

بازدید شد
۱۳۸۲
بازرسی شد
۸۲۳۷-خ
کتابخانه مجلس شورای ملی
کتاب مجموعه شعر (منتخب اشعار شعرای حروفیه)
مؤلف
موضوع
شماره قفسه ۹۴۷۳
شماره ثبت کتاب
۷۸۵۵۳
۱۱۱۹۳
خطی «فهرست شده»
۹۴۷۳

ولذکر اعلی

وجود ادم زمانی که پیدا نبود / بجز مظهر حق تعالی نبود
وجودی که مشهور اسرار و خبر / خبردار از من سمانا نبود
من آن ادم دم از زندگی میزدم / که در نفس مریم مسیحا نبود
فرشته مرا سجده آن روز کرد / که با آدم ادراک حوا نبود
بمصر وجود آن زمان آمدم / که با یوسف جان زلیخا نبود
سخن گفت موسی ابا خدا / زمانی که گوینده گویا [نبود]
زمانی دم از سر غلت زدم / که بر قله قاف عنقا [نبود]
پرستنده آن که هستی بودم / که علم پرستیدن از ما [نبود]
بچشم خدا بین خود دیده ام / [illegible] که ذات خدا نبود
جدا دیده ام نقش اشیا ز رو / جدا ذات او نقش اشیا نبود
ز دانش چرا ام ز ده عقل کل / که بیش از من این عقل دانا نبود
سه مو بمو دیده ام سر کل / که موسی از ان زیر و بالا نبود
خدا را ز اشیا خدا روز و شب / طلب کرده جز عین اشیا نبود
خدا را از آن می پرستد خدا / که علم پرستیدن از ما نبود
نبیم از آن دید روی مرا / که جز من بر آن دیده بینا نبود

ایضاً

ارواح مرده ها نیکن دام تن جدا شد / ایه خواجه هیچ دانی پیدا ازان کجا [شد]
گر بود خانه اش به هر جه رفت و رو به / ور بود خانه نیکو ازو نیکو [شد]
نیابی کرده ها هر جه گو دو ز د / نیه اختیار صاحب [illegible]

ایضاً له

بو قدسیان آسمان من مرکشی بابیو یم / کر صوفی انلادم دندمن دم ز الامونیم
باز هواپیستم تا پهلو جانها برم / عنقای قاف قدرتم کی بانگ بیت نو
منا نکوره ویرانه ام صد شهر اویران تنم / بر تاج خاقان فی کنم بر قصر قیصر قونم
خاقان که باشد پیش من معنی جو دانگیمم / جون پشت پای نیستی برشرع و بریوزنم
خاقان از دو دار کی انجان کرد دابک / صاحب قران عالم بایلی برادو دو زنم
ای باغبان ای باغبان دسته برمز جرا / بکشا دیان باغ را بر سیب و شفتالو
ای نفس هندوش بروترکی من باغ بن / سلطان صاحب همتم بر ترک بر هندو زنم
کو اسیای معرفت به ادکرد ساعتی / من برفو لرزنه فلک از مهر او تو تو زنم
تا دوست داردم حسان از مهر ایاش کتون / هم جو ذنان فاحشه کی شانه بر گیسو زنم
خیرای خیمه کش من نشین زانوی ادب / من پادشاه کشور کی پیش تو زانو زنم

رباعیه

ان نقطه که مرکز جهانست تو یی / وان قطره که اصل کن فکانست تو یی
وان حرف که از اسم بیانست تو یی / وان اسم که از ذات نشانست تو یی

رباعیه

آن حرف که او اصل کتابیست تو یی / وان فرد که مبدا حیاتست تو یی
وز روی یقین دائره هستی را / آن چیز که مرجع حیاتست تو یی

من کلام مولانا و سیدنا مفخر السادات سید عماد الدین نسیمی امن جملة الائمه مولانا نعیم الدین فضل الله

ای که از رویش نبینی صراط المستقیم / تا ابد گمراه بودی ای چو شیطان رجیم
خالدین خال سیاهش جان هندوی نعیم / تا بمینی روی او درجنه ابا داتنعیم
گر تو هستی از بنی آدم بگو با من که کیست / مست آدم بی بسم الله الرحمن الرحیم
کو ز الرحمن علی العرش استوی داری خبر / از درطه دمای ای مطلب رب الحکیم
گر نبودی مظهر ذات خدا آدم کجا / مستحق اسجدوا بودی و علم الاسم
مؤمنست آیینه مؤمن ببین کر هو [illegible] / در هوا مؤمن جمال خویش تا بینی [illegible]

درجهان اذا مرهونهی وکن فکان هم جهت
آدمست آیینهٔ ذات خداوند قدیم

خلعت لا خوف در پوش انمو الفضل المتین
تا بحق یابی توره واین شوی از خوف و بیم

آتش بخیاد آدم بود بی بود و بیا
انکه میکشاذ در بحر سرانا الله بالحکیم

مصحف حسنت بعیش خم چار رو سورها
قامت و زلف و دهانش یا الف لام میم

برنیمی یا ز فضل حق در خط کشود
میخورد با حور و غلمان سلسبیل از جام نیم

ولها ایضا

دل مردم بجان آمد ز دستان کمان ابرو
تعالی الله ازان چشمان عجل ابقانان ابرو

اگر خواهی که بکشایی صیام روزه داران را
بیا بر طرف بام او بنما ناگهان ابرو

هلال از نوق ابرویش نشانی میدهد اما
به پیشانی اگر نامش نبودی آسمان ابرو

دلا بی ترک جان و سر مکو سودای ابرویش
که شوخی کشید اسان کمان آنچنان ابرو

برای فتنهٔ عالم بس است ابرو تیلی چون
چرا از وسمه می بندی دگر بر ابروان ابرو

نسیمی قبله جز دو بت ندارد هیچ محرابی
چه قبله میکند مردم دو چشمت بلجان ابرو

[illegible]

ما آب حیات عین ذاتیم
ما نسخهٔ عالم صفاتیم

ما یم دم مسیح و مریم
ما یم حروف اسم اعظم

ما یم طلسم کنج پنهان
ما یم حق حقیقت جان

ما یم کلیم طور و سینا
ما یم لقای عیز بینا

ما نوح و سفینه و نجاتیم
ما آب حیات کائناتیم

ما یم کتاب و لوح و خامه
ما یم بیان عرش و نامه

ما یم شراب و جام و ساقی
ما یم اساس ملک باقی

در پردهٔ دل ز غیر پنهان
چون گل ز نسیم خویش خندان

چون سرو بگل ز عشق دلبر
پا رفته فرو و دست بر سر

ای دلبرکان عذر ما یم
دل داده بیار یار ما یم

ما یم رضای کبریایی
ما یم کتاب خدایی

سی و دو حرف ایزدیم
ما مظهر ذات بی زوالیم

عالم ذات و صانع موت حیات
هم دها رکن مکانم هم ازل معموریم

نطق ایله صورتم ازلدن تا ابد هم قوتم
حاضرم هر یردا هم حاضرلرنگ حضوریم

سوهلیش سرّ باطننگ دلبند و ایندیم جار کرنج
سقف تمو رنگ اسایی چیت تنگ معموریم

نوح ایله طوفان منم من هم نجاتم هم هلال
هم یتیم هم گوهردیم اول نمینک مسجوریم

هم نعیبرم هم دلنجی هم ملک هم پادشاه
هم منیم استاد صنعت هم اتنگ دوریم

ناظرم هم بنیا نظیرم هم نظیر و هم نظر
هم ایکی یکدانه مشتره وحدتنگ منظوریم

ساقیم شهم شرابم شاهم هم جام می
کوثرننگ هم سلسبیلم هم می انکوریم

عالمم تا بهره ذات هم مظهرم هم مظهرم
باطنم هر شی دا معنی باطننگ مستوریم

هم نجا ذات الله لطف ونگ نازیم هم نعمتی
هم بنا دار القرارننگ وادیم منصوریم

هم جمالم هم تنورم هم مقصورم هم صور
هم شهوزننگ عزه سی هم عالمنک مشهوریم

هم کلام هم [illegible] هم وحی و هم روح القدس
هم حسابننگ سلعتی هم یوم حشرننگ مسطوریم

ابتدا سرحد بهرم جانم شنفسی لا بغیر
هم نعیم جاودانم هم نعمتنگ مشکوریم

هم جمیلم هم جمالم هم ودودم هم عدو
ها جو موت و معیبت هم خلیلنک سوریم

هم منم وادی المقدس هم منم نار و بحر
هم منم نور تجلی هم کلیمننگ طوریم

هم جانم هم جاننگ عیشی [illegible]
هم خطا و چین و روم ننگ قیصر و فغفوریم

هم تورتیم زبور انجیل و فرقان و کتب
هم کلام ناطقم هم رقننگ منشوریم

هم برات و قدر و اسرا هم ابیام و شب عید
هم محرم هم محرم شهرننگ عاشوریم

هم اوزیم هم نجم و هم روح هم ادم ترا
هم قیامت صوتیم هم محشرننگ یا صوریم

هم سلیمانم انگ هم مملکت لا یلبغی
هم سلیماننگ قوشی هم خاتم و دستوریم

هم کاتبم لوحم دواتم ابجدم لوحم هجام
نقطه هم حرف هم بوارخننگ سطر یاد مسطوریم

هم عناصر هم طبایع هم مرکب هم بسیط
جمله ننگ اصل و فرعی قادر مقدوریم

هم ربیعم هم خریفم هم منم صیف و شتا
هم فلکنگ دیا اولم هم [illegible] محوریم

نقده ام هم ابده ام هم خیرم هم فطر
سلسبیلننگ جریانم هم [illegible] نحوریم

هم سواد اعظم هم مصر جامع هم محیط
هم بو برجننگ کو سرحدم لولو منشوریم

هم منم هادی و ناهم هم منم ضار و نفر
هم منم عاقر نقش هم عاقرننگ مغفوریم

فرقان [illegible]

هم منم مقصود و مقصد هم تمنا هم دلک — هم منم سریده ذاکرم هم آنک ذکریم
هم علیم هم علا ام هم شنا ام هم ستیم — هم محبنک محبتی هم علتنک رنجوریم
هم وجودم هم کتابم هم کلام هم کلیم — هم فتحه نک منصوبی و هم کسره نک مجروریم
هم جبال هم کهف و هم اصحاب کهفم کلب ایله — هم قدم سیمرغ و هم قوشلرنک عصفوریم

ایکی ... دکل سن جمله اولدر جمله اول
اول کیم ایدر کیم زمین و آسماننک نوریم

ایضا له

چشمهٔ حیوان منم ... آب حیوة — دانه یه بریاته سن ... کلمات الممات
جنت و حوریه منم کوثر و طوبی هم — نار ایله و نور ایله منم هم سو سزم هم فرات
حجر ... منم ... مطلق منم — حق ایله ام حق منم ایت ایله بینات
... منم — کافره طوفان منم مومنه نوح و نجات
قبله و ایمان منم صورت ... منم — نوح ایله قران منم اجرم هم صلات
حجت و برهان منم موسی عمران منم — یوسف کنعان منم مصر ایله قند و نبات
گنج نهان فاش منم کون و مکان اوش منم — جسم ایله اوش جان منم واجب ایله ممکنات
شمع ایله پروانه ام بحر ایله دردانه ام — مسجد و میخانه ام معبد ایله مومنات
عرش منقش منم چار و نه و شش منم — ... ت ایلیوم هم قلم هم سیات
بای ایله یوخسل منم ... ایله بول منم — هم که بو منصوبی او تجدیدی اولدی ...
ملک ایله مالکم منم تختی و مالک منم — مرشد و سالک منم عابدم اصنام و لات
روز ایله محشر منم صاحب کوثر منم — هم کدرم در بدر کامل زکاتم زکوة
قاف ایله عنقا منم اب ایله سقا منم — جمله ده ختام او شتر ... جهات
احسن تقویم جون قلدی شیطان سجود — الله او کا سجده قل الحق ...
ام کرولا رام ابلیس عمرن صرف ایلدی — هر کون نیه عید اولدی عید هر کجه قدر و برات
کنده وجودنده جون کورمدی سنی — بلدیه تیغش کنده در مظهر انوار ذات
تسبیح برکمسه کم تا نمدی کشتبه سز — عارف رب اولدی تجدیدی اولدی نبات

ایضا له

صوزینک نقشینه خیال ارمز — کوزنک ال سیال ارمز
تیمن حسنله جمالنک ماه — قاشلرنک شکلنه هلال ارمز
ای جمیل الثنا نه دلبرسن — کم زخنک حسننه مثال ارمز
بلمد بو کنکل سکا وصلت — کم انک وصلنه وصال ارمز
زلفدر جیم و قاشلری جون دال — زلف و قاشینه جیم و دال ارمز
شول قدر صافی در لبنک عینی — کم انک عیننه زلال ارمز
بو کلی کور کورنک جهره سینه — نه قدر آله آیدرسه ال ارمز
ایسیمی سوزنک مفرح در — بو حقیقتده سنکا ملال ارمز

ایضا له

بنده سنز ایکی جهان من بو جهانه سغمزم — کوهر لا مکان منم کون و مکانه سغمزم
عرش ایله فرش و کاف و نون منده بولندی جمله چون — کس سوز بلمی از ته کم شرح و بیانه سغمزم
کون و مکانی ارایتم ذاته کدر بدا ایتم — ... الملک بنی بل که نشانه سغمزم
کمسه کان ... حق ایله الده یاتش — حقی بلن بلور که من ظن و گمانه سغمزم
صورت ... معنی بن صورت الجنده جان ... — جسم ایله جان منم ولی جسم و جانه سغمزم
گنج نهان منم من اوش عیده عیان ... — کوهر و کان منم من اوش کوهر و کانه سغمزم
هم ... الحرم حشر و ... ایم — سنجه جانان درخت ایله من دکانه سغمزم
گرچه محیط اعظم ادم ادم دریوده یم — دار ایله کس حکا منم بن بو مکانه سغمزم
شهد ایله هم شکرم شمس منم قمر منم — روح روان بخشلرم روح روانه سغمزم
انجم ایله فلکم وحی ایله هم ملک منم — ... دلکی و اوهام اول من بو نشانه سغمزم
فرد منم کوتش منم چار ایله پنج و شش منم — صورتا کور بیان ایله چوق بیانه سغمزم
ذات ایله ام صفات ایله قدر ایله ام برات ایله — کلمشلرم جهات ایله بس دکان سغمزم
... نجم منم عرشه جنت حجر منم — کور بو ادن زبانمی من بو زبانه سغمزم
جان ایله هم جهان منم دهر ایله هم زمان منم — کور بو لطیفه که من دهر و زمانه سغمزم
گرچه بو کون ... مانیم ... — شدن الوده ایتم آیة و نشانه سغمزم

ایضا له

نقاب كوتردي يوزندن قمر
نباتي لبندن اوطاندي شكر

تباركت اي حق صورت نگار
تعاليت اي حق صنعت بوشتر

يوزنك ابنت الله زهي اعتدال
كوزنك عنيك الله زهي خوش نظر

بجنك شرحني ايليرم سوركجه
زنخك وصفني ايدرم هر سحر

سوزنك اب حيوان دراغزنك رحيق
بو وصفي عظيم ايليرم مختصر

قلمدن بلك اينجه كوردم ايشت
كراول اينجه دن اينجه در بو خبر

كل اي سدرة المنتهى كم يوزنك
مبارك شجردر مبارك شجر

ظهور ايلدي جمله اشياده حق
خاينه بير بصير تلو اچقه نظر

اسير اولمين حسنكا آدمي
حجردر حجردر حجردر حجر

جواغلي وا سنلده كوردم سني
نه كر جهان زير الور ياز بر

حق بلدق كور حق تان حسن
كه حسندن اولوردي بجوله بر

كل اي جا اول يوسفي حاتون ال
كه كاتنده قيمت سزاولر كهر

نسيمي بكي كور بر واحد اول
ايكي لك صنعتدن ايكي لك بتر

ايضا

يوزنك نور تجلي مظهريدر
سوزنك طلوسي اب كوثريدر

يوزنك شمع شعاعندن منور
فلكك مهر وماه ومشتريدر

كوزنكدن اول هاروت وماروت
اسلدي جاه بابلده بريدر

دم عيسى اكر اولودر لدي
دهنكدن خضر له عيسى دريدر

ايضا

اي قلن دعويكه تمام عدل وانصافنك خاينه
كر صفا اهلندن اولدنك مشرب جانفنك خاينه

هر قوشنك اوطلس سعادتلو همايون كلكي
جونكه سيم غم ديرسن لامكان قافنك خاينه

كاف ونون ازندن اولدي تكون نا كان ايله
كورسك انك نسخي سن نون الكافنك خاينه

رطب اله اي بس كم واردنك ذاتنده در
جون بولوحسنك ابجدي بس رطب الجافنك خاينه

باتيج طوب ايلدم ميدانه كيردم اويتزم
اي بو ميداندن قاجن شول اوركن لافنك خاينه

محتسب بازاره كلدي حق باطلدن بجسر
قلبي اريدردين شول اغزرافنك خاينه

اهل اعرافنك بري عقبي ده جون اعراف ايمش
كر بو عارفلردن اولدنك عرف اعرافنك خاينه

اي نسيمي سن جهتدن اولاشنك يار اله
بي جهات اوله نك وتنك اطرافنك خاينه

ايضا

ساجلكه كربو كلك قاتنك قرادر
زهي خالق نه صورتلر يرادر

بيان ايلر خط وخالنك يوزنكدن
كم انك نقشني يازن خدادر

كلام الله ايله سبع المثاني
يوزنك ورديم والله روادر

اميدم دنيي ده عقبي ده سن سن
الها فضلنك يوزم سنكادر

كم اوله كم ديه سن حقدكل سن
سني حق بلمين صورت جدادر

زاهد ايدر بنكاكم سورمه خوبه
خطادر زاهدنك فكري خطادر

نسيمي جونك حقه واصل اولدي
هو الغايه والله اللقادر

ايضا

جنت عدن ايمش يوزنك اوشته ابلكده كوردم
قدر برات ايمش ساجك قال وخطنك ملك لوي

غاليه بو بخنكله جون جان اله وصلتكم ايتم
چين وخطايه نيلرم عود له مشك وعنبري

معدن روح اكر ديم لبلرنك عجب دكل
جوهر جوهري بلركل منكه سوز بو جوهري

حسن وجمال وصورتنك قبله دراوشته بو معدن
صورتنكه سجود ايدر آيله شمس خاوري

داير سنده سن بلنك نقطه كه زايله
كورنه ايمش بو نقطنك دايره سي ودوري

لوح ضميره يكرنك صبح ازلده يازمشم
بحر ايلمش بو وصفدن كيمسنه بو نقش وبيكري

كشور امن وعافيت فتنك جهاني در
اي ملكت زمانه كل فتح ايده كور بو كشوري

روز حساب ومحشره قايل ايسي كل اوشته كور
حلقه لرنده زلفنك شول اعوجات ومحشري

كلشكري نه وجه الن شكرديم دود اغنكا
كم خجل ايلدي لبنك قند اله بال وشكري

دلبري ايداي كنكل بيج خاجدن كه خاهدن
ايله منجه دلبري بولدي كيمسه دلبري

عشق اوتنكه طوتش اي كنكل ياشنكل اتش اياغنه
كورنه اوام سنكا ستر عشقه يانمش سراسري

جكدي بجنك نسيمي جنبر عشقه بيلسن
جنبر انك دراوسي دروز قمردن جنبري

ايضا

اي حاجي كوزلرنك نه حاجي لر
كعبه يوزنك دره طايك حاجي لر

كورند

عشقنکه امت ایدر حاجت لر | ای دود اغنک دن فجل طواجی لر

ایضاً

مورتنک عشقنده حیران اولمشم | وصلنکا اولا ئمکی جان اولمشم
عقله سغمز کنج پنهان اولمشم | لامکان تختنده سلطان اولمشم

ایضاً

عشقمش باقی وجستنک لایزال | عشقه سغمز جون وجند وقیل وقال
لم یلد عشقنک ولم یولد جمال | عشقنکه سبحانه جل جلال

ایضاً

فتنه نینک باشی کوزنک سوداسی در | شور وشر عشق ذهنک غوغاسی در
کوثرنک خمری لبنک صهباسی در | انجو دیشنک لولو لالاسی در

ایضاً

والفجر نینک آفتابی در یوزنک | جامع احسن کتابی در یوزنک
محشرنک یوم الحسابی در یوزنک | جنتنک شمع وشرابی در یوزنک

ایضاً

عالمنک یوز گلستان ایلمش | بلبلی سرمست وحیران ایلمش
عنبرین زلفنک پریشان ایلمش | ماهنی [illegible] برده پنهان ایلمش

ایضاً

جونکه هم اول هم آخر یار ایمش | کوزودینینک معبده پیر یار ایمش
عشقه صوفی نینک کیشی انکار ایمش | خرقه سی بت سبحه سی زنار ایمش

ایضاً

قاف والقرآن در اول ماهنک یوزی | کوردی یا درلو اول تماشنک یوزی
قاب اولمس هرکو آللهنک یوزی | مالک اولسن دیو کمراهنک یوزی

ایضاً

ای دو لوسندن جهان سندن جهان | هم جهاننک عینی سن هم جسم وجان
قاتلرنک ح خندان اولدی کن فکان | سندن اولدی هر نه کم اولدی عیان

وله

ای کنش یوزلو جمالنک فتنه در | نون ومیمنک عین وودالنک فتنه در
غمزه جادو زلف وخالنک فتنه در | ای بت گل چهره آلنک فتنه در

وله

جمله حق در هر نه کیم موجود ایمش | حقه ساجد حق حقه مسجود ایمش
جون ایکی عالمده بیر معبود ایمش | سجده دن باشی جکن مردود ایمش

وله

کورمنم هر شیده حقی مطلقا | کرد کل سن لاشی ایدر هر حقیقه
کم حقی بلمادی اولدی شبقا | کل که طوفان کلدی اشته زورقه

وله

ای یوزنک ام الکتاب فاتحه | قاشلرنک حسن خطاب فاتحه
قلمشم ماهنک تعاب فاتحه | جانمز لعلنک شراب فاتحه

وله

دلبر العلنک نو اشیا اسرمش | سنبلنک لیلنده اسرار سرمش (?)
نرکسنک دورنده سودا اسرمش | کوزلرنک اویاغ مدد یاسرمش

مستک

وله

ای نکـ عشقنده سرکردان فلک
یوزنکه قارشو بجود ایلر ملک | حسن الخنده قرو یکتاسن لشک (?)
هرکیشی نینک تعدینی خام حکک

وله

حق عیان اولدی کلنک حق کوزنک | حق با طلادن بجنک حقی کوزنک
بدر رنک کوزندکی نتو کوزنک | عالمه سغمز انا الحق کوزنک

وله

زلف عنبر سایه ویردم کنکلی | لعل روح افزایه ویردم کنکلی
قاشی نینک سودایه ویردم کنکلی | کورنه محکم پایه و بردم کنکلی

وله

ای ایاغیدن منور آفتاب
گر بو کنگ در زلف و خانم الکتاب
اولدی یوزینکدن عیان یوم الحساب
وه سنی حسنینک بو توندن آیه تاب

وله

باکمان پیرایه وردم کنکلنی
حسن نی سمایه وردم کنکلنی
جان ایله بیجایه ویردم کنکلنی
منتها بالایه ویردم کنکلنی

وله

شول لب رعنایه ویردم کنکلنی
شول پری یوزایه ویردم کنکلنی
شول کوز شهلایه ویردم کنکلنی
شول کنش سیمایه ویردم کنکلنی

وله

ای یوزینک نور سماوات و زمین
ای قاشینک قوسین او ادنی بیتین
ای لبینک کاننده شیر و انگبین
قبله مز در صورتینک تا یوم دین

وله

قاشینک بیر دم قیامت کستریر
کوز بو قدینکم نه قامت کستریر
کعبه یوزینک در علامت کستریر
فتنه لو عینینک امامت کستریر

وله

ساقیا باده بیام اولدی تمام
کل بو [illegible] ساغری والسلام
عاشقینک پرآیه یوزینک اتی
ای ساجینک مخمر زخینک بیت الحرام
حق تینک جمر لبینک صباسی در
استقی من ذلک الخمر ای غلام
جون یوزینک مست و لعلینک شراب
بیله [illegible] اولدی و صوفیلک حرام
توبه دن [illegible] صوفیا مستانه کم
باده صاف اولدی و کلدی دور جام
جون ریا در خرقه بوشینک [illegible]
قم فانذر یا فتی کاس المدام
قاب قوسین قاشلرینک [illegible]
ای امام کوزلر شیخ الامام
والضحی والشمس یوزینک [illegible]
ما اخفی نوره تحت الظلام
دانه [illegible] لنک [illegible]
طره دن نیجه دور [illegible] دام
کعبه میخانه دن فرق ایت [illegible]
قد رایت الحق فی کل المقام

مطلع انوار اتنک زلفین در
وجه فیها و قد [illegible] فی الغمام
کل [illegible] کلام کور [illegible]
کم اتنک گفتار در خیر الکلام

وله

ای بوکز یده صورت جان سن لی نه جان
کم ایم ایله سنا هم جسم ایله روان سن
حسن زحنک صفاتی شرح و بیان [illegible]
ای گوهر یگانه سن گنج لا امکان سن
ابا و امهاتینک سن سن خلاصه [illegible]
ای کاینات مقصود مقصود کن فکان سن
لیل و نهار ایجنده شمس و قمر کبی اوشسن
هر قنده باکر باخم عین الیقین عیان سن
یوزینک کتاب عز در زلف و خطینک [illegible]
کم درس دین کم عالمده بی نشان سن
جان و جهان [illegible] سن نیلر محبت صادق
ای عاشقینک حیاتی سن جان و سن جهان سن
سودالو [illegible] خندنده دشتی جهان غوغا
ای حسن ایچنده فتنه سن فتنه امان سن
یاغدوردی کاینات قند و نبات لعلینک
ای خسرو ملاحت شیرین شکر دهان سن
حق صورتنده [illegible] سن خلق جهان
ای خالقینک کلامی دیلمده ترجمان سن
شوق ایلدی جمالینک نورینده کاینات
ای گوهر حقیقت [illegible] کم نه کان سن
ارض و سما [illegible]
ای جمله تینک وجودی با جمله در میان سن
[illegible] اکرجه سن سن ای جان کوزنده اظهر
ایجی سایه کوزدن [illegible] کبی نهان سن
حسنینک کتابدن در کلی وجود عالم
ای امام اول سن یالانجی قصه خوان سن
حقدن کلن کلامینک [illegible] ابنیسی
سن سن کو [illegible] اسرارینی بیان سن

الکاشف بسر الله نعمه الله ولی فایده

هو معنا [illegible] فانظر [illegible] اعفا
انه ظاهر بنا فینا
ما خیالیم در حقیقت او
ما حباب سیم و عین دریا
هر که بینی و هر چه میدانی
هی وجا [illegible] صورت و معنا
شاهدی در هزار جامه نگر
نظری کن به دیده بینا
ساغری انمی ات پر ازمی
گر طلب میکنی بجو از ما
دور دوران ماست [illegible] امروز
فارغ از دی و ایمن از فردا

رند و مستی چو نعمة الله نیست
گر تو گویی که مست هان بنما

ایضاً

نقطه در الف هویدا شد
الفی در حروف پیدا شد
ذات وحدت چو در ظهوری کرد
کثرتی از صفات پیدا شد
سه نقطه جمع شد الف گردید
ذات و فعل و صفات یکجا شد
همه ز خورشید آشکارا گشت
الف از نقطه هویدا شد
از الف چون حروف باقی ماند
صورت و معنی همه پیدا شد
نقطه در الف پدید آمد
وحدت و کثرت آشکارا شد
عشق و معشوق و عارف و عاشق
همچو موج و حباب و دریا شد
ما بدانیم این الف به یقین
نیست و هستش همه اول اینها شد
نظری کن که غیر یک شی نیست
گرچه اندر ظهور اشیا شد
لیس فی الدار غیره دیار
دیده ما بعین بینا شد
اول و آخر حروف بگیر
تا بدانی الف چرا شد
ظاهر و باطن اول و آخر
داند این سر کسی که دانا شد
همه یک نقطه است دریابش
کین همه اسم یک مسما شد
نکته گفتم درین معنی
صورت این سرا چو حلوا شد
الف و واو و نون عیان گشتند
دو جهان زین حروف پیدا شد
نور و عقل و علم که جز هو نند
این رموزیست که گفته ما شد
نطق گویا بحرف شد لیکن
نعمة الله بنطق گویا شد

ایضاً

سر خواجه کلان که مرا
نبود میل با کلاه شما
دنیی و آخرت نمی‌طلبم
این و آن از کجا و ما ز کجا
حال امروز را غنیمت دان
دی گذشت و نیامده فردا
گوش کن گفته‌های مستانه
چه کنی قول بوعلی سینا
در خرابات مست میگردم
گر نیابی منی بیا اینجا

سر زلف نگار در دستم
با خیالش همی پزم سودا
نعمة الله چو آینه روشن
می‌نماید مرا خدا بخدا

ایضاً

رندان باده نوش که با جام همدمند
واقف ز سر عالم و احوال آدمند
حقند اگرچه خلق نمایند در نظر
بحرند اگرچه در نظر ما چو شبنمند
دانند کان حضرت ذاتند هم بذات
آیینه صفات خدا اسم اعظمند
بیشند از ملایک و بیشند از همه
گرچه کنند درخود و از کی کمند
ظاهر ز مظاهر و باطن ز عقل و وهم
آخر بصورتند و بمعنی مقدمند
مستان در و خرابه و رندان در آمدند
وین طرفه بین که در دل ریشم چو مرهمند
باقی لایزالی و فانی لم یزل
از جام باز رسته و واسوده از غمند
معشوق و عاشقند و می و جام جم و جان
هستند و نیستند سخن گوی و ابکمند
روح الله اند در تن مردم چو جان روان
مرده کنند زنده چو عیسی مریمند
نوشند می ز جام غم انجام ما مدام
شادی روی باقی و از خلق بی غمند
جمعند عاشقانه و با دوست روبرو
گرچه چو زلف یار پریشان و درهمند
شمع اندرون شیشه که قائم ستاده اند
سرو ندو دو نیست اگر در حرم چمند
در عاشقان بچشم حقارت نظر مکن
زیرا که نزد حضرت عزت مکرمند
نقش نگین خاتم و ختم رسالتند
نقد خزانه فلک و عین خاتمند
سلطان کاینات و غلامان سیدند
مخدوم انس و جان و سرافراز عالمند

ایضاً

عارفی کو بود ز آل عبا
خواه گو خرقه پوش و خواه قبا
جان معنی طلب ز صورت تن
تن بی جان چه میکند دانا
باده می نوش و جام را می بین
تا تن و جان تو بود دانا
گرچه حق ظاهرست کی بیند
دیده در بند نا بینا
احمقست آنکه ما و من گوید
مرد عاقل نگوید این حاشا
یک وجودست صد هزار صفت
بوجودست این دو بی یکتا

می وحدت ز جام کثرت نوش — نیک دریاب این سخن جانا
قطره و بحر و موج و جو آبند — هرچه خواهی بجو ولی از ما
ما و کعبه حکایتیست غریب — رند و مست و رجنة المأوی
بر در دیر تکیه گاه منست — گر مرا طالبی بیا آنجا
نعمة الله را بدست آور — با خدا باش با خدا بخدا

من کلام حضرت قاسم الانوار قدس سره

گر با تو دمی محرم اسرار توان بود — بر ملک و ملک فایض انوار توان بود
با ابروی تو محراب توان شد — با چشم خوشت ساکن خمار توان بود
با روی تو بر مذهب اسلام توان زیست — با زلف تو در حلقهٔ کفار توان بود
با نحنهٔ عشقت بی توحید توان خورد — با محتسب حکم تو هشیار توان بود
گر بر سر بیمار خود آیی بعیادت — صد سال بامید تو بیمار توان بود
یک آه که از جان بهوای تو برآید — هفاکه بگزینی و دیدار توان بود

با حفظ تو در دوزخ سوزان توان زیست
با یاری تو رافع اغیار توان بود

آن بار که از شدت او کوه ابا کرد — با قوت تو حامل آن بار توان بود
در بادیهٔ محنت هجران شب تاریک — با نور رخت قافله سالار توان بود
با لمعهٔ تو بر خورشید توان گشت — با قطرهٔ تو قلزم زخار توان بود
با حکمت تو لذت اسرار توان یافت — با جذبهٔ تو سالک اطوار توان بود
گر وعدهٔ دیدار تو در صومعه باشد — تا روز ابد در پس دیوار توان بود
با معرفت حسن تو معروف توان گشت — با نعمت تو مالک دینار توان بود
مسکین نفس از شوق تو شد قاسم اری — با طیبت مولات تو عطار توان بود

شاه نعمة الله قایه

ما را عین عشق مفهوم است — سر عالم عشق معلوم است
تا ز معدوم وجود شد مفهوم — هر وجودی که هست معدوم است

خادم خلوت دلم آری — شکر آن خادمی که بی خود مست
شمع روشن ضمیر مجلس ما — دل پروانه گر چون مومست
باز سرمست شد دل مخمور — لیکن از خمر غیر مصنوع است
قسمتم عشق بود روز ازل — خوش بود قاسمی که مقسوم است
چونکه شد سید از خودی فانی — ز د عشاق حی قیوم است

ایضا له

آفتاب رخش جهان بگرفت — مه رویش جهان جان بگرفت
موج زد بحر عشق از جوشش — آب حیوان جهان روان بگرفت
صورت عشق آشکارا شد — روی معنی از آن نشان بگرفت
دیده چون خیال او بنمود — نخیالش خیال از آن بگرفت
آتش شمع عشق رخسارش — جان پروانهٔ جهان بگرفت
دل چو جان سر بپای او انداخت — دامن یار مهربان بگرفت
عین عشقست جان سید از آن — عین او عالم عیان بگرفت

حضرت مرتضی اعظم سلطان رضا کیا قایه

من که با زلفش ز مستی دست بازی میکنم — همچو دم زان رو بخون خویش بازی میکنم
چون اسیرم در زنخدانش از آن در زلف او — میزنم دستی و خود را چاره سازی میکنم
تا که فکر طاق ابروی تو محرابم شود — زاب مژگان خرقه را هر شب نمازی میکنم
همچو شمع گر زبان گردن که در سوز غمت — باز بنشینم ز پا و سرفرازی میکنم
گفتمش خلقی بکشتی و جهانی سوختی — گفت اینها از کمال بی نیازی میکنم
آبرو محمود بیشم کمتر از خاک رهت — تا ببینداری که چون دو نان ایازی میکنم
گفتمش این جور و جفا تا کی بر اصحاب رضا — گفت از لطف و صفا و دلنوازی میکنم

ایضا له

ولی بجان ابدا زین رهرو دریا ذوق — ای نهان خوردن دانشاه و گدا ترسیدن
زیر سجاده صراحی و قدح کم کردن — وانکهی خرقهٔ ارباب صفا پوشیدن

مهر درخشندهٔ حسن ترا / گشته جهانی چو زلیخا مشتری

ایضاً

ساقی بده رطل گران شیخ مرقع پوش را / تا بی جوش از دهم آن گربهٔ خاموش را
صوفی بی کو خرقه را از کین کند منعش مکن / ترک ادب لازم بود چون گربه بیند موش را
صندوق جیبم بر سر این خرقه سر پوش منست / در کوزهٔ این مسا شوم چون بر کشی سر پوش را
بازم چو شی آوردی مطرب چو کرد آهنگ نی / بخته نبودم لاجرم آغاز کردم جوش را
کر کمره ام ور بی‌ره‌ام طعنه بر او ضایعم زن / نقاش را شو معترض نه صورت منقوش را
بر عقل میر اندر قلم دستور دیوان قدم / معذور باید داشتن دیوانهٔ مدهوش را

کر عاشقی مجنون رضا از جام دهر بیوفا
در کش میرا از ریا که صاف و که مغشوش را

رباعیه

هر دیده که بر فطرت اول باشد / با آنکه بنور حق مکحل باشد
چون نز تو سر چه بیند اندر عالم / نقش دوم دیدهٔ احول باشد

مولانا شمس الدین محمد حافظ شیرازی قدّه

حجاب چهرهٔ جان میشود غبار تنم / خوشا دمی که از آن چهره پرده بر فکنم
چنین قفس نه سزای چو من خوش‌الحانیست / روم بگلشن رضوان که مرغ آن چمنم
عیان نشد که چرا آمدم کجا بودم / دریغ و درد که غافل ز کار خویشتنم
چگونه جلوه کنم در فضای عالم قدس / چو در سراچهٔ ترکیب تخته بند تنم
اگر ز خون دلم بوی شوق می‌آید / عجب مدار کرم درد نافهٔ ختنم
طراز پیرهن زرکشم مبین چون شمع / که سوزهاست نهانی درون پیرهنم
بیاو هستی حافظ ز پیش او بردار / که با وجود تو کس نشنود ز من که منم

رباعی

آنچه نه بدیدست دو چشم زمان / وانچه نشنید دو گوش زمین
در گل ما رنگ نمودست آن / خیز و بیا در گل ما آن ببین

آشفتگان عشقیم اندر جهان فانی / پیران جان فشانیم در موسم جوانی
مستان لایزالیم از باده‌ای ازلی / دیوانگان عشقیم از سر لن ترانی
مرده دلان ره را زنده کنیم از دم / زاینده است از ما چون آب زندگانی
ای بیخبر ز معنی در خویشتن نظر کن / تا عیش خوب و زشتی فرقی کنی و دانی
خورشید پنج و چاری شه باز شش جهتی / سیمرغ کوه قافی سلطان انس و جانی
چون نه کده ز نقشی از چار طاق نقش در / سازند با مقام و منزل در عالم معانی

ایضاً

بوی زلف مشکینت کر قرار صبا بودم / چه دانستم من خاکی که عمر بر باد بپیمودم
مرا چون علوه بلیسو نرید و بویان همی آید / کر روزی پای تا که بگیرد دامنت دودم
من از دیده جدا دیدم جدا او رد بر چشم / کر چو خون جگر کاری ز آب دیده بکشودم
بجای باده نسیم بیکن مرا ساقی که مخمورم / بی ملیغ اگر بنود دیده رمی از تو خوشنودم
چو آگه نیستند از شیوهٔ چشم تو هشیاران / بجام بیخبر کردان چو چشم خویشتن زودم
نمیابس در قدح پیداست امشب از بی صافی / که عکسی در قدح ساقی ز حسن خویش بنمودم
نصیحت شست و شوی ده بیا این دلق ازرق را / که بس دلگیر و تاریکست دلق زرق آلودم

ایضاً

ز تو چشم وفادارم خیالست این کجا باشد / تمنای محالست این که خوبان را وفا باشد
بشوخی دل ز ما بردی و رو از ما نهان کردی / نباشد عیب پرسیدن ترا خانه کجا باشد
دلم گم گشته در پیچ سر زلف پریشانت / نشانی ده که گر یابیم ان اقبال ما باشد
جهانی با خیال عشق می ورزند اگر روزی / بر اندازی نقاب الله الله چه بلا باشد
گره و پیچ در سر زلف پریشان تو پیچیدن / اگر باشد چنین گستاخی از باد صبا باشد
نوید غمزهٔ شوخت مرا سر منزل میدارد / کسی را پیش چشم تو بگو چون پارسا باشد
من آن خاک وفادارم که از ره بر سر کویت / که در هر ذرهٔ خاکی از من پنهان صد شما باشد
چو کردم خاک در راه وفایت باد اگر روزی / غبارم از سر کویت بر چشم از قفا باشد
ز روی و موی مه رویان که داری نظر ز اینها / مدان چینی صواب آنکه کاین چنین خطا باشد
چه بر میر ز روی آن صنم ز اینها نمی دانی / که بر میر از چنین شکل و شمایل بکروا باشد

همه ذرات عالم را سوا دار تو می بینم
غمی را جو از هستی نشانی نیست در شستت
سر موی نمی بینم که از ذکرت جدا باشد
معاذ الله جدا یند در بیان با و ابا شد

ایضا

او جو او جود مطلق جدا شد
چندین هزار بار وجود تو بی گمان
بگذشت قرنهای دگر بعد از آن بران
آن جوهری که یافت چنین فر و رونقی
وز آن که زنگ را جو در آن راه رو
اندر نقوش بدسیری ماند تا ابد
وین امهات را و بجا کند پس بسیر باز
وین جوهر تو چنین بی جهات شد
باران و ابر و خاک و زمین و نبات شد
تا باز یافت آتش و صاحب حیات شد
بی شک اگر گذشت ز اهل نجات شد
باز از مقام خویش زپیش از وفات شد
بیرون حیات او جو از بی امهات شد
کوته شد ای نعیمی و حل مشکلات شد

ایضا

ما جو نیست هرزه هر و توبه و ناموس
که اندرون و بیرون مرا ز زهد و ورع
مزن جز در صلح و صفا کنون که نماند
کجا رسی بجوانان کشف تا نکنی
هزار شکر خدا را نعیمیا کامروز
کجاست دیر جلیپا و بربط و ناقوس
فرو گرفت کنون زرق کفر جون کاوس
مصاف رستم و افراسیاب کی کاوس
که در زنال و مثال و زنجیر و دیبانوس
زدیم سنگ ملامت بشیشه ناموس

ایضا

در حلقه گدایان سلطان چه کار دارد
پیش خداشناسان علم و عمل چه باشد
ایمان زبابه جوید ای بی خبر ز ایمان
ای حافظ خدا خوان قرآن و سینه
با ملک زنده بوشان خاقان چه کار دارد
با عاصیان عصیان عصیان چه کار دارد
در کیش بت پرستان ایمان چه کار دارد
در سینه ملوث قرآن چه کار دارد

ایضا

جون قربت و توجه ما را بذات ما شد
سو بید بر جو غیبی خواهیم رفت از اینجا
بر کافران ز رحمت شاید اگر ببخشیم
مسجود هر دو عالم زان رو صفات ما شد
هر چند ما در ما این شش جهات ما شد
معبود شان نه آخر لات و منات شد

بر بند رخش هوس را بر آستان قناعت
برادری سر نشود تا بعالم باقی
کی بهره دار و کبر راه و ...
گر همت در سرای این کره توسن و چه بوی
اگر چو دانه تو در زیر گاه نفس بوی
که تو همیشه ... رنگ بوی مجو عروسی

ایضا

بعهد حسن تو باز ارگاه شکوه شمایل
روا مدار که بیرون روم ز حرمت دنیا
گرفته زلف تو او در بهشت روی تو ایم
شکسته گشت ذمی معجزات غمزه شمایل
نکرده دست تمنا بگردن تو حمایل
که در بهشت ندارند دمان بسلاسل

ایضا

وقتست که این دلق گدایانه بخشیم
وقتست که جون چشم بتان مست بشینیم
وقتست که تیغ شهر شهر بید گرافتیم
وقتست که یک جرعه ز جام تو بنوشیم
وقتست که از خلعت شاهانه برآیم
وقتست که جون زلف سر از شانه برآیم
وقتست که در شهر دگر خانه برآریم
سرمست شده نعره مستانه برآریم

ایضا

باکم از خویش ای فزون ز شمار
گوهر روح را در آتش نفس
خانه دل ز رخت عالم جان
در بیابان نفس الملق آن
... عشق و بوته اخلاص
علم پاک را ز عالم خاک
برهه بودی جو او آمده بود
جون تو در ساختی کسی چه کند
جون تو انداختی کسی چه کند
جون تو برداختی کسی چه کند
جون تو در تاختی کسی چه کند
جون تو نگداختی کسی چه کند
جون تو نشناختی کسی چه کند
جون تو کج باختی کسی چه کند

ایضا

عنقای گر قافم کی بال و پر اندازم
تا آنی انا الله را پنهان نتوان کردن
من عبرت ضحاکم در سام کنم پیدا
افکنده سپر رستم نقشم جو همی داند
هر جای جو گنجشکان کر بال و پر اندازم
پیوسته درین وادی تخم شجر اندازم
تا سایه سیمرغی بر زال زر اندازم
من رستم دستانم من یک سپر اندازم

گر خشک و تر عالم بی مظهر من باشد / من آتش بی رحمی در خشک و تر اندازم

ایضاً

رایتک وجهی بغیر شعرک لیلا / شبو بدو جهک یا ذاالجلال والاکرام
او افیتک تعقلی بفضلک فضلا / وجدت انت یا بغا صاد لام

وله

پرده از رخسار خود بردار باز / این حکایت را فرو مگذار باز
یوسف مصری ما را می برند / ای عزیزان بر سر بازارها

ایضاً

ای دل تو اگر تن بسفالی تهی / لب را بلب آب زلالی بنهی
هر چی که آید بتو از من آید / زنهار که وهمی و خیالی ننهی

ایضاً

چون غنچه اگر گل خنده زنانی ای دل / تو بیخبر از باد خزانی ای دل
در راه خدا قدم زدن کار تو نیست / بسیار مپو نمیتوانی ای دل

ایضاً

ساقی برو و مده شراب ای شب / گر مستی چشم تو خراب است
افتاده ز چشم مردمانم چون اشک / زان هم نفس آتش و آبم است

ایضاً

من بوی تو از گل و سمن می شنوم / هم از تو ز بلبل چمن می شنوم
ذکر تو در آفرینش و ... / من می شنوم همیشه من می شنوم

ایضاً

خورشید ازل تافت از روزن تن / تا جمع خود به پیند اندر روزن
اکنون که چو روزن از میان برخیزد / من باشم و من باشم و من باشم و من

ایضاً

رفتیم گذشت گبر و ترسا و یهود / زیرا که عباد تکه رهبان تو بود
از سنگ و کلوخ و در و دیوار گذشت / جز زمزمه ذکر تو گوشم نشنود

ایضاً

بی خال و خط تو ای بت با خط و خال / از موی شدم چو موی و از ناله چو نال
شبها بسر سوزن اندیشه کشم / بر کارگه دیده خیالت بخیال

ایضاً

دلبر چو بتیغ دست می یازد بین / بر خیز دلا و بر سر پای نشین
وانگاه بلطف گو که نوشم بادا / تیغ از کف یار و شربت باز ببین

ایضاً

بی گشت بجرد ز بجر و حاصل / ور گشت بقول عام چون شد حاصل
ای هستی هر شی عجبم می آید / از دیده که شد فلانی واصل
هیچ نجز قدس مراد جانست / سر را نماند در میان او پنهانست
قول از من و فعل از من ایمان از وست / سر تا بقدم وجود من قرآنست

ایضاً

من نور تو در چه هوا ازرق دیدم / وز نور تو چه نور مطلق دیدم
چون روی ز غیر حق بگردانیدم / سر تا بقدم وجود خود حق دیدم

ایضاً

من مستی باده در سبو می بینم / عکس رخ ساقی اندر وی بینم
در جام جهان نما که آن مظهر ماست / هستی وجود او بد و می بینم

ایضاً

طوف سر کوی یار طاعات منست / اوصاف جمال او مناجات منست
در من نگر و کسی که او را بیند / کاینه ذات و صفتش ذات منست

ایضاً

آن حرف که او اصل کتابست توئی / وان فرد که مبدا حسابست توئی
از روی یقین دایره هستی را / آن نقطه که مبدا مآبست توئی

ایضاً

هم مظهر لات لایزالی مائیم / هم مظهر سر ذوالجلالی مائیم

هرابنیهٔ ذات کنز و ظاهر گشت — اوصاف جلالی و جمالی ماییم

ایضاً

کر حروف تو جمال خود بنماید — بر تو در گنج معرفت بگشاید
بی صورت حرف با تو آید بسخن — کان نکته بحرف و صوت اندر ناید

ایضاً

همت بلند دار که مردان راه رو — از همت بلند بجایی رسیده‌اند

ایضاً

کر نظری میکنی جانب افتادگان — همچو من افتاده از سر کوی تست

وله

نوریکه ز ذات محض بیرون اید — در قید وجود از عدم چون اید

ایضاً

سرپنجهٔ روباه حیل دل بشکست — در راه خدا چو شیر مردانه دل

ایضاً

نفس پلید چون تو در راه ما بخت — روز قیامت از وی خونبها طلب

ایضاً

رو بنشین ای حاجی و ترک این بیابان کن — خدایت در بیابانت رهی غول بیابانی

ایضاً

بساز چارهٔ بیچارگان بی سر و پا را — در آن زمان که بغیر از تو چاره ساز نباشد

ایضاً

در الکوی خرابات عشق بی سر و پا بی — برآور بیدگر سیر آدم از زر ما زیبایی

ایضاً

ای جوان خفته در باغ کهن — بشنو از مرغ سحرخوان این سخن
کاینات ز دل چون دراکثر دررا — یکزمان بر منبر وحدت برا
خانهٔ اندیشه را تاراج کن — بعد از آن اندیشه معراج کن
در در یا رب با مع الله نه قدم — بر فراز قاب قوسین زن علم
همچو منصور از انا الحق دم مزن — پیش نامحرم دم از محرم مزن

نفس هر جوینده جویا از تو شد — نطق هر گوینده گویا از تو شد
گوهر دریای سبحانی تویی — مظهر انوار رحمانی تویی
قاصد وحی خداوند جلیل — خسرو ملک ملایک جبرئیل
گر زند با تو دم از سر سفر — همچو گنجشکان بریزد بال و پر
گر کسی پرسد که فضل اله — بگذراندی ز کونین عز و جاه
پیر تو در راه حق اول که بود — بر تو این در از کدامین کس گشود
مرشد من بود گو در راه دین — عارف حق عالم علم الیقین
قطب عالم مرتضی شیخ حسن — سیرت و آیین او شد پیر من
هرچه کرد در راه حق این بود راه — هست بر حقیتش علم گواه
در معنی بود آن صاحب نظر — داده بود او از من و علم خبر
تا کشف انبیا ره یافتم — سو بسو اسرار حق بشکافتم

سید نسیمی فرماید قدس الله روحه العزیز

منم آن دو سفته ماهی که بر آسمان جانم — منم آن خجسته مهری که بر اوج لامکانم
منم آن سپهر حشمت که برای کسب دولت — بنهد آفتاب گردون رخ و سر بر آستانم
منم آن امیر کشور که همیشه در دیارم — قمر است شحنهٔ شب زحل است پاسبانم
منم آن کلام ناطق که بود ز ریب خالی — منم آن کلام صادق که صفات خویش خوانم
منم آن همای رفعت که فراز عرش پرم — منم آن جهان معنی که برون از این جهانم
منم آن که شاه و سلطان کند از در گدایی — منم آن که مهر و گردون کله است و سایبانم
منم آن که فرق و فرقان بقدم همی سپارم — منم آن که بر دو عالم سر دستی فشانم
منم آن لطیف ساقی که جامستان سرخوش — رخ حوریان نمایم بی روح بی حجابم
منم آن شکر حدیثی که بنطق چون درآیم — منم آن شراب کوثر که بجوی جان روانم
منم آن ز دیده غایب که همیشه در حضورم — منم آن وجود دانا هرکه ز دیده نهانم
منم آن ره سلامت که صراط نام دارم — منم آن نعیم باقی که بهشت جاودانم
منم آن که اندر اشیا شده‌ام بحرف پیدا — ز ظهور وحی بگذر که در این زمان عیانم

بتدبیر حوادث ای زمروای حکیم عاقل
کر من آن وجود فردم که همیشم و همانم
تو جو عیسی ای نسیمی همه کرچه جان روحی
منم آن کر روح روحم منم آنکه جان جانم

ایضاً

کشودم ار ازل مصحف رخ یارم بفال آمد
زهی فالی که تفسیرش همه حسن و جمال آمد
ز روی خوبتر نقشی نیاید در خیال ما
مرا خود کی بجز روی تو نقشی در خیال آمد
غم او ربی غمخوار بود و هجران پیش ازین مارا
ز خوان نحن نرزق جون نصیب ما وصال آمد
رموز من لدن بر من از آن شد مو بمو روشن
که در تحقیق این علم دلیل آن خط و خال آمد
شراب کوثر لعلش که بود از دیده ما غایب
بفضل حق [illegible] آن آب زلال آمد
ز هر نقشی که می بیند ملک روی تو ذات آن رو
که در خوبی و زیبایی کمال بهر کمال آمد
معلق چرخ ازرق را بهر چند آنک میکردد
ز جون روی تو شد بدر بیانه جون ابرو هلال آمد
بصورت کرچه میخواند ترا نادان بشر لیکن
بشر در صورت و جان چنین کی بی مثال آمد
مرا چشم و لب ساقی پیاپی نوش میکوید
که از میخانه وحدت شراب لایزال آمد
جو با عشق رخش مارا ازل افتاده بد الفت
جمال او و عشق ما قدیم و بی زوال آمد
نسیمی ظلمت هستی برد از جمع عالم
بدان نوری که در نطقش ز فضل ذو الجلال آمد

ایضاً

بیار باده که عید است و وقت می خوردن
که خوش بود بمی ناب روزه وا کردن
بکوی صوفی خلوت نشین سر کش را
جو با لطافت خوبان نمی نهی کردن
جمال نور تجلی جو دید چشم کلیم
بکید ساجده ایمان نخواهد آوردن
سجود قبله روی تو میکنم زان رو
که پیش روی تو کفرست سجده نا کردن
مرا محبت روی تو در دل سوزان
نه آتشیست که کز خواهد افسردن
جو سر کو رو جو جیب کرتش کنند زاهد
طریق صوفی خامست غیر را افسردن
جو کل بیوی رخت جامه جاک خواهم کرد
بیان ما و تو چیست پیرهن دریدن
چکونه پیش وجود تو نفی خود کردن
کر آفتاب رخت محو کرد هستی ما
طریق وهم دو بینی رها کن ای احول
که یک حقیقت و ماهیت روح و بدن
بیا که چشم نسیمی بنور رخسارت
جنانک دیده یعقوب شد به پیراهن

ایضاً

جو وصل رخت جاره درد دل ماست
این جاره کرا باشد و این درد کرا نیست
تا در نظرم نقش خیال تو در آمد
در خانه چشمم بجز از نور خدا نیست
تا رهزن شب غارت سر زلف تو بردم
عیدم بجز از روی تو ای بدر دجا نیست
ای کرده جو جان در حرم تنک دلم جا
بیرون ز تو منزل نه و خالی ز تو جا نیست
کفتی که مرا با تو سر مهر و وفا نیست
جون باورم آید جو مرا مهر و وفا نیست
از آنکه نشان سینه برا ز مهر جمالت
در جهان جو بحسن اثر صدق و صفا نیست
محروم [illegible] وصل حیات ابد آنکو
و آنکه زده رجان دارد بیوت جو صبا نیست
از شربت بی نفع طبیب ای دل بیمار
صحت مطلب زانکه در او بوی شفا نیست
از ناز و نعیم دو جهان بهره ندارد
آنکس که سزاوار تشریف بلا نیست
عشق رخ دلدار مرا بی سر و پا کرد
جون کردش افلاکم از آن رو سر و پا نیست
منکر بخطا فکر غلط میکند اما
در دیده حق بین غلط و سهو و خطا نیست
تا کام نسیمی تو شدی از همه عالم
از کام دل و دیده دمی دیده جدا نیست

ایضاً

منم آن کنج که در باطن هزاران کنج زر دارم
منم آن بحر که در دامن بدریا ما کهر دارم
منم آن معشوق پنهانم که سر کردان حسن خود
جو جشم دلبران عاشق بسی صاحب نظر دارم
منم آن جرخ پر انوارم در اقلیم الوهیت
که در هر خانه برجی هزاران ماه و خور دارم
ز عطاران بر طلع من جو انکر خرم جون من
ز وصل آن لب شیرین بر طلع من شکر دارم
سکون و جنبش اشیا منم در اسفل و اعلا
جو افلاک و زمین زان مقیم و هم سفر دارم
انا الحق من عاشق اکر ظاهر شود روزی
مرا عارف بسوزاند که منصور بر دارم
مکن پیش من ای صوفی عصا و خرقه را عرضه
که از تسبیح اکابر زنار خبر دارم
جدا هم حلقه ذکرم جه میخواهی جه می پرسی
مرا با حلقه زلفش که بازاریا اکر دارم
صواب اندیش میکوید که ترک عشق خوبان کن
من این کار خطا کم عقل این قدر دارم
خیال روی شمس الدین مرا تا مونس جان شد
نه در اندیشه شمسم نه پروای قمر دارم
بیا ای عابدی کر می جوان قبله می پرسی
عبادت کردهام بت را جوان رو قبله کو

دارم

چون لبش در سر از آن دارم که در پایش سر اندازم | به بهن ای جان که بار لبش عاشق بوجه دارم
جو شیران در غم عشقت مدام ای آرزوی جان | غذای من جگر زان شد که من شیر جگرخوارم

ایضا

منم آن دو هفته ماهی که بر آسمان جانم | منم آن خجسته مهری که بر اوج لامکانم
ما ز بیت پرایر و ساکن میخانه‌ایم | همدم دردی‌کشان ساغر و پیمانه‌ایم
تا ز صافی وصل یار گنج میکده | بی‌نیاز از خانقاه و کعبه و بتخانه‌ایم
زار زوی شمع رخسار تجلی تاب دوست | همچنین در آتشی افتاده چون پروانه‌ایم
مرغ لاهوتیم آزاد از همه کون و مکان | فارغ از سجاده و تسبیح و دام و دانه‌ایم
باده دردانه است و دریا خانه خمار ما | چون صدف در قعر دریا طالب دردانه‌ایم
هر کسی در عاشقی افسانه گویند و ما | ایمن از گفت و شنید و قصه افسانه‌ایم
ذره‌وار از مستی خود گشته بی‌نشان | در هوای مهر خورشید و رخ جانانه‌ایم
نیست ای دلبر نسیمی را سر و سودای عقل | تا سر زلف تو زنجیر است و ما دیوانه‌ایم

ایضا

خلق غایی ز امر کن فکان ماده‌ایم | جمله اشیا در حقیقت جسم و جان ما بوده‌ایم
نقطه اول که قوت خواندش هویش | صورت خلقش ما و قوت بخشان ما بوده‌ایم
ذات بیچون که هست از آفرینش بی‌نیاز | چون نظر کردیم در تحقیق آن ما بوده‌ایم
ذات اشیا را حیات جاودان از نطق ماست | زانک ما نطقیم و حی جاودان ما بوده‌ایم
کنج مخفی آنکه مخفی در حجاب غیب بود | شاه تبیین از فعل کاذبی کان ما بوده‌ایم
در دیار هر دو عالم غیر ما دیار نیست | زانک سقف زمین و آسمان ما بوده‌ایم
عقل کل با نه سپهر و چار ارکان و سه روح | زانک نه و هر چار زاید جهان ما بوده‌ایم
عشق بی‌اندازه‌ایم با حسن و رخ حور جاودان | زانک عاشق ما و معشوق نهان ما بوده‌ایم
ظاهر و باطن که هست آن عالم ذات و صفات | هر دو اسم و مسما در میان ما بوده‌ایم
مصحف رخسار ما را کس نخواند غیر ما | کان مصحف را در دو عالم سبعه‌خوان ما بوده‌ایم
در مکان ماییم و بی‌غایت ای طالب مکان | چون مکان بی‌ما نباشد پس مکان ما بوده‌ایم
پیش از آن کز قوت آید عالم صورت بفعل | صورت و معنی ذات مستعان ما بوده‌ایم

ای نسیمی چون شدی در نطق لایزال | میتوان گفتن که ذات غیب‌دان ما بوده‌ایم

ایضا

دلم بمهر تو آن دم چو صبحدم میزد | کز آفتاب رخت در عدم علم میزد
ز جام عشق تو بودم خراب و مست آن روز | که نقش بند ازل رسم جام جم میزد
بیوی زلف تو آشفته آن زمان بودم | که امر منشاء کن کاف و نون بهم میزد
بنو و خانه جسم هنوز بر بنیاد | که عشق روی تو در جان در حرم میزد
بجست و جوی وصال تو من کجا بودم | که در جهان قدم جان من قدم میزد
شبی که دیده من خلوت خیال تو بود | فلک هنوز سر از پرده در عدم میزد
هنوز جوهر سادی ز عقل پنهان بود | که عشق بر رخ جانم نشان غم میزد
هنوز جامه فطرت نبود کن بار بی | نگشته بود که بر من غمت رقم میزد
کلیم طور هنوز از عدم خبر میداد | که جان من ارنی با تو در عدم میزد
کی شدی ز خطا پاک نامه علم | اگر نه هشتی عفوت بران قلم میزد
چگونه قلب نسیمی چو زر شدی خالص | اگر نه وصل تو اش سکه بر درم میزد

ایضا

صورت جان من از روی نمودار شته‌ام | چشمه حیوان شراب کوی او دانسته‌ام
گرچه با من دمبدم آن بوی جان پرور نکهت | کز کجا باز کردار دمن ببود دانسته‌ام
خاک و آب کوی عشقم در حقیقت چون صبا | تا ز فوائش طریقت رفت و روانسته‌ام
دفتر طامات بر من گو مخوان زاهد که من | گرچه زندم حاصل این گفت و گو دانسته‌ام
شسته‌ام از جان دست دیگر کم طالب وصلش بلی | سالک عشقم طریق شست و شو دانسته‌ام
قصه واعظ که گوید غیر قرآن پیش من | رسم شاهد بازی و جام و سبو دانسته‌ام
جان ز گفتم ادم بیان ذکر بگویم شمه | آنچه من ز اخلاق آن پاکیزه خو دانسته‌ام
والله زلف و غبغبش آدم که طفل عشق را | آنکه نیست از جو کان و گو دانسته‌ام
ایکه میگویی که خواهم شد ز عشق او هلاک | نیستم نادان من این معنی نکو دانسته‌ام
چون نسیمی شسته‌ام از نفی و سجاده دست | الله الله بین چه نیکو شست و شو دانسته‌ام

ایضا

دم حق میدمد در ما دم فضل لایزالی / چه دمی مبارکست این ز جناب فضل عالی

چو جناب ذو الجلالت همه بر کمال دیدم / کنهت کی بگویم که تو ذات ذو الجلالی

صنما ز طرف برقع رخ همچو ماه بنما / که سرای کن فکان شد ز سرا بغیر خالی

چه خیال نقش بندم که نه صورت تو باشد / که شد از رخ تو روشن که تو نقش هر خیالی

بجمال و حسن و خوبی بکنم ستایش تو / که تو در جهان که هستی همه حسن و جمالی

رسدت که وحدت [illegible] کمال خوبان / که تو آن مه ملیحی که بحسن بی مثالی

علم و زوال و نقصان بتو ره از آن ندارد / که تو آن خجسته مهری که منزه از زوالی

ز فراق در دو [illegible] بکنم حدیث از آن رو / که چو نطق و روح باشی شب و روز در وصالی

ز کمال اگر تواند صفتی فزودن ترا او / بنهایتی بگویم که فزون تر از کمالی

بنما بخلق عالم رخ و نفی ما سوا کن / که بشاد و عین بهره [illegible] آن چشم و ابروی

بشری بصورت تو نشنید الله الله / چه جمیل حسن و خلق چه لطیف [illegible]

شب قدر اگر چه بهتر ز هزار ماه باشد / تو بقدر رفعت افزون ز هزار ماه و سالی

تو چو غنی باشم که بوصف در نیاید / که چه [illegible] که ملکی و چه بی شمار [illegible]

ز شراب فضل ما را قدحی ده ای نسیمی / که تو جام آفتابی و تو روح لایزالی

ایضا

گر نه آبست اصل گوهر چیست / جوهر و گوهر منثور چیست

همه عالم چو گوهرست دریاب / با تو گفتم بدانکه گوهر چیست

نقطه در ظهور دایره شد / گر نه الفست این مدور چیست

خط فاصل میان ظلمت و نور / جز وجود مضاد دیگر چیست

گر نه یا ساغرست و ساغر می / در حقیقت بگو که ساغر چیست

تو و ما موج و بحر هر دو یکیست / بحر از آب عین مظهر چیست

جام گیتی نماست عین دل / کشف او در به بین که دلبر چیست

عالمی از وجود موجودند / کس نگوید وجود خود در چیست

گر یکی را هزار بشماری / آن همه جز یکی مکرر چیست

گر بدانی حقیقت انسان / باز دانی که مصدر و مصدر چیست

لوح محفوظ را روان میخوان / تا بدانی که اصل دفتر چیست

نقش عالم خیال اوست ببین / ور نه معنی این مصور چیست

گر نه آب حیات معرفتست / عین کوثر بگو که کوثر چیست

گر نگویی که مصطفی حقست / بازو و ذو الفقار حیدر چیست

نعمة الله مظهر عشقست / منکر او بغیر کافر چیست

ایضا

جان بخلوت سرای جانان رفت / دل سرمست سوی مستان رفت

آفتابی بما چو رو بنمود / گشت پیدا و باز پنهان رفت

مدتی زاهدی همی کردم / توبه بشکستم این زمان آن رفت

عمر باقی که هست دریابش / در پی عمر رفته نتوان رفت

هر که جمعیتی ز خویش نیافت / رفت بیگانه و پریشان رفت

باز حیران ز خاک حیران رفت / رحمت از جان هر کسی که حیران رفت

نعمة الله رفیق سید شد / پادشاهانه سوی سلطان رفت

ایضا

نعمة الله مظهر ذات و صفات / کز صفاتش می نماید کار ذات

عارفی چون وی درین عالم که دید / جمع کرده ممکنات و واجبات

او بما باقیست و او باقی بجود / عمر جاوید است او را این حیات

او یکی و هم یکی گوید که دو / تو یکی میگو مگو آن ترهات

ذره در دور دوشش [illegible] در دندانه ببوش / زانکه ذره در دوا باشد دوات

میکنم علم معانی را بیان / یک بیک بستم صورت لات و منات

سالها باید که تا پیدا شود / همچو سید سیدی در کاینات

ایضا

سر سلطنت عشق بر سر دارست / از آن سبب که [illegible] دار جای سردارست

بجان حلقه رندان مست کین دل ما / مدام در هوس دست بوس خمارست

پاک سینه ما مخزنست بر اسرار / اگر جنابک ترا میل علم اسرارست

سخن مگوی ز دستار و بگذر از اسرار
اگر چنانکه ترا میل علم اسرار است

برفت مرغ دل ما نیامدش خبری
مگر بدام سر زلف کج گرفتار است

منور دیدهٔ ما دید چشم ما روشن
ببین بنور جمالش که نور آن یار است

حباب اگر صدف است از هزار یک است
بعین ما نظری کن یکی که بسیار است

مکن بچشم حقارت نظر بجلوه صوفی
گرچه فعل حکمت دنگ در کار است

عارفان برو و تنکر نعمة الله کو
مباش منکر سید چه جای انکار است

ایضا

خواجه بود عمری بت پرست
حق تجلی کرد از آن باطل برست

نعمة الله شهرتی دارد که او
چون خلیل الله همه بتها شکست

لب نهاده بر لب ساقی مدام
رند سرمست است و جام می بدست

هرچه می بیند همه محبوب اوست
دوست میدارد از آن رو هرچه هست

مظهر و مظهر دو ظاهر شد یکیست
صورت و معنی نگر عالی و پست

تو بیا مطلق پرست ای یار ما
گر مقیدی پرستد بت پرست

نکتهٔ بر گفتهٔ ستا مگیر
زانکه عاقل نکته کم گیرد ز مست

ایضا

آفتابی می پرستم چون هلال
مهر من هرگز نمیگیرد زوال

دیده در آینهٔ گیتی نما
دید تمثال جمال بی مثال

گرچه ذره می نماید آفتاب
ماه نور او نماید بر کمال

یک نفس با ما درین دریا در آ
نوش کن گر تشنهٔ آب زلال

می نماید حسن او هر آینه
او جمیل و دوست میدارد جمال

چشم مستش چشم بندی میکند
می برد از چشم ما خواب و خیال

رند و سرمستیم و با سید حریف
عاشق و معشوق دایم در وصال

ایضا

خواجه مخمور و بازمانده بحال
رند سرمست و جام مالا مال

خواجه درویش شد و مال نماند
عرض و مالش برفت و ماند و بال

گرچه مالش نماند او باقیست
کو برو از برای مال منال

حالیا خوش بذوق میگذرد
حال ما با محول الاحوال

نقش غیری خیال اگر بندی
نزد ما باشد آن خیال محال

جام گیتی نما چو می نگرم
می نماید جمال او بکمال

سیدم ساقی است و ما سرمست
باده در جام ما چو آب زلال

ایضا

چه خوش باشد گرت باشد فراغت از همه عالم
فراغت خوش بود جانا اگرچه باشد آن یکدم

اگر همدم همی خواهی بیا با جام همدم شو
وگر محرم همی جویی بجو خویش را محرم

خرابات و ما سرمست و ساقی جام می بر دست
خبر از ما کسی دارد که نوشد می جام جم

دوای دردمندانست درد درد عشق او
بیا و نوش کن جامی که خوش خوش شوی محرم

خیال نقش روی او ز نور دیدهٔ ما بین
که سرمستانه در خلوت نشسته مراد خوش با هم

خرابات خوش وقتی نوشتم سخن از عشق میگویم
رایت الله فی عینی و عینی عینه فافهم

برو ای عقل سرگردان که من مستم تو مخموری
چو سید نعمة اللهم فراغت دارم از عالم

ایضا

رسید عمر با خر هنوز در خوابی
ترا که بتکده جایست چه مرد محرابی

شکست کشتی عمر و تو غافلی هیهات
کجا رسی تو بساحل که غرق غرقابی

تراست مشکل مشکل درین جهان کاری
که اسیر خاکی و بادی و آتش و آبی

ترا که فرش تو خاکست تربت از خود
کنون که ساکن فرش سمور و سنجابی

فدای تو امتی تو از حیث کاندرین منزل
بخفته غافل و در رهگذار سیلابی

تو هرچه هست ز خود بین و خود ببین همه آن
جو ابد است حوادث همیشه در تابی

اگرچه گفته احد بگوش تو خوش نیست
تراست سود دو عالم اگر تو دریابی

نمود راه سعادت ترا بابی عالم
چو ابهر نشین چو ابن سینا بی

ایضا

اگر دل از غم دنیا جدا توانی کرد
نشاط و عیش بباغ بقا توانی کرد

وگر بآب ریاضت بر آوری غسلی
همه کدورت دل را صفا توانی کرد

در درون بحر معنا انگر نه آن گهری
که قدر و قیمت خود را بها توانی کرد

کهی که در دغم عشق سوزدت در تو
بدرد او غم دل را دوا توانی کرد

چو در نماز روی با خضوع بنشینی
تو بنده وار رکوعی ادا توانی کرد

دگر حبیب تفکر سر بر خود بری سرا
گذشته‌ها به تقاضا قضا توانی کرد

مقربان فلک اقتدا کنند بتو
اگر به پیر تبا اقتدا توانی کرد

زکار چون و چرا آن زمان که در گذری
بباغ گلشن وصلش چرا توانی کرد

ز منزلات هوس گر برون نهی گامی
نزول در حرم کبریا توانی کرد

بزرگ منزل شغلی اگر توانی کرد
مقام خویش بر اوج علا توانی کرد

چو عارفان ببر از خلق و گوشه بگزین
مگر که خوی خود از خلق وا توانی کرد

ولیکن این صفت ره روان چالاکست
تو نازنین جهانی کجا توانی کرد

بدین صفت که تو در بند جامه و نانی
چگونه روی دل اندر خدا توانی کرد

ز دست و پای اجل را فرو توانی بست
ز رنگ و بوی جهان زار تا توانی کرد

چو تو خدمت آن بادشاه می نکنی
گر بادشاهی آن بادشا توانی کرد

اگر تو جنس همای و جنس زاغ نه
ز جان تو میل بسوی هوا توانی کرد

همای سایهٔ دولت چو شمس تبریزست
مگر که در بر آن شاه جا توانی کرد

خوش است مقام شو چو شمس تبریزی
گر تا بضاعت خود کیمیا توانی کرد

ایضا

باز غم نیاز غم باری غم باز زر ب
چون راه روی باری راهی که رود ساده

بشنو سخن یاران بگریز ز طراران
از جمع مکش خود را استیزه مکن بسته

آدم ز چه عریان شد عالم ز چه ویران شد
تا جسم نمی کاهد جان می نشود فربه

تا شمع نیکو دید آن شعله نمی خندد
چون نوح بود که طوفان شد ز استیزه که با به

خوی ملکی بگزین بر دیو امیری کن
گاو تو چو قربان شد با سر گردون نه

از نفس چو دون وا شرار رستو خود را
عالی نشوی هرگز تا خوش نشوی با که

شمس الحق تبریزی از ما چو تو بگریزی
مگریزی پا این سو بنواز نوازش ده

ایضا

فرخ آن چشمی که او از یاد حق گریان بود
خرم آن دل کو ز درد دوستان بریان بود

فرخ و فرخنده باد سال و ماه و روز و شب
بر دل عارف که سر معرفت را کان بود

معرفت را مدعی بسیار می بینم ولیک
چون بمعنی بنگری دعویش بی برهان بود

هر که بود در اندیشهٔ عالست او عارف کجاست
عارف آن باشد که در اندیشهٔ ایمان بود

هر که از فرمان تنابد سر دمی عارف کجاست
عارف آن باشد که او در امر و در فرمان بود

هر که در حالی یکی قربان کند عارف کجاست
عارف آن باشد که هر دم نفس او قربان بود

باغ و بستان دل عارف نکو بستان بود
باغ و بستان آرام دل و دین مستان بود

این چنین شخصی که میگویم کجا باشد کجا
او بگنجی در میان کهنهٔ پنهان بود

گو ببین عارف مسکین نگر بدکس برو
آسمانها و زمین بر هر که او گریان بود

تا بدان ساعت که از خاک لحد سر برزند
در بساط حشر چون شمس و قمر تابان بود

خوب گفتی یا بدیدا از معانی این سخن
هر که حق را دوست دارد در دو گیتی آن بود

من کلام سلطان العارفین فخر آل طه و یس سید حسینی قدس سره و رضی عنه

ای اثر جلال تو گاه رضا و گه سخط / امر تو رفته بی‌خطا حکم تو بوده بی‌غلط
با ملکوت قدرتت جوهر عقل یک عرض / با جبروت عزتت مرکز دو جهان یک نقط
عارف ذات خود تویی هست کمال آدمی / چون دم معرفت زند بیهده است و سقط
دانش ما بحد تو دیده مور و قرص خور / ذات تو و بیان ما بحر محیط و پای بط
مست ز روی خود تویی عشق خیال آب و گل / حرف زبان و صوت و لب کاغذ و کلک و دست خط
بنده حسینی این قدر هم بعنایت تو گفت / ورنه بیان حمد تو کس نکند بدین نمط

و له ایضا قدس سره

هر که ز بحر عشق تو نوش کند پیاله‌ای / شیفته کی شود بهر خال و رخ و کلاله‌ای
مست الست غلغله در ملکوتش افکند / چون سحری بیاورد از سر شوق ناله‌ای
مژده مزد عالمی هشت بهشت و نه فلک / در نظر شکستگان چیست یکی نفاله‌ای
خواجه زرپرست را جز غم زر چه کرد غم / عاشق مست فارغ از سود و زر و قباله‌ای
چون حسینی دل مده هیچ بماسوای حق / چونکه سرای این جهان نیست بجز حباله‌ای

و له روح روحه

اسرار حقیقت را کی شرح و بیان باشد / آنکس که شود محرم بی‌کام و زبان باشد
محبوس طبیعت را زین دایره بیرون بر / در بحر محیط آخر خس را چه زیان باشد
آنکو نفسی دارد از همت آزادی / میدان که حیات او بی‌منت جان باشد
غافل نکند او را باز لهو چو دنیا / گر نیستی و هستی بی‌سود و زیان باشد
فارغ ز قبول و رد آزاد ز نیک و بد / با محنت عالم خوش وز خود بفغان باشد
در جمع سراندازان بی‌سر شو و پا در نه / تا چشم دلت مردم در عین عیان باشد
این نکته حسینی را از نور یقین آمد / هرچند خلایق را صد گونه گمان باشد

و له قدس سره

در جمع پاکبازان هر مختصر نگنجد / در بزم دردنوشان هر بی‌خبر نگنجد
در مذهب قلندر حرص و هوس نباشد / در خلوت مسیحا پالان خر نگنجد
در پرتو جمالش از چشم جان نگه کن / با شعله تجلی نور دیده نگنجد
چرا که بدر او قربان کنم خود را / حقا که در غم او کاری دگر نگنجد
کو در دین قلندری هم در کش ای حسینی / زیرا که این هوس‌ها با عشق در نگنجد

و له ایضا

بیا بیا که مرا طاقت جدایی نیست / ببین که چشم مرا بی تو روشنایی نیست
عجب عجب که بیگانه گشتم از عالم / عجب‌تر آنکه مرا با تو آشنایی نیست
من از نوای تو گشتم چو ذره سرگردان / بروی همچو مهت کین سخن هوایی نیست
بگریه‌ام ز غم تو روز و شب و لیکن چه سود / که آب چشم مرا بردن هوایی نیست
نیم بکعبه و بتخانه تو یک لحظه / کجا روم که ز عشق تو ام رهایی نیست
قلندری و خراباتی از پی تو شدم / حدیث عشق تو دیدم که پارسایی نیست
حسینی از در همت گدای کوی تو شد / که هیچ سلطنتی بهتر از گدایی نیست

و له ایضا

ای در حجاب صورت جز آب و گل ندیده / وز دار و ملک معنی آوازه شنیده
یوسف ندیده هرگز از عالم حقیقت / رنگی ز هر مرادی بر خویشتن کشیده
در خویشتن نمایی آشفته همچو مستان / وز درد درد مردان یک جرعه نا چشیده
رقص و سماع و وجدت غیر مجاز بینم / اینم چو مرغ بسمل بر گرد خود تپیده
زنهار تا نباشی نابالغ اندرین ره / پیری طلب کن آخر ای طفل نارسیده
آنجا که شیرمردان وجد از سماع یابند / روح القدس ز غیرت مرغیست بر پریده
احوال آن عزیزان در وصف چون نیابند / کم گو سخن حسینی بحر کی شمار دیده

و له ایضا

ای حسن تو در مملکت صورت و معنی / در داده ندای لمن الملک بدعوی
آنجا که رسد بوی تو حقا که نماند / یکباره همه سجاده و تسبیح و تقوی
ما هر دو جهان صرف غم عشق تو کردیم / در دل تو و آنکه سخن دنیی و عقبی
شغل تن ما صومعه علم و عمل است / در سینه مجنون طلب جز غم لیلی
حقا که گدایان سر کوی تو دهند / یک ذره غمت را بهمه مملکت دنیی

ای شمع چو بربستهٔ پروانه زدی زخم / مگذار که جان دادن او پیش تو اولی
وصل تو نشد قسم حسینی چه توان کرد / از نور تو کجا بهره برد دیدهٔ اعمی

وله ایضاً

اگر هستان حضرت ما حجاب از راه برخیزد / ز مجلس خانهٔ صومعه هزاران آه برخیزد
جنان در عالم وحدت جنان یکتا از هستی / که فرقت کشتی از خوش همه الله برخیزد
بکه خیزی در مجلس قدم چون صبح صادق زن / نسیم زلف شبرنگش مگر ناگاه برخیزد
ز مهر پیوست و بپای جمال ان بخرام / قدم باید که از اول زمال و جاه برخیزد
چو مرد ان مصر معنی با نکردی پادشه گر / اگر نه یوسف مردم ز قعر چاه برخیزد
به بینی در شب دنیا چو دو ز احوال عشق را / اگر ابر سیاه تو ز پیش ماه برخیزد
حسینی نقد این معنی کجا شی کی شود حاصل / کجا کوه گران هرگز به برگ کاه برخیزد

وله ایضاً

ای شمسوار مملکت جان چه گویمت / پیدا تویی نهان تو پنهان چه گویمت
طبع از بیان حمد تو گمره چه در آمد / عشق [illegible] از کمال حسن تو حیران چه
عرش و فلک ز نور تو یک ذره از وجود / در شکنای قالب پا [illegible] چه گویمت
اثبات من کجا و چه آید ز نفی من / در راه تو چه کفر و چه ایمان چه گویمت
آشفته تو عارف و عامی چه خوانمت / سرگشتهٔ تو گبر و مسلمان چه گویمت
با تو کجا مجال الحدیث امید و بیم / چون برتری ز طاعت و عصیان چه گویمت
با این قدم طریق تو شوان چه جویمت / با این زبان حسینی تو شوان چه گویمت
در دولت حاصل از جهت جوی تو / درد دلی به از همه درمان چه گویمت
کشته بجوام آیت حمد تو عقل کشف / دم در کش ای حسینی نادان چه گویمت

وله ایضاً

ای آنکه برتر آمد وصفت ز فهم دانا / هم تو درون و بیرون هم تو نهان و پیدا
اندر فرقت نه پیش نه بیش ولیکن / بی عیب ذات پاکت [illegible] تنزا
هم در وجود هستی هستی چنانکه هستی / اتحاد [illegible] هستی هرگز کراست
بودی چنانکه باشی باشی چنانکه هستی / [illegible]

در بند تو دو عالم تو بی نیاز لیکن / هرکس ز خبر تو خود گوید در تمنا
ملک محبت آری بحر بست بی پایان / زان بحر مانده کو بیچ در دست ما هم
یارا ان ای حسینی آخر از زلف مغالی / بکشای کنج معنی از حمد حق تعالی

وله ایضاً

بحق آنکه تویی رهنمای بیخبران / که هر گناه که کردم بلطف در گذران
برات رحمت از کنج [illegible] فرحت / حوالت از در خویشم مکن برین و بران
بجان نظر کن و دلهای بدین شکسته نگر / به بین که بر در فضلت چگونه ام نگران
عنایت تو مرا بس بود ز نقش خلق / درین خرابهٔ فانی که هست درگذران
تو پرده بر من مسکین مدر که من شب و روز / چو صبح صادقم از دست خویش جامه دران
برات از در لطف تو باید از من را / چه سود کوشش استاذ و مشفقان
ز ننگ و نام حسینی اقبول تو بس / چپاک اگر همه عالم براندم تو مرا ان

وله ایضاً

ای شده نور لم یزل با نفس تو هم نفس / زانکه مراد مخترع جز تو نبود هیچ کس
ای قدم مبارکت تاج سر مغز باران / ز هر قافله تویی دبدبه همه جرس
با تو شالا انبیا چون [illegible] آمد و صد / با تو حدیث اولیا چون [illegible] کرا اندکی کس
بخش بنم همی برد پی سر و پا [illegible] / رحمت عالمین تویی دست عنایت تو بس
خلعت رحمت از دست پوشش از نظر / هیچ تفاوتی بود بحر محیط [illegible]

وله ایضاً

ای حضرت منزه از طاعت دو عالم / از جسم و جنس فارغ و ز جوهر و عرض هم
از پرتو جمالت ایوان عرش عالی / و ز هیبت جلالت پشت فلک شده خم
شاه خرد و اسپید [illegible] / بر نطع بی نیازت کشتا ز باده کم
[illegible] سروران را قدرت [illegible] / دلهای اهل دین را لطف تو کرده خرم
در بزم صبحگاهی خاصان درگهت را / ساقی رحمت تو داده قدح دمادم
ای عاقلان شیدا ان حاضران غایب / آن ساکنان ره روان خوش [illegible]
بار [illegible] سرور [illegible] / یا رب بحق [illegible] باسم اعظم

کز نوید بخشش خود بگشای چشم جانم
تا ملک حق شناسی گردد مرا مسلّم

از گوهر معانی پر دار دامنم را
چون آستین طبع از جود تست مُعلَم

انعز مرا جدا کن با خویشم آشنا کن
این حاجتم روا کن کز دست رفتم از غم

چون دستگیر بینم لطف تو عاصیان را
بپذیر ما تأخر بگذر ز ما تقدّم

یا رب به هر که جز تو رو کرد دل حسینی
فارغ کنش ز بخشش بادش خراب جهنم

وله ایضاً

ای وصف ذات پاکت در حیز بیان نی
از وهم و فهم برتر در خاطر و گمان نی

در ره که تحیّر بود تو بی نطق در
در عالم تفکر ذات ترا مکان نی

اندیشهٔ تو در دل کر شد بشرط آن شد
کز ذات تو نباشد و اندیشه را نشان نی

ای از کمال قدرت بیرون ز تو درون نی
وز غایت لطافت پیدا نه و نهان نی

در دیده از تو در دل وان درد را دوا نی
وقتیست با تو جان را وان وقت از زمان نی

حرفیست سرّ عشقت بر تختهٔ حقیقت
آن تخته بی تصور وان حرف در زبان نی

معانی عیان که بینند از روی عقل نقشی
در عین آن اشارت مستی و لی عیان نی

وله ایضاً

یا رب از بندهٔ حسینی آنچه دانی درگذله
هر چه رفت از ناتوانی میتوانی درگذله

هر چه تقصیر تو آید آن به پیری در پذیر
وانچه از حکم تو رفت اندر جوانی درگذله

دفتر عصیان ما را چون ببینی بر کنی
نامهٔ اعمال ما را چون بخوانی درگذله

آنچه از ما در وجود آمد خدایا عفو کن
وانچه آگاهی نداریم غیب دانی درگذله

مست پنهان از نیستی ناپاک تر
از کرم هم آشکارا هم نهانی درگذله

ناسزایی کرد و در گفت فتوی از کرم
با سبکی که بود در زندگانی درگذله

من همان گویم که سعدی در مقام خویش گفت
یا توانایی بده یا ناتوانی درگذله

وله ایضاً

ای نفحات لطف تو نافه گشای هر دلی
بی نظر تو حل نشد عقدهٔ هیچ مشکلی

گر نه چراغ فضل تو راه نماید از کرم
قافلهای شب روان ره نبرند منزلی

انفس کجا و حوصلهٔ عقل و دیدهٔ پیش و پس
نیست برون ز حیرتش آخر کار حاصلی

خواه بیاد بر دمی خواه در آتش افکنی
تا ز قضای مبرمت چیست سرشت هر گلی

نیست ز روی شرع و کم علّت بُعد و قرب تو
غفلت هیچ مدبری کوشش هیچ مقبلی

با تو مجال کی بود یا ز حضور و غیبتی
بی تو گشاده کی شود نامهٔ حق و باطلی

هر نفس از میان جان حمد تو میکنم بیاد
خوشتر از این نوا کند بر سر شاخ بلبلی

وله ایضاً

شب روان کز آب دیده آتشی بر ساختند
هر سحر در خلوت جان بزم دیگر ساختند

رایت همت ورای کاینات افراشتند
پایگاه خلعت از ایوان اخضر ساختند

در بیابان محبت خیمهٔ عزت زدند
توشهٔ جان از ذکر الله و اکبر ساختند

ای بسا جانها که قربان گشته در محراب عشق
چون به نیش عیدشان قلندر ساختند

تجلی آتش شد از شوق نام ذوالجلال
اشک میگون بخشید از دیدها عنبر بخید

تا نیاید در حصار قلبشان یأجوج لا
تیغ الا الله با سد سکندر ساختند

دست همت چون بفتراک رسول الله زدند
هر دو عالم را بیک لحظه مسخر ساختند

رحمة للعالمین آن خسرو میران دین
خسروی کز خاک کویش تاج قیصر ساختند

شهسواری کز برای حشمت اندر لشکرش
ساکنان چرخ را یک جوق لشکر ساختند

صادقان چون کوی شرع از نام او بردند نام
بلبلان باغ عشق از یاد او پر ساختند

در مقام قاب قوسین از برای خدمتش
همت عالیش را ایوان و منظر ساختند

مقتدای رهروان اولین و آخرین
مهتری کو را شفیع روز محشر ساختند

گر چه ختم انبیا شد گشت فخر آن بقون
اوّل و آخر مراد او میسّر ساختند

بحر طبع چون صدف بگشاد از آن درّ ثنا
قدسیان بر درودش تحسین پر ساختند

وله ایضاً

شراب عشق ظاهر و مطرب بهار و عشق و جوانی
میسرست ولیکن بدل ملک نمایی

تو در هوای مجازی چگونه ز حقیقت
تو پای بستهٔ صورت کجا رسی بمعانی

قلندران بحقیقت خدایگان جهانند
تو دل فسرده زهی از این لطیفه چه دانی

چو آفتاب حقیقت طلوع کرد ز جیبت
فلک بکام تو گردد بکن هر آنچه توانی

مها ز خویش گسسته مهار دو نیم
نخوانده آیت عشقش تو چون نماز جهانی

تا لباس تکلف قبول خلق و مناصب / مرا کلیم تصوف قناعت دو جهانی
همه خزینهٔ قارون دو روزه راحت دنیا / ره نبوت و موسی عصا بدست و شبانی
ترا که فقد زهستی دماغ نخوتی و قاضی / مرا بر بینه زهستی طمع ناشی و جانی
مرا ز جهد ملکوتم تقاضا سلیچهٔ ملکی / مرا ز دو کون گذشتم تو پای بند مکانی
خوشم بدولت عشقش درون خرابهٔ فانی / که از خرابهٔ باقی مراست گوهر کانی
حسینیا چه رسید که پرده باز گشاده / مرا ز نیم که شنیدی نوای عبدالزانی

وله ایضاً

کر پایم بگشتی مقصود را / سجدهٔ شکر آورم معبود را
ای ز حرص ایاز آگه شد / چون نصیحت میکنی محمود را
از دل و صبرم چه می پرسی خبر / کی توان جا دادن نشان نابود را
سوز دل پنهان توان کردن ولی / چون نهان دادم دم جوش دود را
در عدم بازم قشاری کرد عشق / زد نقد و نسیه موجود را
جان ندادستم ز شوق آمد درد دل / من همی بینم زیان و سود را
عشق او هم حسینی کو بسوز / قیمتا ز آتش فزاید عود را

وله

الصبوح ای دل که ساقی یار ماست / جان جانانهٔ محرم اسرار ماست
بندهٔ عشقیم و آزاد از دو کون / نیستی و پاک بازی کار ماست
ساکنان در عشقیم از ازل / هر چه غیر او همه زنار ماست
ما چو دل در یاد عشقش بسته ایم / نعمت هر دو جهان در بار ماست
گر حسینی لاف بی معنی زند / خود گواه حال گفتار ماست

وله

بیا تا رونق میخانه بینی / جهانی عاشق بیگانه بینی
همه از خان و مان آواره یابی / همه از خویشتن بیگانه بینی
همه چون مه برابر سر نشینان / همه چون گنج در ویرانه بینی
در آن مجلس نهاده شمع معنی / دل مستان برو پروانه بینی

نخوذ بخوذ در آن منزل قدم زن / تو خود کار اساسی خود دانه بینی
حسینی آخرین ذکر تمام نه ا / دلم کن تا ره مردانه بینی
ز یک دردی هزاران مست بیهج / حریفان پر شعله رش مستانه بینی

وله

مقامی کان ورای کفر و دین ست / چه جای غافلان نازنین ست
قدم در راه او مردانه می زن / که شاهنشاه غیرت در کمین ست
فرو شو در ره توحید یکرنگ / که شرط ره روان حق چنین ست
برنگی شو که دیگر بر نگیری / حدیث فقر را معنی همین ست
چو یکرنگ آبی از خم خانهٔ عشق / سواد الوجه فی الدارین اینست
قدم در نه اگر در فقر مردی / که دایم رخش دولت زیر زین ست
حسینی را غم و درد است حاصل / از آن کش نام مردان ره بین ست

وله

چیست گر حال ما نمی پرسی / چه رسیدت چرا نمی پرسی
کشت و کوبت با غم تو مرا / صورت ما چرا نمی پرسی
یاد پرسی به وفادار نیست / چون ندادی وفا نمی پرسی
هجر تو هم چه خواست با من کرد / از برای خدا نمی پرسی
از حسینی چه در وجود آمد / چیست جرم و خطا نمی پرسی

وله

مذهب عشاق بی دعوی طلب / مرد را صحبت مبین معنی طلب
حلقهٔ مردان صاحب درد را / در میان کفر و ایمان می طلب
قصهٔ دنیا و دین از من مپرس / از دل مجنون غم لیلی طلب
وصل جانان بایدت از جان کو / آخرت خواهی مکن دنیا طلب
طاعت از بهر طمع شرک خفی ست / یا جفا یا کشش یا عتبی طلب
رخصت و تأویل و فتوی عامراست / گر دم از جانان زنی تقوی طلب
این همه مولای نفس کافرست / تا حسینی بخشش از مولی طلب

وله ایضاً

نوای بی‌نوایان بی‌نوایست — وصال آشنایان در جدایست
اگر خواهی طریق آشنایی — ز خود بیگانه شو کان آشنایست
بگیر از کیمیای فقر خطی — که ذل فقر عز پادشاهیست
بترس از جاه دنیا گر توانی — که جاه او گدایی در گدایست
بزندانم که عمر خود گذارد — چه میداند که بیرون دو شنایست
جهانی را درین ره پای در گل — مگر مردی که او مرد خدایست
حسینی بی‌نوا شو در ره دوست — که آن گنجیست کز حضرت عطایست

وله ایضاً

در عشق دلی شکسته باید — کز طاعت خشک هیچ ناید
بگذشت همه نماز و روزه — پیداست که عشق چند باید
تا نفس و نقد خود نسوزی — دعوی عشقش کجا نشاید
ای هستی خویش بار بربند — کین قفل گران چنین گشاید
فردی باید زکون آزاد — تا نامهٔ عشق او بسر آید
تا یک سر مو حجاب باقیست — معشوقه جمال کی نماید
در راه یگانه شو حسینی — تا جذبهٔ حق ترا رباید

وله ایضاً

حبیب القلب لا ادری اشمس انت ام بدر — اخذ ذاک ام ورد انور ذاک ام نور
الا یا حبذا یوم لنا من وجهکم عید — الا یا حبذا لیل لنا من وصلکم قدر
لئن فارقتکم هجرا فانی غیر مشغول — وان قاربتکم وصلا فانی هکذا قدر
صروف الدهر قد همت تبیتنا جدا — یمین الله ما خنا ولکن خاننا الدهر
الم تنظر الی صب لقد هم به هم — الا ترحم علی قلب حزین امره امر
گهی یاد آیدم از وصل و گهی یاد آیدم هجران — وما قسمی من الاحباب الا الذکر و الفکر
شبی ترسم از حالات این شخص الم هم — دلا حیران ای کارست هذا قلبه صخر

گهی با دل همی گفتم که این الصبر یا قلبی — کنون از صبر می‌پرسم این القلب یا صبر
زمان لا یوافقنی حبیبا یصافینی — خیالا ابینا یلقنی فلا وصل ولا هجر
احتی الحب والاشجار قد تعظم مقصدا — دم من دمعی علی الخدین تجری دائم النهر
درین عمرها حسینی گهی می بارد آن خاطر — اهذا الطبع ام نحبا هذا الشعر ام سحر

من کلام العاشق الموحد المحقق شیخ اوحد الدین الاصفهانی قدس سره

جز بعهده که وقت شد اشترم که عقل کند — نقل است که او دگر کم سخنی علف کند
اشتر من بناخوشی سر ننهد گرش کشی — ای که مهار بیکشی عشق کنش چو هفت کند
شهره پرست و خیره سر خار گلست و شوره جو — محو شوند شور و شر آتش او چو تف کند
گر بکنم کشش در او کسی نکشد مکن ز غم — ور بنهم کشش در آوری بشخوده وز تلف کند
کار دلم ز دست شد می چو دمی پرست شد — با خلقی که مست شد کی خرد کش خلف کند
بر شتر است رخش عز ای دل نیکبخت من — ابیت عمرت چو قافله روی بدان طرف کند
آن عربی سوار مرکه طلبد شکار ما — تن بتو تا شتا و دیدهٔ جان هدف کند
باری این بیادگان از جسد یادگان — بانگ زن آن دل بلبل رانا صفت نجف کند
آن صنم قریش تو مایهٔ کام و عیش کو — امر خوف دیده را دهی با نجف کند
بر عرفات حضرتش من چو وقوف یافتم — کیست که در حضور من دعوی من عرف کند
مطرب شمس الدین بخوان این غزل از زبان او — تا دل و جان خویش را بر سر نای و دف کند

گر باید شوی بیا من در عهد تو باده‌ام — ور زانکه ننگ داری و زینت نکاده‌ام
ای پردهٔ عار خود وانده‌ام مار خود — تا عزّهٔ خود باشی مشنو که نهاد آیم
من دولت بیدارم کز بهر خزان — در ظلمت شب بیم با نور نهاد آیم
رو دم شوان دیدن زانکه بکرد دید — با حجره وصلم گردم با کرد و عنا دایم
دل را تو بیدانی تو ضبط شو ای بی تو — روزم یکی بینی یک روز زهد آیم
سلطان جمال آیم فرخنده زبان آیم — ناگاه بیای مرنا گاه بیاد آیم
کجا در اندازی و در جسم برون تازی — در جسم تو جان کردم در بود تو نادایم

در منظرهٔ خوبان آن روز تماشا کن
کز منظرهٔ ایشان بر ربیع جهادایم

سر جملهٔ اعدادیم نه زآنیم و نه زبادیم
هرجا که کنی یادم در صدر شمارایم

که نام و لقب جوییم تا در بن چاه افتیم
که کنیت خود گوییم تا بر سر دارایم

بیچون و بیچندیم هم زهره دم و قدم
گاه از لب گل خندیم که بر سر خارایم

گاه از پی یک رنگی با مطرب و با چنگی
اسلام برافکنده در شهر تتارایم

آنست قرار ایمن کز غیر نماند کس
چون غیر فنا کردد آنگه بقرارایم

باجمله درین آتش خسپند و نه در خوابیم
تا غرقه شوند اینها پس ما بکنارایم

ز آحاد برهنیم در اوحدی اوزیم
خود مشعله انگیزیم خود مشعله دارایم

ایضاً له

آمده‌ام که صف آن صفه بار شکنم
صدر نشین صفه را رونق کار شکنم

روی بهشت آورم میوه چند آورم
سورهٔ نور برکشم صورت نار شکنم

غول دلیل را بدو سر سیاه شنجنم
دیو و طلسم مرده را از بن و بار شکنم

شهسد خطیب گشته را منبر خطبه نو کنم
دیر بلند گشته را برج و حصار شکنم

راهب دیر اگر مرا ره بکلیسیا دهد
خم و قدح تهی کنم دیگ و تغار شکنم

بعد مصاف یک شبه هم قلب و میمنه
گاه پیاده رو کنم گاه سوار شکنم

من نه نگار دیگرم تا چو مخالفی کنی
سر ز میان برآورم ذن کنار شکنم

با لب لعل یخود عیش کنم بکار خود
دشمن کودکشته را بر در غار شکنم

کو برباد خوش تو باید مرا طلب کند
رخت سفر برون برم عهد دیار شکنم

آنکه عنان او منم کدبار از شم
از دل نازنین او گرد غبار شکنم

گرچه فسرد آن پسر این همه رنج و درد
از پی وصلش این قدر پس کنم خمار شکنم

سختی روز هجر را سهل کنم ز اوحدی
کرشب وصل بوسه از لب یار شکنم

ایضاً له

برخیزم و دلها را در ولوله اندازم
بر ظلمتیان نوری زین مشعله اندازم

ارکان سلامت را بر باد دهم خرمن
و ارباب ملامت را آخر در سلسله اندازم

گر دام نهد غولی در رهگذر کوئی
آوازهٔ دزد آمد در قافله اندازم

آن بادهٔ صافی را در شیشهٔ جان ریزم
وین جیفهٔ جانی را در مزبله اندازم

با زلف مسلسل یاد در بند کند لیلی
تا مر دل مجنون را در سلسله اندازم

از خال سیاه او بر دام زنم رسمی
وین دانهٔ مرغان را سر در تله اندازم

گر چرخ نه چون جوزا بندد کمر خدمت
ثور و حمل او را در سنبله اندازم

بر دوست بترکی نه نهان نهم چندان
کز باغ و ز دستان او را در ولوله اندازم

گو ستمی طالب تا وقت سخن گفتش
اندر سپر او ستری زین مسئله اندازم

پرورده عشق من بسیار دلی باید
تا دوستی یاد در قافله اندازم

از بیضهٔ این مرغان یک بچه نشد حاصل
تا زقفس این مهوش در حوصله اندازم

چون اوحدی از مستی سر بر نکنی کز من
در جام تو زین افیون یک خردله اندازم

سر بر خط من بنهی دیوان قوی دل را
کردخنهٔ این افسون بر مشغله اندازم

ایضاً له

آن دل که مرا بود و تو دیدی سلبوه
وان تن که تو دیدی کمند کش جذبوه

وان دیده که دریا شده با درد و غم او
صد بار بدستان نصیحت جلبوه

وان سینه که آتشکده از غمزهٔ چشمش
ناگاه بشمشیر جفا بی‌سبب نوه

اسباب دل و دین مرا لشکر عشقش
زنگانه یکی باعث آخر هتبوه

من با زن شب خود نه چه پوشم که برین غم
از خون دل و دیده چو روزش کتبوه

کر جان طلبند از من دلسوخته ایشان
سختی نکنم کز کرم ایشان وهبوه

با او بندیدند یاد نکردیم و زما ذر
کورا نبدا با خاکی نو شا وا نوه

گویند بعل صبر کن از ناب و ندارم
آن صبر که ایشان ز دل من طلبوه

با اوحدی امروز قوت غالب که تو دیدی
یکباره فنا گشت چو ایشان غلبوه

ایضاً له

بر دو سخیان این غلغله و طنطنه
بیت باد و چراغ پیش آتش زنه

گر نه خبر نهان یافت باد لیکر نگر و فات
هم چو منش مست کن زود بر طل و منه

ورنه ز بنگاه دهر بکشد و ز نگاه کم
خاک نه زد هیل با همه خیل و حشت

از هم حرف و نقطه در شکن این ورق
صدر نماند که رقم جز الف یکی بنشم

آزما

کن مکن این گروه راه بجایی نبرد — تا که درافتادشان در مکن و کن کنند

پیر نداند و بین تا چه در آن حاشیست — بهر خلاف و جدل همت و میبود

ای که بحیلت کسی دم دهی و داند نه — روسخن از حال کوی چند ز حال و فسون

کدولت آلوده شد بود دمیخانه آی — کر پی پالوده نیست منکر و منکنه

زانکه روایت کنی کز نروی راه او — پس که به بینی حنا از پی این صنعتند

خواجه بجای الله دست بایشر آب — ور ننمودن نخست دوش برین میدهند

آینه حق تو بی اندر معنی و لی — اندم ناموس و نام تیره شد این آینه

پس که بدوند موس خانه سیه کرده — هیچ نداشت تاف نور در آن

هست شاوة مقدر کو چه شکوت کنند — شیشه گری افتاد شان شی بوده‌اند

باهمه دستان بسی پس لعب بگذرد — از روش چرخ زال بهمن و بهمن چند

از نفس اوحدی کو سر ایمان طلب — چون گهر احمدی از صدف امنه

وله ایضاً

عشق بی علت ترنج دوستی بار آورد — ور بعلت عشق ورزی هیچ و تیمار آورد

چیست پس آنک یاران کام دل جستن غرض — ور غرض در دوستی نقصان بسیار آورد

قدر خوبی دوستی جوی پاکی میل کن — میل خاطر جنبش اندر نقش دیوار آورد

یار کرد کشش ز دامنت که چه سر بر زن برد — آن کمند آخر همش روزی گرفتار آورد

گر دل اندر کافری بندد چو زان کو بار — در وجود او مسلمانی بدین زنار آورد

در میان پاک مهرورزی کوشش — همت ارباب دل خود سنگ در کار آورد

جذب مغناطیس بر کاهی چو خوش میکشند — [illegible] نیستی کاهی رفتار آورد

از برای عاشقان غنچه و بار جشن دود — خواجه بهر جوهری جوهر بیار آورد

اوحدی از کثر روی انکار دشمن از — دوستی چون راست ورزی خصم اقرار آورد

وله ایضاً

مهر گسل گشت یار عجب شکل شد حبیب — اصل خطر شد دوا ای خطا رد طبیب

دور کشید ای نگار سر چشم از انتظار — یا نظری پی سپر یا کند دی پی رقیب

ما ز تو مهر و وفا خواسته ایم ای صنم — نی چو کسان دگر عاشق لوتیم و طیب

بت زنخدان عجب عشق زنخدان و لب — طبع چه جوید رطب طفل چه خواهد زبیب

ابروی محراب وش کسوی مسجد بری — نعره برارد امام در غلط افتد خطیب

گر بکشم خویش را در طلب وصل تو — سود ندارد که نیست کار برون از نصیب

چاره بجز صبر نیست کان رخ آراسته — دل برباید مگر دیده ببندد لبیب

خون دلم وی وصل دوست خاطر بود آدمی — زار دم وی روی گل زار بود عندلیب

دل منه ای اوحدی زانکه بشهر کسان — جور کشد بی سخن عاشق و آنکه غریب

وله ایضاً

مرا مجال نباشد که یار او باشم — مگر همان که بدل دوستدار او باشم

اگر بهر دو جهانش بما کنم یک موی — هنوز در دو جهان شرمسار او باشم

چو خاک بر درش افتاده ام بدان امید — که او گذر کند و در گذار او باشم

ز خون دیده کنار دم بهشت مردم و — امید آنکه دمی در کنار او باشم

کافی مرا کم در جنت بهشت مگر — بشرط آنکه هم اندر جوار او باشم

ماز بهر و نماز و ورع چه میخواهی — بهل که عاشق مسکین زار او باشم

دیار خویش بهم کرده ام بدان سودا — که چون اجل برسد در دیار او باشم

کفن سیاه کنم روز مرگ تا باری — پس از وفات همان سوگوار او باشم

کجا با وحدی امید در تو ام بست — مرا شکسته که امیدوار او باشم

ایضاً له

ای دل مکن بهستی پس نفیر از او — چون جا شاوست تن زن و دل می مگیر از او

آن دست اگر به تیر کند قصد کشتنت — سر پیش دار و روی مگردان بتیر از او

ادبار باک نشاید کو بحشی — زانکس که بیز جوی که باشد گزیر از او

کو جان طلب کند ز تو جانان بدین قدود — ظنت مکن فدا کن و مشنو نفیر از او

جای که داغ عشق نگارد نگار رشد — کو بابذیت که زنده بمانی بمیر از او

با مدعی بگوی که ای بی بصر مکن — عیب نظر که دیده نه بیند بصیر از او

یعقوب در جدایی یوسف بجان رسید — تا بعد ازین چه مژده رساند بشیر از او

ای در بلا فکنده دلم را تو از خطا — و آنکه ندیده هیچ خطایی خطیر از او

روزی بدست پادشاهی باده ساقی / زان زلف عنبرین که خجل شد عبیر ازو
از سعد اوحدی حذری کن که وقتها / سلطان زیان کند چو ببالد فقیر ازو

و له ایضا

دلم ز مهر دو چشمان مهرپرور بنده / تنم بدست ستم پیرهن دریده
ز حسرت دهنت جان من رسید بلب / خوشا کسی که دهانش بلب رسیده
گزیده دو چشمانی بسان طالع سعد / غلام طالع آنم که برگزیده
ز سرکشی غرضت گر همین ستم کاریست / تو سرکشی و دلم خود ستم کشیده
کجا بدیده ما صورت تو بتوان دید / مگر بواسطه آنکه دیده دیده
فغان ازین مجروح تیر خورده من / ز دست غمزه ترک کمان کشیده
شنیده‌ام همه را کرده‌ئی ز بند آزاد / جز اوحدی که غلام درم خریده

و له ایضا

تو آفتابی و خلقت چو سایه بر اثرند / کز آستان تو چون سایه در نمی‌گذرند
چو تیر غمزه زنی در برابرند ما ج / چو تیغ فتنه کشی در مقابلش سپرند
غم تو قوت دل خویش ساختند چنان / که گر دمی نبود خون خویشتن بخورند
منار قافله سرگشته شدند مرحله / بدان امید که راهی بجانب تو برند
بسوی آنکه ببینند سایه تو ز دور / چو سایه کوی بکوی و چو باد در بدرند
چو دامن تو نیاید بدست درمان چیست / بغیر آنکه گریبان خویشتن بدرند
اگر تو قصد دل اوحدی کنی دل چیست / سزد که جان بفروشند و چون توئی بخرند

ایضا له

فاش گشت آن ماجرا کز مردمان پوشیده‌ام / سربسر گفتند آن کز تن بتن پوشیده‌ام
دوست تا احوال من بشنید رحمی کرد و لطف / خود حدیثی گفتنی بود آن که من پوشیده‌ام
چون مرا خاموش بینی از شکیبائی مدان / ناله‌های سر بمهر اندر دهن پوشیده‌ام
قالب و قلبم خیالی در خیالی بیش نیست / خود ندانم بهر چیز این پیرهن پوشیده‌ام
یاد او را بر دل و دل را بجان پیوسته‌ام / مهر او در جان و جان را در بدن پوشیده‌ام
من گر از دشمن سخن گویم تأمل کن که چون / ماجرای دوست را زیر سخن پوشیده‌ام
اوحدی گر دوست خنجر میکشد دستش مگیر / گو بزن کز بهر شمشیرش کفن پوشیده‌ام

و له ایضا

به شکایت قبول ار چه کم دهی راهم / هنوز دولت آن آستانه میخواهم
کم کند ز جفاهم چو پیمان بارگی / از آنچه هست به پیر سوزنی کالهم
دلم ز مهر رخش نیم ذره کم نکند / اگر نظره کنند هم چو سایه در چاهم
اگر به آب وصالش طمع کند غیری / من آن طمع بپسندم که خاک درگاهم
بر آه سینه من دشمنان ببخشودند / بگوش دوست همانا نمی‌رسد آهم
طوع حلقه مهرش کشیده‌ام در گوش / چو دید هر که جدا میکنند با کراهم
اگر تو عزم سفر داری اوحدی امروز / مرا بهل که گرفتار مهر آن ماهم

و له

عشرت و خلوت و دیدار عزیزان شاهی / دین نماند مگر آن دل که در او آگاهیست
آن ... باشد که چو یوسف بکنیز آمد / از غم روی زلیخا که چو یوسف چاهی
دست کوته مکن از باده و باقی ملذات / چیزی از عیش که در عهد بقا کوتاهیست
دلم از هر دو جهان روی تو می‌خواهد و بس / چو ببینی تو هم از غایت نیکوخواهیست
ما تو آهو بره را سر بکمند آوردیم / پیش ما شیر فلک رام و سگ و روباهیست
مطرب امشب همه آوازه خرگاهی زن / اندر آن خیمه که معشوقه ما خرگاهیست
قصه روی چو ماه ای دل او چشکان / ز اوحدی پرس که در گشتن تو همچو مهیست

و له ایضا

میخانه را بگشای در کام مرو تحمد آمدم / تو دیگر من نیز جام می کز منزل دور آمدم
شهربند کرد اشتم نقشی دگر پنداشتم / خود را چو لایق داشتم بخود در سور آمدم
بودم فقیهی خویش تو از مذهب افکندیم تو / منزل مبارک کش تو را گشته و مسرور
درگاه و در پیکاه من دام بریدن راه / کز حضرت آن شاه من با خط و دستور آمدم
بازم جفا چندین مکن مسکین من این گیر مکن / امروز من بر چین مکن کز پیش فغفور آمدم
هر چند بینی جوششم فریاد نوشانوش من / یک سو منه سربوش من کز نخل مستور آمدم
من ز رخ بهو دان دعلت شکل تو ام کرد حل / زیرا که لوح اندر بغل این ساعت از طور آمدم

با انکه کردی مرا هم صحبت آب و گل   از نانیکی ترسیدم که عالم بود آمدم
ره پیش این خانم مده آیم مهمانم مده   دارو و درمانم مده دیوانه بیجا آمدم
با او دوم در پیرهن زیبا نیایم در کفن   تا تو نپندلری که من از دوست تنها آمدم
خواهم زهی ز تیغ یا رشتن بدن نام بقا   میدان که می جویم لقا چون فارغ از جود آمدم
بینم از ماهی چنان تا ناله و آه جان   وانگاه من با همچنان بشمهای جوید
چون وحیدی در کوی دل تا من نشسته‌ام خوی   هر جا که کردم روی دل فیروز و منصور آمدم

وله ایضاً

نیست عیبی دوست میل دشمنش   با چنین خوبی که دارد دشمنش
دشمن از دستم گریبان کی بدر   من نخواهم داشت دست از دامنش
از دری کاندر شود ماهی چنین   مهر کو مهر کز متاب از روزنش
کس نخواهم که کرده کرد او   تا کنم با قبر پیراهنش
آه من کو خود بسوزد سنگ را   باد باشد با دل چون آهنش
عقل ما با عقل اگر جمع آورند   سالها باید نکو بند تا و تنش
آنکه چیز کردن کشتی یا من نکرد   کز ببرم حق من چه کرد گردنش
گر بسوزد بر منش دل عیب نیست   مرده با خود نیز زد شیونش
اوحدی یاد کن بیم کوی اگر   سیل دارد خوشه چین از خرمنش

وله ایضاً

سر دردم بر طبیب آسان نبود   گفت تب داری غلط کرد آن نبود
نوش دارو داد و آن سودی نداشت   گلشکر فرمود وان درمان نبود
پس بکوشیدم که گویم حال خویش   دل ببسته نطق در فرمان نبود
عشق را هم عاشقی داند که چیست   عشق دانستن چنین آسان نبود
از دلیل این درد ما نتوان شناخت   در کتاب این نکته با برهان نبود
جان بیاد دوستی رفت از تنش   این چنین جان دادنی ارزان نبود
از فراق اندیشه میکرد دل   ورنه با او هم سخن در جان نبود
چاره من بوصل بود اما چه سود   کان ستمگر بر سر پیمان نبود

وله ایضاً

گر کسی در عشق آهی میکند   تا به پنداری گناهی میکند
بیدلی گر میکند جای نظر   صنع یزدان را نگاهی میکند
با دم صاحبدلان بازی مکن   کان نفس کار سپاهی میکند
گر بنالد خسته معذور دار   زحمتی دارد که آهی میکند
آنکه سنگی مینهد در راه ما   از برای خویش چاهی میکند
عشق با آنکو سر سازد ز عقل   دفع کوهی با به کاهی میکند
گر کند رندی نظربازی رواست   محتسب هم گاه گاهی میکند
چند نالیدم وان سنگ خود گمش   گیر تضرع داد خواهی میکند
یکدم از خاطر فراموشم نشد   آنکه یادم هر صباحی میکند
اوحدی را کچه از غم پنهان   هم باندیشش پناهی میکند
شتر حاجی نبیند آنکه جست   باز بر پشت ورا هی میکند

ایضاً له

کردم اندیشه تا کنون باری   بر نیامد ز دست من کاری
کز نظر قبول آن حضرت   رفتنی یا خوب کرداری
من چنانم ز شرم بادگناه   که نظر بر نمیکنم باری
دیدن بسیار لطف و نا کشته   شکر آن اندکی ز بسیاری
کیست این مجامران زهیرا   گر کسی چند کرد مرداری
چیست این عمر وین عمارت دهر   پنج روزی و چار دیواری
هیچ معنی نداشت آن سر   که بود پای بند دستاری
عافیت خواهی از جهان بگزین   توشه سهل و گوشه غاری
مکن آزار هیچ نفس طلب   که نیرزد جهان به آزاری
سبب ستران بیابی دید   هر کی در قدم دود خاری
جام گیتی نمای خاطر تست   که ندارد ز جهل زنگاری

این جهان نی زان جهان بود دلبست — در تو از مردوشان بود اری
در وجودت نقش گنجی هست — تو بیابان گنج خفته چون ماری
راست پرسی درین خراب آباد — بهتر از عقل نیست معماری
طاعت و معصیت که می بینی — غایتش چشم بست یا ناری
بحقیقت سعادت آن باشد — که نیارد دریغ دیداری
ای که با آستانهٔ دونیست — روی هر سرکشی و جباری
اوحدی را بلطف خود بنواز — بکل از هر غمی و هشیاری
چند پرسی که احتیاج چیست — هست و دریوزه میکنم آری
چه شود گر ز جامه خانهٔ خود — سوی ما الکنی بکه داری
گرچه در کیسه عمل داریم — نیستی مشق کرده طوماری
بچه سنجد گناه ما چو تو — در ترازوی چون تو غفاری

ایضاً له

پاک بازان را چه خارا و چه خز — گر بتنگی فانی و در خرقه خز
جامه گاه ازرقی کنی گاهی کبود — جامه خود دانی نه مردم را مرز
آخرت زندان تن خواهد شدن — ای که بر خود می تنی چون کرم قز
گر قبا بندد این خواهم شناخت — نیک بد با قالبهٔ سود او بیز
چون نخواهی فهم کردن زانچه سود — گرمش شرع کویم با تغز
محتسب کو در پی رندان مرو — کین جماعت را نباشد نسل و مرز
عیب مستان کم کن و در مجلس آی — گر نخوشی جرعهٔ مستی بگز
باده خوردن در بیابان ظلم بود — در زمستان خود نمی خوش شد بتز
اوحدی را باز دان از دیگران — تا تو لولو را بدانی از جبیه

ایضاً له

من چو همین حرف دیده ام — حرف دگرها نپسندیده ام
هر چند از پیش الف شد روان — هیچ الف بر همه خندیده ام
هیچ ندارد الف عاشقان — هیچ ندانم که نپرسیده ام

چون ز الف شد همه حرفی پدید — من همه دیدم چو الف دیده ام
چون همه آمد الفی راست شد — هر نقطی گرز همگان چیده ام
پیش الف بس که فتادم چو با — ها شدم از بس که بغلطیده ام
ها چو شود راست چه باشد الف — کفته شد آن حرف که پوشیده ام
بوسه زدم پای الف را ولی — دست خودم بود که بوسیده ام
من ز وصلم چون که بجز نام وصل — هر چه بگفتند نشنیده ام
پر نوشته شد ولی باده من — هیچ نگردند و نرنجیده ام
زان خط و زان نقطه نشان کس نداد — جز الف از هر که پرسیده ام
پا و سرم در حرکت گم که شد — هم بسکونت که ورزیده ام
چون الف از عشق بجستم بسر — وز سر این عشق نگردیده ام
گرز غلام الفم هم چو لام — در الف از بهر چه پیچیده ام
چون الف صدر نشین اوحدیست — بی سخن او بچه ارزیده ام

وله ایضاً

گر دهی زینهارت امان این مشو — ور بخشاید بجان این مشو
آن زمان که کویدت ای جمله تو — جمله کرست آن زمان این مشو
روی او گر چه ببینی آشکار — باز خفی چه شد نشان این مشو
گر کنارت کو بیا از زد پر کنم — تا نبندی بر میان این مشو
وقت پگاه است هیز کامی بوی — درد در راه است هان این مشو
گو شوی ایمن ز خوف درد نیز — از خلاف همرهان این مشو
هم نماز و روزه گمراهت کند — از غرور این و آن این مشو
چون نهد دیوانه داناتت نام — عاقلی خود را بدان این مشو
از کرامات ار بپری در هوا — در هوا واز هوان این مشو
هی که اندر بی نشانی میروی — از حریف بی نشان این مشو
اوحدی چون رست آمد بر زبان — سر نگه دار از زبان این مشو

وله ایضاً

ازین نرگس و گل عشوه و دم مده / وزین عهد و شکر بخود دم مده
چو بیمار عشقم علاجم مکن / چو غمخواره هم هم سر و دم مده
پس این استطاعت به درد آوری / دگر وعدۀ دیر و دودم مده
تلطف تو گر در حقم نیست / بنا نیم در انتظار و بودم مده
اگر لایقم پرده بر مکن / تمنا و تشویش جودم مده
ز غیر تو حاصل بجز هیچ نیست / جدایی ز کنج و حضور دم مده
مرا چون تو ز تا بخود بسته / قدح بی نوای ز بود دم مده
شراب ظهور از دست نیست / جز این یک شراب ظهورم مده
ازین آرزو تا کم ز نده ام / دل بخش و نقش صعودم مده
چو گستاخ شد در سخن اوحدی / ز تقریر یاوره سجودم مده

وله ایضا

بیا تیر دخل خشتن رام بده / یا تجمل و نالۀ آهم بده
از دلم آتش چو نی یا بر نشان / بوسۀ زان روی چون ماهم بده
تشنۀ چاه زنخدان تو شد / جان من آبی از آن چاهم بده
غربت عشق در جهان از هر جهت / قربت خاصان درگاهم بده
وش مکیفتی ز من چیزی بخواه / بوسۀ زان لعل دلخواهم بده
مهد از من خواستی گیر تا است / از تو غیر آنچه میخواهم بده
یا خیال خد بجای غربت / یا دلی بیدل آگاهم بده
گنج وصلت هم دین و بیا نهانست / آن چنان کنجی نهان گاهم بده
بر بساط آرزو چون اوحدی / شاه میخواهم برخ شاهم بده

من کلام المولی الاعظم قدوة المحققین برهان السالکین مولانا محمد شیرین المعروف بمغربی رحمة الله علیه و قدس سره و برد مضجعه

وله

برون دوید یار ز خلوت که شهود / خود را بشکل جمله جهان هم بخود نمود
در هر که بنگرید در و غیر خود ندید / چون جمله را بدید بکل خود آورد در وجود
اسرار خویش را بهزاران زبان بگفت / گفتار خویش را همه گوش شد و شنود
در هر نگاه کرد همه از آن همه لطافت / در خود نگاه کرد همه چیز یکی نبود
یک نکته گفت یاد ولیکن بسی شنید / یکدانه کشت دو تن ولیکن بسی درود
خود را بسی نمود بخود یار در جلوه گه / لیکن نبود هیچ نمودی که آن نبود
از دست نیستی همه عالم خلاص یافت / تا یار در جهان در کنج نهان بگشود
کس در جهان نماند که زو مایه نبود / وان مایه بود مایۀ اصل زیان و سود
با آنکه شد غنی همه عالم ز گنج او / یکجو نکاشت زو ونه در وی جوی فزود
چون مغربی هر آنکه نهان گنج را بیافت / بگشود بر جهان در گنج عطا و جود

وله

اگر چه پادشه عالم گدای تو ام / تو از برای منی و من از برای تو ام
جهان ز بندۀ از بندگان حضرت تست / از آن فدای من آمد که من فدای توام
جهان نبات و صفتم دم بدم غذای تست / که من نبات و صفت دم بدم غذای
همیشه ذات تو مختفی در هویت من / برای آنکه حجاب تو و رداء توام
بیادی معلم و اسم جامع اعظم / از آنم از عظمت ملک کبریای توام
چو ذره عرض تو عالم بسوی من بکرد / میان عرصه کم من جز دم لوای توام
بلقای خویش اگرت آرزو کند دیدن / مرا ببین که منت من لقای توام
نظر بجانب من کن که روی خود بینی / از آنکه آینۀ روی جانفزای توام
مرا نگر که بسی ظاهرت جمله جهان / چرا که مظهر جام جهان نمای توام
بگوش هوش جهان دوش مغربی میگفت / مرا شناس که من مظهر خدای توام
تو بی وساطت من ره بحق کجا یابی / مدار دست ز من زانکه رهنمای توام

وله

صبح ظهور دم زد و عالم پدید شد / مهر رخت ز مشرق آدم پدید شد

بپوشیده بود روی تو در زیر موی تو … چون باز گشت موی تو از هم پدید شد
جام جهان نما که در خم زلف تو بد نهان … زلف ترا ز هر شکن و خم پدید شد
بر ملک نیستی لب لعلت که سخن … یکدم دمید عالم از آن دم پدید شد
یک نکته کشف لعل تو شد آن جهان جهان … یک جرعه ریخت جام تو صد جم پدید شد
مجروح نیش غمزه مرد افکن ترا … هم از لب چو نوش تو مرهم پدید شد
بر هر دلی که گشت جمال تو جلوه گر … در وی هزار ریش و صد ماتم پدید شد
تا شد یقین که شادیت اندر غم دلست … دل را هزار خرمی از غم پدید شد
خورشید آسمان ولایت ظهور یافت … تا مغربی ز مشرق عالم پدید شد

وله ایضا

بیا که کرده ام از عشق غیر آینه پاک … که تا تو چهره خود را بخود کنی ادراک
اگر نظر بکنی سوی ما بآینه کن … تو خود بمثل منی کی نظر کنی جانا که
اگرچه آینه روی جان فزای تواند … همه عقول و نفوس و عناصر و افلاک
ولی تمام نماید بتو چنانکه توئی … مگر دل من مسکین بی دل غمناک
تمام چهره خود را بدو توانی دید … که هست مظهر تام و لطیف و صافی و پاک
چرا که در نگری بدلی که از پاکی … اذا امرت به ما وجدت فیه سواک
ولو جلوت علی الغیب ما جلوت علیه … لاجل قربته بلا انه تجلاک
مرا که شده مجموع کاینات توام … روا مدار که نقش فکنده بر سر خاک
بساحل ار چه فکندی بموج بحر از کرم … که موج بحر محیط توام نیم خاشاک
ظهور تو منست وجود من از تو … و لست تظهر لولای لم اکن لولاک

وله

توئی خلاصه ارکان و انجم و افلاک … ولی چه سود که خود را نمیکنی ادراک
تو مهر مشرق جانی بغرب جسم نهان … تو در دو کون همه پاکی فتاده بر دل خاک
توئی که آینه ذات پاک الهی … ولی چه سود که هرگز نکرده ای پاک
غرض توئی ز وجود همه جهان ورنی … کما انکون فی الکون کاین لولاک
همه جهان بتو شادند خرم و خندان … ترا ز برای چه دائم نشسته غمناک

همه جهان بتو مشغول و تو ز خود غافل … همه ز غفلت تو خفته اند و تو بی باک
نجات تو ز تو خواست و هلاک تو از تو … ولی تو باز نمانی نجات را ز هلاک
تو غیر خود بسیطی و موج بحر محیط … چنان مکن که شوی ظلمت و خس و خاشاک
اگر چو مغربی آئینه کاینات افتاد … بیک قدم بتوانی شد از سمک بسماک

وله

گوهری از موج بحر بیکران آمد پدید … هست و بود هرچه می یابد از آن آمد پدید
گوهری دیگر برون انداخت موجی از محیط … کز شعاع عشق معنی هر دو جهان آمد
باز موجی از محیط انداخت بیرون گوهری … کز صفای او جهان جسم و جان آمد
چون که موج و گوهر از دریا پیدا شد بعیان … در جهان از موج و گوهر جسم و جان آمد
آنکه دایم از نشان ناموز گردی کران … عاقبت با ما و با مردم میان آمد
صد هزاران گوهر اسرار حق و معرفت … در جهان از موج بحر بیکران آمد پدید
نزد بحر بیکران را موج بر صحرا نهاد … گنج مخفی آشکارا شد نهان آمد
ای که می جستی نشان از بی نشان رحمتش … چون نشان بی نشان از بی نشان آمد
از برای آنکه تا بشناسد او در اعتبار … موج دریا در میان تن و جان آمد
از زبان مغربی خود بحر میگوید سخن … مغربی را بحر تا گاه از زبان آمد پدید

وله رحمة الله علیه

ای هیکل صفات من آینه صفات تو … نیست جهان عین بحر شسته از جهات تو
جام جهان نمای من صورت تست اگرچه هست … جام جهان نمای من صورت ممکنات تو
یافتم توئی طلسم من ذات تو گنج دایم … حل شود از ظهور من جمله مشکلات تو
تا عدم بوجود خود خفته بدم بخرمگه … داد ندای بندگی حی علی الصلوة تو
زود ز خواب خاستم چونکه شنیدم این ندا … عشق فکنده در حرم خلعتی از صفات تو
سوی وجود آمدم خوش بسجود آمدم … بود سجودگاه من مسجد کاینات تو
مسجد کاینات تو بود پر از جماعتی … جمله گرفته سر بسر صورت مبدعات تو
لوح وجود سر بسر جمله نقوش محو شد … گشت منفصل عیان جمله مجملات تو

گشت جهان آب و گل از تو جهان جان و دل | گشت جهان جان و دل از تو صفات و ذات تو

یوسف جان چو جو بماند از پی وجود خود | گشت مقید از آن کل مصر تو و نبات تو

ای دل مستمند من صبر و ثبات پیشه کن | بو که رساندت بتو صبر تو و ثبات تو

در جهتی اگر نجسته در جهتش طلب مکن | بی جهتش ببینی ار محو شود جهات تو

بود و وجود مغربی لات و منات او بود | نیست بتی چو بود او در ره تو منات تو

وله

ما سالها مقیم در یار بوده ایم | اندر حریم محرم اسرار بوده ایم

با یار خویش خسته و خندان بکام دل | بی زحمت و مشقت اغیار بوده ایم

اندر حرم مجاور در کعبه معتکف | بی قطع راه وادی خونخوار بوده ایم

پیش از ظهور این قفس شکل کاینات | ما عندلیب گلشن اسرار بوده ایم

چندین هزار سال در اوج فضای قدس | بی پر و بال طایر و طیار بوده ایم

والاتر از مظاهر اسمای ذات او | بالاتر از ظهور و ز اظهار بوده ایم

هم نقطه که اصل وجود دوایر است | هم گرد نقطه دایر و دوار بوده ایم

هم در وجود با همه ادوار گشته ایم | هم در ظهور با همه اطوار بوده ایم

بی ما و بی شمار و کجا و کدام و کی | بی چند و چون و ماند و بسیار بوده ایم

با مغربی مغارب اسرار گشته ایم | بی مغربی مشارق انوار بوده ایم

وله ایضاً

گه از سودای تو مجموعم گه از زلفش پریشانم | گهی در ظلمت کفرم وگاه در نور ایمانم

نیم یک لحظه از سودای زلف و خال تو خالی | گهی سرگشته ام گهی آشفته ام

حدیث کفر و دین پیشم مگو زیرا که من بی تو | بجز رویش نمی بینم بجز مویش نمی دانم

ز شوق موی او باشد اگر زنار بر بندم | بیاد روی او باشد اگر قبله بگردانم

توئی مطلوب و مقصودم توئی معبود و مسجودم | اگر در مسجد اقصی اگر در دیر رهبانم

ادب از من چه میجوئی چو میدانی که مدهوشم | طریق از من چه می پرسی چو میدانی که حیرانم

الا ای ساقی باقی بیادم باده بر ده | که من از خویش بیزارم دمی از خویش برهانم

مرا آن طاقت کجا دارم که پیمانه نگه دارم | بیا ای ساقی نوشکن بکن پیمانه پیمانم

تو مهری مغربی سایه چنان کز تو پدید آمد | که تا هم در تو تابان ای مهر تابانم

وله

ای از دو جهان نهان عیان کیست | وی عین عیان پس این نهان کیست

آنکس که بصد هزار صورت | هر لحظه همی شود عیان کیست

وانکس که بصد هزار جلوه | بنمود جمال هر زمان کیست

گوئی که نهانم از دو عالم | پیدا شده در یکان یکان کیست

گفتی که همه منم خوانشم | گویا شده بس هزار زبان کیست

گفتی که ز جسم و جان برونم | پوشیده لباس جسم و جان کیست

گفتی که نشانی ونه نامم | پس آنکه همی بود همان کیست

ای آنکه گرفته کرانه | با تو که بگو در این میان کیست

آنکس که همی کند تجلی | از حسن و جمال دیگران کیست

وانکس که نمود حسن خود را | واشوب فکند در جهان کیست

ای آنکه تو مانده در گمانی | ناکرده یقین که در گمان کیست

از دیده مغربی نهان شو | وز دیده او ببین عیان کیست

وله

ای رخت پنهان بود خویشتن | وی تو محتجب در ظهور خویشتن

با دو عالم بی دو عالم دایما | عشق بازی در حضور خویشتن

وز حضرت هر دو عالم بر دوام | در همی خواهد ظهور خویشتن

مدتی یک کس نکرد التفات | چون رویت از غرور خویشتن

باز چون در تماشاگاه ذات | جنة خود بود و حور خویشتن

در تماشای بهشت ذات خود | بود حور او و قصور خویشتن

خود بخود داود و خود بُد تا ز خود | بشنود هم در زبور خویشتن

تا کند بر خود تجلی هم ز خود | موسی خود بود و طور خویشتن

چون شهودی یافت از غایات ذات | گشت عاشق بر شعور خویشتن

دید در خود بحرهای بی کران / بحیرت آورد از بحر خویشتن
جمله کارستان خود در خود بدید / در عجب ماند از امور خویشتن
زان سبب در روی سروی شد پدید / منبسط گشت از سرور خویشتن
عزم صحرا کرد ناگاه از سر نور / آن سلیمان با طیور خویشتن
بر سر ره بیخبر افتاده دید / مغربی را در عبور خویشتن

وله

مهر سرگشته که آفتاب کجاست / آب سرجو دوان که آب کجاست
حباب دو چشم ز دیده می پرسید / کای حسکان پرس کو که خواب کجاست
مست بر سان که مست را دیدند / یا رب آن بیخود خراب کجاست
باده در میکده همی گردد / گرد مجلس که کو شراب کجاست
یار خود بی نقاب میگردد / که همان یار بی نقاب کجاست
همه سرگشته مضطرب احوال / رسته کو ز اضطراب کجاست
همه در پرده خویش را جویان / عارفی رسته از حجاب کجاست
چند پرسی چه خود کلید خودی / چیست مفتاح و فتح باب کجاست
مغربی چون تو مهر مشرقی / چند پرسی که آفتاب کجاست

وله

آن بت عیار بی ما و من / عشق بازد دایما با خویشتن
خود پرستی پیشه دارد روز و شب / هست خود را که صنم گاهی شمن
جمله ذرات او گردد زبان / چون بوصف خود در آید در سخن
یوسف حسنش چو آید در لباس / گردد او را هر دو عالم پیرهن
سر ز جیب هر دو عالم بر زند / در خود آراید لباس ما و من
چون لباس جان و تن در خود کشد / پر ز خود بیند هزاران انجمن
لشکر خود را چو بر صحرا کشد / پر شود عالم ز آشوب و فتن
شور و غوغایی برآید از جهان / چون سپاه حبشش آرد تاختن
در شب تیره برآرد آفتاب / روی او از زیر زلف پر شکن
زلف رویش شور و آشوب افکند / در خطا و چین و بلغار و ختن
مظهر خورشید حسن او شود / کودک و پیر و جوان و مرد و زن
تا همه گوشی حدیث خویش را / بشنود گویا شود در هر دهن
عشق چون بیند جمال خویش را / در لباس و در نقاب ما و من
غیرت آرد حسن را گوید که زود / خانهٔ اغیار بر کن از بدن
حسن خود را در لباس آرد برون / باز در ذات خودش سازد وطن
کثرت کو تیرها در خود کشد / بحر وحدت چون که گردد موج زن
کس نماند غیر ذات مغربی / نی همی ماند در آن دم نی ز من

وله

ای جمالت در جهان مشهور / لیکن از چشم انس و جان مستور
تو در رویت بدیده ها نزدیک / لیکن از دیدنش نظرها دور
گر چه باشد عیان چه شاید دید / قرص خورشید با دیدهٔ مور
غیر کی می کجا کند ادراک / آفتاب منیر تابان کور
هم تو بتوان ترا دیدن / بل توئی ناظر و توئی منظور
مدتی این گمان همی بردم / که منم ذاکر و توئی مذکور
شد یقینم کنون که غیر تو نیست / ذاکر و ذکر و شاکر و مشکور
مهر رویت چو تافت در عالم / یافت ذرات کاینات ظهور
گشت پیدا ز عکس نقش رخت / در جهان کفر و دین و ظلمت و نور
لب شیرین و چشم فتانش / در زمانه فکند فتنه و شور
مغربی با مدام آن لب و چشم / در جهان مست دارد و مخمور

وله ایضا

ساقی باقی که جام مستان اوست / باده در داد کان بی رنگ و بوست
بی جهت جان باده را در کشید / کو منزه از خم و جام و سبوست
نور می در جان و در دل کار کرد / تا دوی را استخوان و مغز و پوست

دیدم از مستی و هستی را فنا … عالمی را بی تفاوت دیدم که دوست
چون حجاب ما و من شد مرتفع … هر دو عالم را بکل دیدم که اوست
مهر بود آنها که ذره خواندمی … بحر بود آنها که میگفتم سبوست
زشت و نیکو می نمود اما نبود … هر کرا می گفتمی زشت و نکوست
هر کرا دشمن همی پنداشتم … آخرش الامرش بدیدم بود دوست
مغربی چون اختلافی نیست هیچ … روز و شب در کش چه جای گفت و گوست

ولـه

هر زمان خورشید دل از مشرقی سر بر کند … ماه مهر افزاش هر دم جلوهٔ دیگر کند
از برای آنکه تا نشناسد او را هر کسی … قامت زیباش هر دم کسوتی دیگر کند
صورت او هر زمان معنی دیگر دهد … معنیش هر لحظه از صورت سر بر کند
ابر فیضش چون بیاید بر زمین ممکنات … آن زمین هم آسمان را پر ز ماه و خور کند
چون بتابد آفتاب حسن او بر کاینات … نور او از روزن هر خانه سر بر کند
تاب خورشید رخش بر هر زمین کافتد مدام … سنگ او یا لعل سازد خاک او یا زر کند
از مظاهر تا شود ظاهر جمال روی او … هر دو عالم را برای روی خود مظهر کند
هر که شد از جان غلام آستان درگهش … حضرتش او را برفعت شاه صد کشور کند
مغربی گر عشق نامش را دهد بنده ولی … لطفش او را بر همه گردنکشان سرور کند

ولـه

ای کاینات ذات ترا مظهر صفات … وی پیش اهل دیده صفات ترا عین ذات
تا روی و نقاب تو از هر شکل جلوه کرد … شد جلوه گاه روی تو مجموع کاینات
تا آفتاب حسن و جمالت ظهور یافت … ظاهر شدند جمله ذرات ممکنات
از بس که ابر فیض تو بارید بر عدم … سر بر زد از زمین عدم چشمهٔ حیات
خاک عدم نگر که ز آثار یک نظر … شد مورد ورود تجلی و واردات
تا اصنام سومنات چو حسن تو جلوه کرد … شد بت پرست عابد اصنام سومنات
لات و منات از سر شوق سجده کرد … کافر چو دید حسن ترا از منات و لات
ای چرخ را بچرخ در آورده عشق تو … از شوق تست جمله افلاک را ثبات

ای لطف لطف ایزد بیچون که چون توی … هرگز ندیده دیدهٔ آبا و امهات
ای مخزن خزاین و وی خازن امین … وی شغل دو عالم و وی حل مشکلات
ای مرکز مدار وجود و محیط جود … وی هم چو قطب ثابت و چون چرخ بی ثبات
از سوی تو سلام فرستم توی سلام … ور بر تو من صلوات فرستم توی صلات
کس چون دهم ترا بتحیات بگو مرا … ای تو تمام زکی و ای تو ترا زکات
یا اشمل المظاهر و یا اکمل الظهور … یا برزخ البرازخ و یا جامع الشتات
یا اجمل الجمال و یا املح الملاح … یا الطف اللطایف و یا نکتة النکات
هم درد و هم دوایی هم حزن و هم فرح … هم قفل و هم کلیدی هم حبس و هم نجات
هم گنج و هم طلسمی هم جسم و هم روان … هم اسم و هم مسمی هم ذات و هم صفات
هم مغربی و مغرب هم مشرقی و [illegible] … هم کرسی و فرش و عنصر و افلاک و کاینات

ولـه

رخت هر دم جمالی می نماید … ز حسن خود مثالی می نماید
مرا طاووس چشم هر زمانی … ز نو پری و بالی می نماید
جمالت با کمالاتیست بسیار … از آن هر دم کمالی می نماید
تجلی میکند هر لحظه بر دل … دلم را طرفه حالی می نماید
گهی [illegible] رخ دل [illegible] … گهی هم چون هلالی می نماید
مرا هر ذره از ذرات عالم … بود او وصالی می نماید
[illegible] بر عارضت چون خط و خالی … بود چون خط و خالی می نماید
ز خط و خال بکند که تا خیالیست … بچشم جان خیالی می نماید
بچشم مغربی غیری محالست … کسی گوید محالی می نماید

ولـه

چون عکس رخ دوست در آیینه عیان شد … بر عکس رخ خویش نگارم نگران شد
شیرین لب او تا که بگفتار در آمد … عالم همه پر ولوله و شور و فغان شد
چون عشق تماشای جمالش کرد تعلق … آمد بتماشای جمال از عین جان شد
بر عشق کی او خواست بر آن عشق بر آمد … پوشید تمام عشق و نهان عشق عیان شد

هم کثرت خود گشت و در وحدت خود دید
هم عین همین آمد و هم عین همان شد

جایی همه اسم آمد و جایی همه رسم او
جایی همه جسم آمد و جایی همه جان شد

بر جوی جسمانی روانش چو گذر کرد
صد سرو روان بر لب هر جوی روان شد

هم پرده برانداخت ز رخ کرد تجلی
هم پرده خود گشت و پس پرده نهان شد

ای مغربی آن یار که بی نام و نشان بود
از پرده برون آمد و با نام و نشان شد

وله ایضاً

دلی که با رخ و زلف تو هم نشین باشد
مجرد از غم و شادی و کفر و دین باشد

[illegible]

ز خود نه بیند تماشا مگر من آنکس
که خوش چنین تو بودست خوش چنین باشد

کجا بملک سلیمان و خاتمش نگرم
هر آنکه مملکتش [illegible] در نگین باشد

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

بیا و دیده از مغربی بوام ستان
ببین که هر چه بکشف او چنان چنین باشد

ایضاً له

ای آفتاب رویت در سو فکنده تابی
وی از فروغ مهرت هر ذره آفتابی

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ای آفتاب تابان در مغربی نظر کن
کز روی تست عکسی و ز مهر تست تابی

خویشتن را چو خاک مخزن یافت | دید در چشم خویش عین روان
شد روان خاک همچو جوهر پاک | الله الله که اینچ گنج روان
بنهاد این خزینه را سرپوش | خاک را هم طلسم کرد بدان
ساخت محکم بکار طبع نفیس | کرد نام آن طلسم را ارکان
گر فسون خوان سر توحیدی | رو فسون بر جهانیان برخوان
بفسون باز کن طلسم از هم | دست همت بگنج خویش رسان
با چنین گنج و محنت افلاس | با چنین وصلت و غم هجران
در کاه دل کلیت پنهانی | گو هوایی که بود خندان
صنعت خاک را ز شنگ بجوی | صنعت خاک را ز شنگ بدان
ای که جویای جوهر عشقی | بهر از شمس این خبر بجهان

که بجز خاک نیست مظهر کل | خاک شو خاک تا بروید گل

ای نهان از نظر ز پیدایی | در جهان ناظر ز دانایی
کرده هر ذره دیده ام زجه رو | طلبت را چو در سویدایی
ذره در جهان نمی بینم | تو همه عالمی که پیدایی
کس ترا چون شناخت باید | تو نه از خود بخود تو دانایی
حسن تو برده زبان زنگات | گر نه از ناطقه تو گویایی
نالهٔ نیّه نه از نیت که دمت | سر هر ناله از دم نایی
پیچ در خود نه پیچ هر رفت | بجز از دیده تماشایی
هم ان اسم جامع اعظم | گر ترا اسم هر مسمایی
عکس رویت در آب می بینم | آشکارا بصورت مایی
شمع ز در سوات آشفته | میکند باد باد پیمایی
است همچو ماست خرمن سوز | بهوای تو گشته هرجایی
خاک را بهر راز می بینم | نرگسش دیده بیکتایی
زاهدی ره بدوست می ببری | تا زبان و سینه برون نایی
بردرش همچو خاک ره میباش | چون شب و روز در تمنایی

تا که بجز خاک نیست مظهر کل | خاک شو خاک تا بروید گل

شاه عشق بر گرفت نقاب | همچو خورشید بر توی پر تاب
گشت موجود از عدم معدوم | گشت معمور هر چه بود خراب
بود امکان پس نقاب عدم | بدر آورد جمله را ز نقاب
مهر رویش چو بر جهان تابید | عالم از وی گرفت چون مهتاب
گر تو تفسیر نکته مجمل | شد معین بتر دعقل حساب
شد الف ملتبس بکسوت بی | بی الف گشت در نخستین باب
کرد مکتوب در صحیفه کن | قلم کن ز باب بی ابواب
بهر تفسیر این کتاب مبین | عشق شد صدر کبیر بر احباب
جای مصباح شد دل مشکات | عشق خورشید تافت بر اصحاب
عشق در کسوت حروف احد | الف و بی شده لباس صواب
آن یکی گشت فاعل مختار | آن دگر گشت عالم اسباب
الف و بی ز مکتب عشقست | بر تو میخوانمش بگو در یاب
با ادب رو طریق مکتب عشق | طرق العشق کلها آداب
جز بر مزی نمیتوان گفتن | فاعلموا منه یا اولی الالباب
شاه باین رمز هر کسی نبرد | نبرد شاه بتقاف غیر عتاب
عشق بر ممکنات جلوه نمود | شمس طالع شد از بروج حجاب
تا رساند بگوش جان روشن | مردم از آسمان عشق خطاب

که بجز خاک نیست مظهر کل | خاک شو خاک تا بروید گل

دلبرم در جهان نظر دارد | با جهان دست در کمر دارد
رخش اندر حجاب ها و منت | گو کسی کین حجاب بر دارد
باز یابد که گیت مطلب او | آن صدف گو که این گهر دارد
ذره در جهان نمی بینم | که ز مهر رخش خبر دارد
هر دم از منظر منوّر ملکی | بهر نظاره رخ بدر دارد
شمس معشوقه ایست غره ناک | سوی هر کس که او نظر دارد

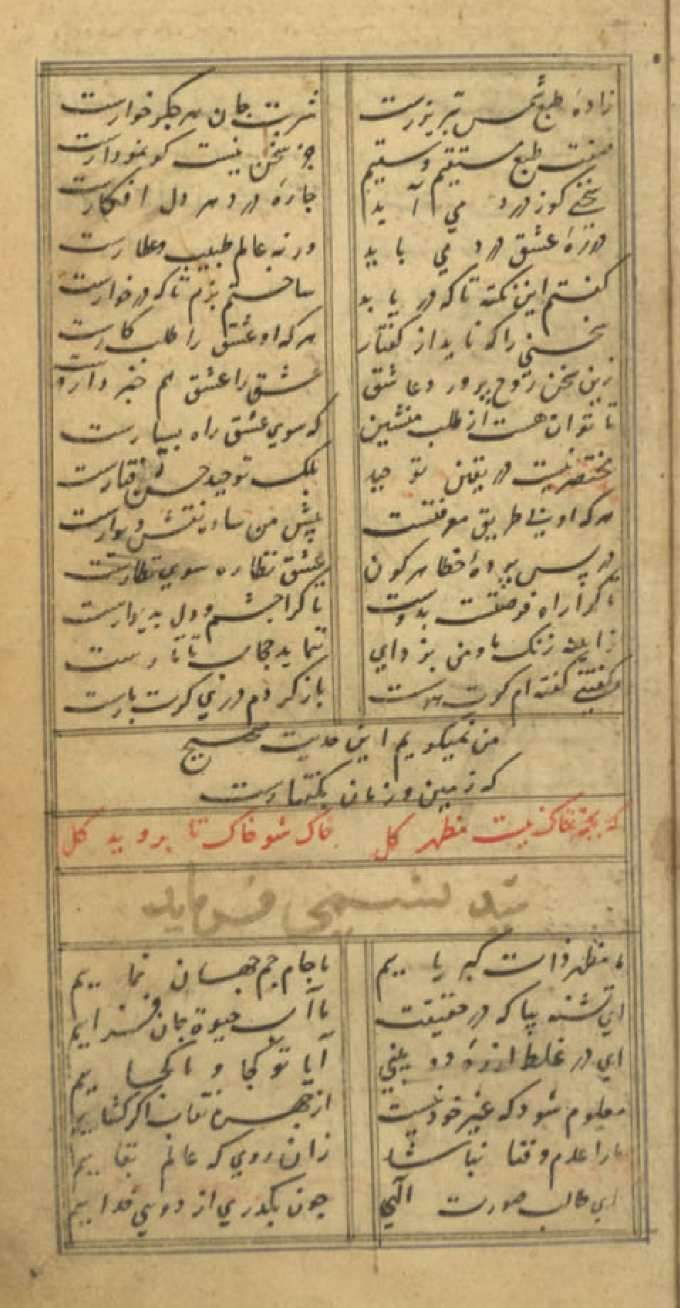
تا از عالم نشد فرو بندد / عشق در عالم این هنر دارد
عشق با درد سر فرو ناید / او برد درد سر که سر دارد
همه عالم گرفت لشکر عشق / حکمتش امروز خبر بردارد
صف عشاق راست تاب شکن / قلبها را درین خطر دارد
چه سواریست کندرین میدان / که بچوگان همیشه سر دارد
هر شبی مجلسی دگر جوید / هر زمان عشوه دگر دارد
مجلس عشق را کباب دلست / کیست کین بزم را جگر دارد
انکه عشقش ز خاک بر دارد / کل توحید را ببر دارد
تا هستی در جهان مافیها / از خبر تا بسمین خبر دارد

که بجز خاک نیست مظهر کل / خاک شو خاک تا بروید کل

ای حریم حریف مجلس دوش / تا نگردی ز جام دوش بهوش
جام وحدت بکام جان درکش / با یکی گوی و ز همه خاموش
کوش را دوش سوی فردا کش / باز ره از حساب امشب و دوش
تا توان هست میتوان کوشید / در خرابات عاشقان میکوش
هر یکی را هزار در میزن / تا رسد بانگ رحمتت بگوش
نقد فرصت گرت بدست آید / چون سفیهان بنسیه اش مفروش
هر که امروز را ببرد / بکشد او جزینه را سر بدوش
بلدر از سوی گلشن توحید / حسن نقاش بین و نقش نقوش
عشق بر خاک دانه پاشید / گرد بر دانه خاک را سرپوش
زنکی صد هزار دانه بشود / چون یکی را گرفت در آغوش
خاک را جرعه الست بکر / تا ابد چون کشید دل در جوش
گر ویی ز درد او جو ما / خاک شو جرعه از آن کن نوش
تا ببینی کلی کلت بدید / همه عالم شوند مست و بیهوش

که بجز خاک نیست مظهر کل / خاک شو خاک تا بروید کل

انچه گفتم یکی ز بسیارست / اندران یک هزار اسرارست

ما نسخهٔ اعظمیم اگر چه
در کشور نیستی گدائیم
زلفت چو لیل ماست آری
در سایهٔ دولت همائیم
ظاهر شود آفتاب وحدت
از مشرق غیب اگر برائیم
در عالم بی چرا و بیچون
بی چون و چگونه و چرائیم
ای خواجه اگر تو شمس الدینی
از روی حقیقت انچه مائیم

روح القدسیم واسم اعظم
روحی که دمیده شد در آدم

در خانهٔ نه رواق گردون
ما محرم اندرون و بیرون
لیلی چو نبود جز رخ ما
بر چهرهٔ خود شدیم مجنون
مائیم درین جهان و مائیم
در عالم بی چرا و بیچون
ای طالب حق به بین خدا را
در صورت خوب و حسن موزون
عشق رخ ماست آنکه آمد
از هستی هر دو عالم افزون
ای بندهٔ نفس شوم تا کی
و ز بی طلبی ز همت دون
روزی که نبود آفرینش
پیوسته نبود کاف با نون
ما بر که بوده ایم و هستیم
بر حسن و جمال خویش مفتون
کی به شود این مریض شهوت
رنج تو بتر فنون الشیون
دیوی که ز داد ترا نخواهد
رام تو شود چه خوانی افسون
ای بیخبر از حقیقت ما
واقف شو ازین حکایت اکنون

روح القدسیم واسم اعظم
روحی که دمیده شد در آدم

ای گوهر گنج لامکانی
جانانه جان و جان جانی
در صورت نطق آشکارا
در باطن اگرچه بس نهانی
از عین تو شد ظهور اشیا
ای گوهر گنج لامکانی
ای جان جهان و جسم و جوهر
هر چیز که بود و باشد آنی
بر لوح وجود اگرچه حرفی
آن نقطه تویی که در میانی
چون رخ بنقاب کردی از رخ
بی پرده شد آب زندگانی
ای موسی تو غزنی رها کن
بخش ارنی و لن ترانی

بگذر ز خود و به بین خدا را
کافیست نشان بی نشانی
اشیا همه ناطقند و گویا
لیکن بزبان بی زبانی
تا بی شود در بقا وطن ساز
ای طالب عز جاه دانی
بر صورت آدمیم اگرچه
در خطهٔ عالم معانی

روح القدسیم واسم اعظم
روحی که دمیده شد در آدم

خورشید جمال ما عیان شد
زان ظلمت شرک و شک نهان شد
از نور تجلیات حسنش
هر ذره فتاد و ذره جان شد
بر جسم رمیم چون نظر کرد
او ذرهٔ حی جاودان شد
شمع دو جهان که جمع خویش
از شک برهید و بی گمان شد
هر ذره که شد قبول فیضش
مقبول زمین و آسمان شد
جسمی که شد از رخش منور
بینا بجمال غیب دان شد
از نقطه و حرف و خط و خالش
اسرار کلام حق عیان شد
تنزیل کتاب صورت او
تفسیر حقایق جهان شد
هر صفت آیهٔ مصحف جمالش
مفتاح رموز کن فکان شد
ان دل نشان وصل او یافت
گم گشت ز خویش و بی نشان شد
چون قوت صورت نطق ما بود
امری که وجود خلق ازان شد

روح القدسیم واسم اعظم
روحی که دمیده شد در آدم

شد گنج نهان ما هویدا
گنجی که از او غنی شد اشیا
گنجی که عطای فیض او داد
با قوت بکوه و در بدریا
گنجی که ز کاف و نون او شد
ترکیب وجود عالم انشا
گنجی که از او شد آفریده
امروز و پریروز و دی و فردا
گنجی بنصیب که شد و دید
در جنت جاودان خدا را
ای صورت غیر بسته در دل
سهو و غلط تو هست ازینجا
در ظاهر و باطن دو عالم
مائیم همه نهان و پیدا
ای بیخبر از جهان هستی
بگذر ز دویی و باش یکتا

ای مفلس اگر بگنج معنی — خواهی که شوی بصیر و بینا
قطع نظر از وجود خود کن — وز نفی و ثبوت لا و الا
بر تو چو آفتاب تابان — روشن شود این کرم [illegible]

روح القدسیم و اسم اعظم — روحی که دمیده شد در آدم

مخموری شبانه ماییم — پیمانه کش مغانه ماییم
مفتاح خزاین سماوات — مفتاح شراب خانه ماییم
مست لب ساقی بقا هم — در جنت جاودانه ماییم
در کوی قلندران تجرید — ای ریش و بروت و شانه ماییم
در عالم لامکان بیچون — مرغ الف آشیانه ماییم
سوزنده شرک و هستی غیر — آن آتش یک زبانه ماییم
ای طالب ذات حق خدا را — گر می طلبی نشانه ماییم
آیینه صورت الهی — در نقش جهت زمانه ماییم
ای خواجه ز روی واحدیت — چون در دو جهان یگانه ماییم

روح القدسیم و اسم اعظم — روحی که دمیده شد در آدم

ای سایه روح پرور ما — لعل تو شراب و کوثر ما
رخسار تو آفتاب عالم — گفتار تو شهد و شکر ما
فردوس و نعیم جاودانیست — ای وصل رخ تو در خور ما
در ظلمت آفرینش امد — خورشید رخ تو رهبر ما
اندیشه نیست هیچ صورت — جز روی تو در برابر ما
بی دل بر ما قرار گیرد — تا هست رخ تو دلبر ما
در بحر محیط عشقت ای جان — پرورده شدست گوهر ما
سودای دراز گشت گنزا — زلف تو نهاده در سر ما
از مهر تو گشت قلب ما صاف — شایسته سکه شد زر ما
ای مصحف بخت و فال دولت — مسعود شد از تو اختر ما
گر بو بهری ز روی معنی — نشناخته تو جوهر ما

واقف شو ازین اشارت اکنون — ای بیخبر از مظاهر ما

روح القدسیم و اسم اعظم — روحی که دمیده شد در آدم

ماییم جهان لی مع الله — ما اعظم شانه الله الله
رستیم ز غیر تا [illegible] — در هر دو جهان بفضل الله
یک نقطه نیست کشورهاست — از ماهی سفت بحر تا ماه
ای سرو بلند قامت دوست — دور از تو سمیّه دست کوتاه
آیینه ماه تیره گردد — گر زانکه کشی برآورم آه
ای گوشه نشین مزن دم از عشق — زان رو که نه تو مرد این راه
با تو غم دل چگونه گوییم — چون نیستی از غم دل آگاه
ماییم عزیز مصر معنی — چون یوسف دل برآید از چاه
عشق تو بجز دگر کشید ما را — چون جذبه کهربا بآن کاه
تا چون خط او شود محقق — پیش تو که ما بکام دلخواه

روح القدسیم و اسم اعظم — روحی که دمیده شد در آدم

ای پرده بر انجام ذات — روی تو تجلی صبح آیات
شایسته تاج و سروری نیست — آن سر که نشد فتاده در پات
ای مشرق آفتاب دولت — مشکات وجود جمله ذرات
محجوب ورخ و بیاد و [illegible] — فرزین تو کرد شاه را مات
ای بی دو حرف خط و خالت — در ارض اله و در سماوات
در عشق رخ تو عاشقی کو — من مات شهید انه مات
ای در طلبش ز رفته کاسی — خواهی که رسی بکام حاجات
آن زمره کرامات بی برستند — انوار تو دیده اند در لات
ای صوفی عمر داده بر باد — بی نوش بیا د با مغنی هات
ماییم چو عین گنج و گنزا — ماییم چو نور در مشکات

روح القدسیم و اسم اعظم — روحی که دمیده شد در آدم

بر قبع [illegible] بر انداز — اسرار نهفته را [illegible]

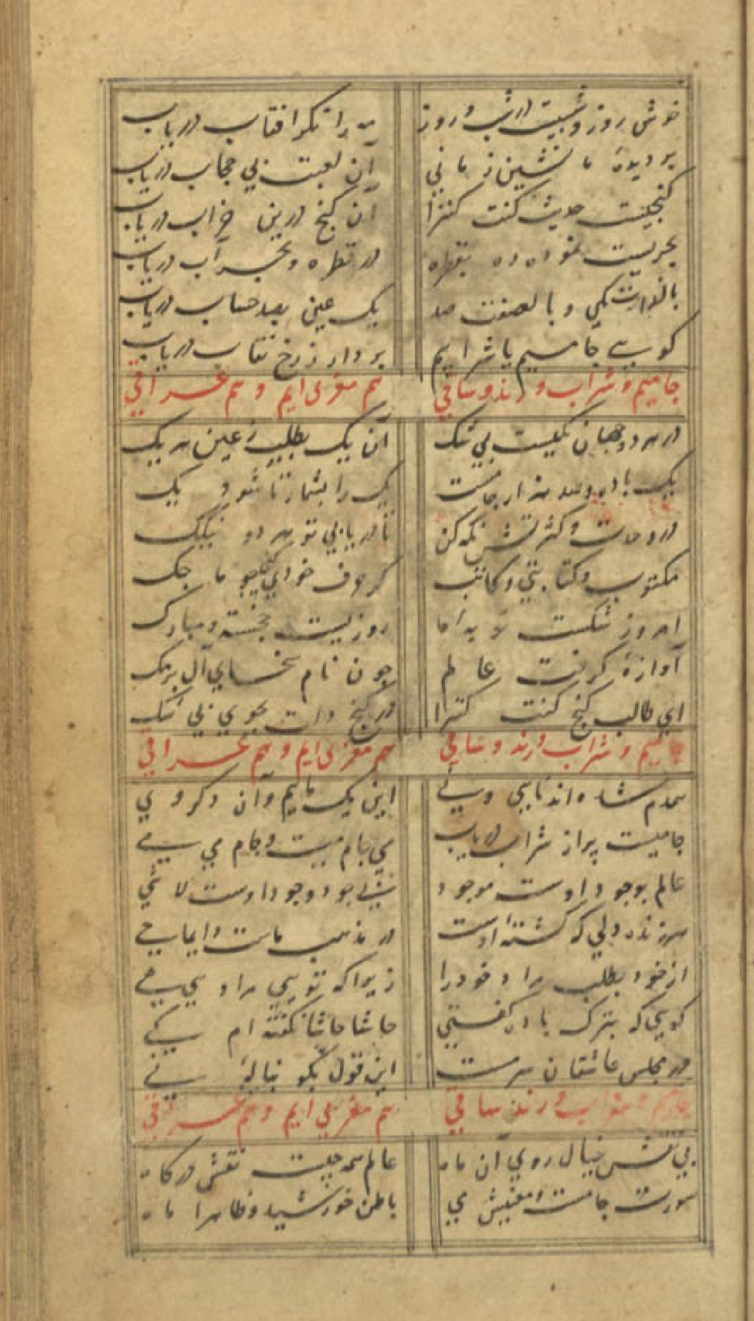
زلف و رخت آتشي و تابي | در جان و دل ما همه خور انداز
سد فتنه و شور و شر انگیز | آوازه ز رو بنجر انداز
لطف لب را بحق ببین کن | نیبا و نمک از جهان بر انداز
بو بی بخطا فروست و آتش | در نافهٔ مشک خاور انداز
هردم ز برای فتنه [illegible] | از غالیه بر گل تر انداز
ای عاشق سرو قامت دوست | در پای مبارکش سر انداز
کنج و کهدست عشق جانان | خود را تو بکنج گوهر انداز
یکبار سر خم گرفته گستیم | ای باده کنان ساغر انداز
ای طایر عالم [illegible] | ای سید و مرغ شهپر انداز

روح القدسیم و اسم اعظم | روح خرد میده شده در آدم

مائیم از این سرا [illegible] | مائیم حقیقت مسما
در صورت آب و خاک پنهان | در خال و خط نگار پیدا
مائیم سفینه که در وی | جمع آمده است بنت دریا
ای حسن تو در جهان خویشی | بی شبه و شریک و مثل همتا
جز روی تو بت نمی پرستیم | ای کعبه حسن و قبلهٔ ما
عین همه گرنه جرا ایست | غیر از تو حقیقتی در اشیا
ای طالب گوهر حقیقت | در بحر و لست دیده بکشا
نظاره صورت خدا کن | در سی و دو حرف وجه زیبا
ای در طلبت [illegible] محجوب | دل صاف کن آینه مصفا
پیداست که حق ببینی از رو | ای غره بوعده تا ی فردا
چون از گل آدم ای [illegible] | ترکیب وجود ما شد انشا

شد نعمة الله فرماید

در [illegible] حباب آب دریاب | آن آب درین حباب دریاب
ما را بکشف از عاشقانه | خوش ساغر پر شراب دریاب

خوش روز و شبیست از شب و روز | [illegible] رانکه آفتاب دریاب
بر دیده ما نشین زمانی | آن لعبت بی حجاب دریاب
گنجینت حدیث کنت کنزا | آن گنج درین خراب دریاب
بحریست [illegible] | در قطره و بحر آب دریاب
بالذات یکی و بالصفت صد | یک عین بصد حباب دریاب
گوییم جام یا شراب ایم | بردار ز رخ نقاب دریاب

جامیم و شراب و رند و ساقی | هم مغربی ایم و هم عراقی

در هر دو جهان یکیست بی شک | آن یک بطلب ز عین هر یک
یک بار و صد هزار جانست | یک را بشمار تا شود یک
از وحدت و کثرتش نکته کن | تا در پایی تو هر دو نیک
مکتوب و کتابتی و کاتب | گر حرف خدای [illegible]
امروز شکست [illegible] | روزیست خجسته و مبارک
آوازه کرنت عالم | چون نام سخای آل برمک
ای طالب گنج کنت کنزا | در کنج ذات بجوی بی شک

جامیم و شراب و رند و ساقی | هم مغربی ایم و هم عراقی

سر هم گشاده اند ما بی وی | این یک مائیم و آن دگر وی
جامیست پر از شراب دریاب | بی جام مبیت و جام بی می
عالم بوجود اوست موجود | شیئ بوجود اوست لا شی
سر زنده دلی که گشته اوست | در مذهب ماست وای بر حی
از خود بطلب مراد خود را | زیرا که تویی مراد [illegible]
گویی که بترک باده گفتی | جانا جانا گفته ام [illegible]
در مجلس عاشقان سرمست | این قول مگو نبالهٔ [illegible]

جامیم و شراب و رند و ساقی | هم مغربی ایم و هم عراقی

بی نقش خیال روی آن ماه | عالم همه چیست نقش در کاه
صورت جامست و معنیش می | باطن خورشید و ظاهرا ماه

معشوق خودیم و عاشق خویش / تا ما ز میانه شدیم آگاه

جان باز ایم در رهٔ عشق / [illegible] بجوی بود درین راه

دل خوکرده عشق ترک سر است / یارب چه خوشست ترک و خوکاه

در بیم [illegible] / خورشید که دید در سحرگاه

هر یار که دیده [illegible] / ای نور دو چشم نعمة الله

جامیم و شراب و رند و ساقی / هم مغربی ایم و هم عراقی

این شعر که گفته ایم از ذوق / در بیت که سفته ایم از ذوق

نقشیست خیال هر دو [illegible] / گر دیده نهفته ایم از ذوق

خاشاک خودی ز راه [illegible] / ما پاک برفته ایم از ذوق

در گلشن بوستان تو چید / چون گل بشکفته ایم از ذوق

ترجیع خوشی که گفته ایم / در بیت که سفته ایم از ذوق

با سر یاری درین خرابات / این نکته بگفته ایم از ذوق

جامیم و شراب و رند و ساقی / هم مغربی ایم و هم عراقی

آمد ساقی و جام بر دست / در دیده ما چو نور بنشست

از دیده بدست [illegible] / نقشی که خیال غیر بی بت

آن تو [illegible] ما / رندانه یک پیاله بشکست

خوش وقت کسی که همچو سید / از بود و نبود خویش وارست

سرمست ایم در خرابات / گر هم [illegible] رند و سرمست

جامیم و شراب و رند و ساقی / هم مغربی ایم و هم عراقی

آفتابی بر آمد از در و بام / گشت روشن سرای جان تمام

جان ما جام بود و جانان می / جام چون باده گشت و جانان جام

نور خورشید عشق در دل تافت / محو شد سایه [illegible]

ساقی عشق ساغری پرداد / مست گشتیم از آن مدام مدام

ماهی چو از میان برخاست / او بیی اوست جز و کل والسلام

چون ازل با ابد یکی گردید / مهر و مه شد یکی چه شام و چه بام

دل بدلبر سپرد و میگوید / سید امروز با خواص و عوام

که همه ظاهرند و باطن یار / لیس فی الدار غیره دیار

اول ما چو آخر ما شد / هر پنهان که بود پیدا شد

هر که برخاست از خودی او گشت / آنکه با ما نشست از ما شد

دور و پرگار چون بهم پیوست / نقطه در دایره سویدا شد

رو در آیینهٔ دلم بنمود / عاقبت باز عین دریا شد

نور کاینه که مه پدید آمد / ابر ماهی ز پیش ما وا شد

گر محمد نهان شد از دیده / نعمة الله آشکارا شد

بزبان فصیح میگوید / هر که چون ما بعشق گویا شد

که همه ظاهرند و باطن یار / لیس فی الدار غیره دیار

ای ندیده جمال او بکمال / چند باشی اسیر ظن و خیال

جز خیالش خیال هر دو جهان / بود ای جان من خیال محال

چون همه اوست در حقیقت حال / که بود تا شود فراق و وصال

او در آیینهٔ دلم بنمود / عین خود دیدم آن مثال جمال

نه بصورت ولیک از معنی / بنگر آن چهرهٔ خوش بکمال

یک مثالم بلوح دل بنویس / تا بدانی که اوست عین مثال

مست میخانهٔ قدم گشتیم / فارغیم از خیال قیل و مقال

حالیا حال را غنیمت دان / تا شود روشنت از نتیجهٔ حال

که همه ظاهرند و باطن یار / لیس فی الدار غیره دیار

خوش بود روی نازنین دیدن / ماه روی خوش جبین دیدن

خوش بود کنج عشق بی رنجی / در دل و جان خود دفینه دیدن

دیده بگشا که خوش بود جانا / شیوهٔ کان چهرهٔ یقین دیدن

آفتاب جمال او چه خوشست / در رخ خوب آن و این دیدن

دامنش خوش بود گرفته بدست / دست او هم در آستین دیدن

غم عشقش خجسته باد که دل / خوش در غمش خزین دیدن

خوش جبالیست سرو بالایش / جامه در جشم راست بین دیدن
باخیالش چه خوش بود کسید / آینه در نظر همین دیدن

که همه ظاهرند و باطن یار / لیس فی الدار غیره دیار

اي هواي تو کام جان همه / دي غمت مونس روان همه
زافتاب جمال رخسارت / گرده روشن سراي جان همه
حرف موهوم نقطهٔ دهنت / بی نشان میدهد نشان همه
برتري از عیان واین عجبست / که معاینه تست بیان همه
همه بلبلان شیدائیم / سر کوي تو گلستان همه
مست آن جشم بر خمار توییم / اي شراب لبت ازان همه
بجو سید شنیده ام بیقین / گفتهاي تو از زبان همه

مولانا محمد شیرین فرما

افتاب وجود کرد اشراق / نور او برگرفت آفاق
سرفرو کرد پرتو خورشید / در تنزل ز هر دریچه و طاق
مطلق آمد بجانب تقیید / گشت تقیید عازم اطلاق
هر که بد جنت ظلمت عدمی / کرد نورش ز جنت ظلمت طاق
دیدهٔ ازرق بر دوام رسید / تا عدم را وجود شد رزاق
کاروان وجود گشت روان / جانب چین و هند و روم و عراق
مجتمع گشت با وجود عدم / اجتماع قرین بوس و عناق
جه عروسیت انکه هستی حق / باشد او را اگر نکاح و صداق
هر که او زین نکاح شد اگاه / دو جهان را بکل بداد طلاق
پیش باکائنات عهد ببست / هر که شد مطلع برین میثاق
بی هستی بکام عالم ریخت / ساقیء جان فزاي سیمین ساق
جون بی هستیش بکام رسید / لمحی نیستیش شد ز مذاق
جامهٔ ظلمت عدم بدرید / مست بیرون دوید بسته نطاق

درد او را شراب شد درمان / زهر او را مدام شد تریاق
آمد ایام قرب و عهد وصال / رفت هنگام بعد و هجر و فراق
جونکه بحرا همه فروغ گرفت / و بصحرا ز خانقاه و رواق
نیست ایام خلوت و عزلت / نیست هنگام انزوا و وثاق
پاي بر مرکب عزیمت آر / زانکه عزم درست تست براق
بکذر از کرسی و ز عرش بجه / التفاتی مکن بسبع طباق
روي آور بعالم توحید / درگذر زین جهان شرک و نفاق
تا رهی زین جهان جور و جفا / بسرایی بر از دغا و وفاق
اسم خود محو کن ازین طومار / رسم خود بر تراش ازین اوراق
وصف او را مدان بخویش مضاف / نعت او را مکن بخود الحاق
هستی او را بود باستقلال / نیستی مر ترا باستحقاق
زانک اندر جهان حکمت و علم / نام هستی برو کنند اطلاق
روز اخلاق خویش فانی شو / تا که حق مر ترا شود اخلاق
دیده دوام کن ز خالق خلق / تا به بینی پدیده خلاق

که جز او نیست در سراي وجود / بحقیقت کسی دگر موجود

عشق پیش از جهان کن فیکون / در سراي بود منزه از چه و چون
بود آزاد از حدوث و قدم / بد مستغنی از ظهور و بطون
پا نهاد از حریم خلوت خود / بهر اظهار حسن خود بیرون
جلوه کرد بر مظاهر کون / تا برون راند او رنگ درون
داد بر جشم خویشتن جلوه / حسن خود در لباس کن فیکون
روي خود دید در هزاران روي / جون نظر کرد جشم او ز عیون
گاه وامق شد و گهی عذرا / گاه لیلی شد و گهی مجنون
صفت آن یکی ظهور و بروز / صفت ان دگر خفا و کمون
نام او گشت عاشق و معشوق / جون که شد بر جمال خود مفتون
وصف آن یک شده قوی و غنی / نام این یک شده فقیر و زبون

گوناگون

در مرایای روی خود را دید — تا به رنگی و دلبر موزون
رنگهای عجیب تعبیه کرد — عشق نیرنگ باز بوقلمون
وصف معشوق را بعاشق داد — تا فسرده نکشد دل محزون
نقطه را کرد در الف ترکیب — داد پیوند کاف را با نون
جرخ را شوق او بجرخ آورد — نام او گشت زین سبب گردون
ساخت مجموعه‌ای از دو عالم — دو جهان ممتزج از آن معجون
جامع عز و ذل و فقر و غنی — شامل علم و جهل و عقل و جنون
بر جهان و جهانیان پاشید — در خزاین هر آنچه بد مخزون
بدر انداخت موج قلزم عشق — هر چه در بحر قدرتش بد مکنون
گشت موجود هر چه بد معدوم — گشت پیدا هر آنچه بد مکنون
مدتی بود عقل [illegible] — ماند در انتظار [illegible]
حسن دلدار چون تجلی کرد — هوش او کم شد و جنون افزون
چشم سرمست ساقی باقی — به هزاران فریب و مکر و فسون
قدحی پر شراب افیون کرد — عقل را داد با شراب افیون

بند کشاد و پرده ها بدرید — شد سماع کشید و الجنون فنون
حد عشق چون به پایان شد — در بودنش ز رؤیت ما دون
عین توحید دوست گشت عیان — تا بغیر عیان نه بدید کنون

[illegible] نیست در سرای وجود — بحقیقت کسی دگر موجود

بحالی چو گفت تا بگویم راز — که حقیقت چگونه گشت مجاز
پیشتر از ظهور پرده کون — عشق در پرده بود پرده نواز
راز خود با پای خود میگفت — خوشتر می‌شنید از خود راز
مستمع کس نبود تا شنود — زانکه او داشت قصه‌های دراز
همدم خویش بود و مونس خود — چون نبود او بغیر کس دمساز
کی بود مبتدا در کس نبود — سخن خوب از سخن پرداز
مرغ خود بود و آشیانه خود — شاه خود بود و شاه را شهباز
داشت اندر فضای خود طیران — بودش اندر هوای خود پرواز
گل چندین گل حسن دوست نداشت — عندلیبی که تا نوازد ساز
بود سلطان حسن او دایم — متکی بر چکاد بالش ناز
ناز او را نیاز می‌بایست — تا که دوست تاز راز نیاز
طاق ابروش سجده می‌طلبید — قامتش بود منتظر نماز
بوسه می‌خواست تا دهد لب او — غمزه اش خواست تا شود غماز
حسن معشوق عاشقی می‌جست — بی دلی خواست دلبر طناز
زانکه در دل نبیت دل را عز — زانکه در سوز نیست دل را ساز
به کفایت پادشه پیدا — به نشیبست سربلند فراز
کی نه حاجی شوق او باشد — کس نگوید که هیچ حسن مجاز
ورنه مجموع عشق او باشد — که شناسد که بود [illegible]
حسن او گشت دیده خود را — نظری بر جمال خویش انداز
چون که با شمع خویش راز نگوی — جز که با حسن خویش عشق مباز
ای به تو برگ و ساز ما پیدا — بی تو ما را نه برگ هست نه ساز

جون نظر بر جمال خویش انداخت / کرد بر حسن خویش عشق آغاز
زان نظر عشق و عاشق و معشوق / گشت هر یک ز غیر خود ممتاز
زان نظر گشت کاینات پدید / زان نظر جرخ ماند در تک و تاز
گشت یک حرف صد هزار کتاب / داد یک صوت صد هزار آواز
عشق خود بود ناظر و منظور / کردم القصه قصه را ایجاز
ور ز من باورت نمی آید / جشم بکشای تا ببینی راز

[illegible] در سرای وجود / بحقیقت کسی که [illegible]

پیش ازین که جهان نبود نشان / عشق در نقش خویش بود نهان
بود در شین او جمیع شئون / بود در غین او همه اعیان
قاف او بود مسکن عنقا / بود عنقا نقاب او پنهان
کان او بود مندرج در دال / شان او بود مندرج در کان
شان ز کان جون قدم نهاد برون / گشت اسرار کان پدید ز شان
کرد سلطان عزیمت صحرا / شد روانه سپاه با سلطان
وحش و طیر و پری و دیو و بشر / با سلیمان شدند جمله روان
همه عالم سپاه او بگرفت / پر شد از لشکرش زمین و زمان
دم بدم کاروان روان میشد / سوی شهر وجود از امکان
از ره عدل پادشاه قدیم / گشت معمور خطه حدثان
بود با همتش رفیق ایجاد / بود با حسن او قرین احسان
کرد از لا زمان زمان پیدا / کرد از لامکان پدید مکان
سوی عالم جو تاختن آورد / عالم جسم گشت با عالم جان
جون بمیدان کاینات رسید / گوی وحدت فکند در میدان
کرد میدان کاینات بگشت / کرد در عرصه جهان جولان
نام او شد جواهر و اعراض / گشت او عناصر و ارکان
کثرت خویش گشت و وحدت خود / شد ملبس بدین لباس مدان
تاه فی الشبه ذا جر الاجمال / حار فی الند سابق الاطعان

عقل کرد دید عاقل و معقول / شد [illegible] تجلت و برهان
نظری سوی جام عالم کرد / عکس رخسار خویش دید در آن
گشت بر نقش روی خود واله / ماند در نقش روی خود حیران
نام او گشت عاشق و معشوق / جون که شد بر جمال خود نگران
کرد بر وفق حسن خویش نثار / هر جواهر که بودش اندر کان
شد ز رخسار قامتش پیدا / گل هر باغ و سرو هر بستان
خلعت کاینات در پوشید / کرد در خود نظر بچشم جهان
تا شنید از هزاران گوش / راز خود را ز صد هزار زبان
راز او را بسمع او می گفت / هر زبانی بصد هزار بیان
جون که خود را بخود تمام نمود / نام خود کرد بعد از آن انسان
گر نشد این بیان ترا روشن / در درون تا بدت یقین بگمان
جام گیتی نمای را بطلب / تا ببینی درو بعین عیان

[illegible] در سرای وجود / بحقیقت کسی که می جو[illegible]

عشق بی کثرت حدوث و قدم / نظری کرد در وجود و عدم
هر دو را دید منقطع ز اغیار / هر دو را دید متحد با هم
هر یکی زان دگر نه پیش و نه پس / هر یکی زان دگر نه بیش و نه کم
گشت هر یک در آن دگر مدرج / بود هر یک در آن دگر مدغم
هر دو با یکدگر شده مربوط / هر دو در یکدگر شده محکم
عشق آمد میان هر دو نشست / تا که کرد دید هر دو را محرم
برزخی گشت جامع و فاصل / هم جو خطی میان نور و ظلم
شد یکی فاصل و دگر قابل / شد یکی ظاهر و دگر مبهم
کرد ظاهر وجوب با امکان / کرد پیدا حدوث را ز قدم
بود امکان ز هستی آبستن / بحر امکان نداشت بار [illegible]
گشت زاینده عالم از امکان / بیعی هم جو عیسی از مریم
نیست جز کان شه جهان [illegible] / نسبتی دارد او بما در هم

بلکه از عشق شد جهان آزاد
چون که شه عشق عزم صحرا کرد
تاج بر سر نهاد و بست کمر
کرد آهنگ جلوه از خلوت
چون روانه شد از پی جولان
تیغ دم زنده کرد عالم را
شد جهان از جمال او زیبا
یافت خود را بکسوت حوا
مقدمش بود بر جهان میمون
داند انگشت دست دولت عشق
ذرهٔ نه و صد هزاران مهرا
آدم از مهر اوست یک ذره
دام فرمان او دو صد کرسی
بوده عالم ز نیستی غمناک
بکرم دست بر جهان نگشاد
که شنیدست در جهان هرگز
یا که دیدست با عشق در کون
چون یکی باشد از ره تحقیق
قلم او برات کرده روان
نام خود را نوشته بر کف خود
کردم القصه قصه را کوتاه
بعد ازین گر ز من سخن شنوی
که نه من بلکه هر زمان از من
میرسد این صدا بگوش جهان

بلکه عشق است نیز پیر عالم
چتر بود داشتی کشید علم
در بر افکند خلعت معلم
سوی صحرا شد از حریم حرم
گشت با او روانه خیل و حشم
چون ز خلوت برون نهاد قدم
گشت عالم ز حسن او خرم
دید خود را بصورت آدم
چون جهان شد بدید از ان مقدم
صد سلیمان نهفته در خاتم
قطرهٔ نه و صد هزاران یم
عالم از بحر اوست یک شبنم
مست جام مدام او صد جم
عشق او را خلاص داد از غم
بلکه جز او ندید جهان کرم
منعمی را که نقش او شد نعم
که بود مرسل و رسول امم
حاجی و راه و کعبه و زمزم
گرچه خود بود هم برات و قلم
چون که بر لوح در کشید رقم
لب ببستم فرو کشیدم دم
مشنو از من از ان سخن در هم
عشق میگوید این سخن را هم
از پس پردهٔ نهان هر دم

که جز او نیست در سرای وجود
[illegible] کسی دیگر نیست جز وجود

آنچنانم ز عشق جام شراب
مدتی شد که فارغ آمده ام
نه منعم شناسم و نه نعیم
هست یکسان به نیک و بد پیشم
چه خبر سایه را ز ظلمت و نور
که حیران و مست و مدهوشست
نیست مرکز نمیشود محجوب
بیخبر را کجی بخت خبر
ادب از عقل و عاقلان طلبند
هر که از نفع و نقص بیخبریم
هر که در پیچ و تاب زلف و [illegible]
عشق را عقل چون بدید بکشت
مثل مرغ تا بال او کجا دارد
هیچ در دست ترک هر مستیست
بیننا تند دست عقل عنان
عشق را عقل چون برد در دام
پای صرصر نداشت هیچ بعوض
عشق چون سایبان بصحرا زد
عقل را عشق ماند بست و بند
لوح بر دست عقل عشق نهاد
عقل از عشق شد امام مبین
بلکه از عقل تا که عشق رسید
در عدد نیست جز یکی محبوب
دایا گر ز عشق کرد اثبات
هست از عشق [illegible] کردن

که ندانم سراب را ز شراب
از امید نعیم و بیم عقاب
نه معذب شناسم و نه عذاب
هست یکسان برم خطا و صواب
چه اثر نیست را ز آتش و آب
چه خبر دارد از ثواب و عقاب
نیست را نیست هیچ خوف حجاب
بیخرد را کجی کرد عتاب
کس ز دیوانگان نجست آداب
کس ز من چون طلب کند اعراب
نشود هیچ کس [illegible]
جان نوشت الرحیل یا احباب
الوداع الوداع یا اصحاب
احفظوا منه یا اولوا الالباب
عشق چون پا در آورد برکاب
کند ز پشه شکار عقاب
صید عنقا نکرد هیچ ذباب
از ازل تا ابد کشید طناب
عقل با عشق هر چه [illegible]
عشق فرمود تا نوشت کتاب
عقل از و شد مقدم اصحاب
خود امامت و مسجد و محراب
گر هزاران دراوری بحساب
از سر شوق عشق چون دولاب
هست از مهر خویشتن در تاب

کاه ظاهر شود کهی باطن … میدود کرد خویشتن شتاب
بو سیر بحر بی نهایت عشق … دو جهان هست بر مثال حباب
خیمهٔ آب چون رود بر باد … چه بود بعد از آن تو خود دریاب
اول و آخر جهان عشقست … بلکه خیر او نمایش است و سراب
نیست عشق چون که غالب شد … مضمحل گشت اندر و انساب
محو کردند عاشق و معشوق … عشق از رخ چو بر فکند نقاب
غیر سلطان عشق هیچ کسی … لمن الملک را نداد جواب
بدی شد که میر پیدا از غیب … لحظه لحظه بگوش هوش خطاب

جز او نیست در سرای وجود … بحقیقت کسی دگر موجود

ای بخورشید حسن عالم گیر … کرده هر ذره را چو مهر منیر
خود در آیینهٔ دل انسان … روی خود را بدید مثل و نظیر
نقش خود را نگاشته بر دلش … گشته نقش جهان ز لوح ضمیر
کرده بر لوح عالم ترکیب … صورتی بر مثال حق بنقش پذیر
هم بجد نفخ روح او کرده … هم بخود کرده طینتش تخمیر
نام او کرده آدم و حوا … در جهان عبارت و تعبیر
گشته مجموعهٔ همه عالم … گشته انموذج جهان کبیر
نسخهٔ حق نهاده روح شده … زان عالم نزاده جسم و صغیر
او کتابیست و عالمش آیات … اوست آیات و عالمش تفسیر
اوست خورشید و کاینات شعاع … اوست دریا و کاینات غدیر
در زوایای قلب مشتعش … همه عالم چو ذره ایست حقیر
کی درو اشاع غیر بود … دل که سلطان عشق راست سریر
در درونی که نیست غیر ماش … نتوان کرد غیر را تقدیر
هر چه بی ... وصف او آید … غیر دل دل خویش هیچ مگیر
زانکه با او خیر او محال بود … ذی سیف شد سریر عشق امیر
گر نکردی تو فهم این اسرار … ور شد خروشت ادن تعزیر

باز تو هست باز این پیر و لیر … مرغ تو نیست مرغ این انجیر
پس فطیر تو خام و سوخته است … پس خمیر تو مانده است فطیر
خبز و مرجانه پایهٔ بکف آر … تا بذوق کرد ذات فطیر خمیر
ورنه دست از طلب مکن کوتاه … بطلب مرشدی حکیم خبیر
تا که ترکیب تو کند تحلیل … تا کند روغنت جدا از شیر
سحق و محقق جان که باید کرد … بکند با تو اوستاذ بصیر
تا که آبا و امهات بهم … متحرک شوند بی تقصیر
تا بشادی که کرد ذات حاصل … چون پذیرد زوال ظل ضریر
پس ز تو مشغلیش ندا عیان … چون که هستی بنفس خویش اکسیر
پس بدانی که ذره ذره ارواح … چون دوا حیات میکند تاثیر
بشتابی که چون یکی گردی … انکه پیوسته بوده است کثیر
از چه دو عشق و عاشق و معشوق … متعدد شوند بی تفسیر
چون دلیل و عزیز هر دو یکی … یا غنی از چه روست عین فقیر
پس بسوز مرترا اگر گویی … بزبان فصیح بی تغییر

جز او نیست در سرای وجود … بحقیقت کسی دگر موجود

عشق چندین حجاب ظلمت و نور … کرد رخ او بحث و شد نهان مستور
تا که عاشق بجد و جهد تمام … کند از روی عشق یکیه یک دور
پس بتسبیح خوی او گیرد … باید از هر چه غیر اوست نفور
چون بنیروی وقت و قوت شوق … باید از پردهای عشق عبور
بعد از آن نقش جمال نماید … وحدت عشق بی نیاز غیور
فیتابد دست اغیارش … کندش قهر عشق از همه دور
بر دلش نجور معشوقش … وصل عشقش از و کند مهجور
خرقهٔ هستیش در پوشد … چونکه گشت از لباس هستی عور
غرض از نام عاشق و معشوق … بل مراد از حجاب ظلمت و نور
نیست الا خفای غیب و کمون … نیست الا بروز عین و ظهور

زانکه عشق وحید بی همتا　پیشتر از جهان رود و غرود
بود مستور در جهان قدیم　بوده مسرور در سرای پرور
خود بخود بود طالب و مطلوب　خود بخود بود ناظر و منظور
بود در نور او همه انوار　بوده در بحر او جمیع بحور
حکم او را نبود کس محکوم　امر او را نبد کسی مامور
لیک میخواست علم او معلوم　باز می جست قدرتش مقدور
همتش بود طالب اشیا کی　تا که منعم شود بدان مشکور
نظری کرد در جهان خراب　شد جهان خراب ازو معمور
بود می نفخه کرد عالم را　نفخهٔ عشق هم چو صاحب صور
همه را نفخ عشق حاضر کرد　کلمات دو کون را ز قبور
گشت داود عشق نغمه سرای　خانه در گوش کاینات زبور
شد سلیمان بسوی شهر سبا　بید بلغی شیر و وحش و طیور
سوی ظلمت شتافت خضر ز جان　کرد موسی جان عزیمت طور
شاه قیصر بسوی روم آمد　جانب چین روانه شد فغفور
همه عالم سپاه عشق گرفت　شد جهان زان سپاه پر شور
گاه سلطان شد و گهی بنده　گاه استاد گشت و گه مزدور
گاه عارف شد و گهی معروف　گاه ذاکر شد و گهی مذکور
چون که خود را برنگ عالم دید　مستتر در شئونات مستور
پردها برفکند از رخ خویش　تا که شد در همه جهان مشهور

که جز او نیست در سرای وجود　بحقیقت کسی دگر موجود

بر سپهر کوی عشق بان لذتیست　اندرو هر کسی شبی کاریست
هست در وی متاع کوناکون　هر متاعیش را خریداریست
بر سر چار سوی بازارش　متمکن نشسته عیاریست
نوش او در دوان کرشمت　لب شیرین او شکر باریست
منظر بسوی چشم خوش　همرهان او فتاده بیماریست

از شفاخانهٔ لب شافیش　هر کسی را امید تیماریست
کشته از چشم مست او سرمست　در جهان هر کجا که میخواریست
از لبش وام کرده بادهٔ ناب　در جهان هر کجا که خماریست
گشته از قامت و رخش پیدا　هر کجا سرو و باغ و گلزاریست
از پی گلستان روی ویست　هر کسی را که در قدم خاریست
زیر هر چین زلف او چینیست　زیر هر تار موش تاتاریست
قامت چابکش چه چالاکیست　خال زنگی او چه عیاریست
گرد بر گرد نقطهٔ خالش　دل سرگشته هم چو پرگاریست
غمزهٔ جادوش چه غمازیست　طرهٔ هندوش چه طراریست
مست شاکرد چشم خونخوارش　هر کجا در زمانه خونخواریست
همه از مکر او پدید آمد　هر کجا نام مکر و مکاریست
غم یکرویش کجا داند کشت　هم همه کس را که غمخواریست
روی او را بهر طرف روییست　هر طرف سوی روش نظاریست
میکند بر وجود او اقرار　نیستی هر کرا که انکاریست
کو چه منکر همی کند انکار　نقش انکار منکر اقراریست
هرچه تو دیده و می بینی　مثل دانه ز خرواریست
یا ز انبار علم او مشتیست　چونکه مشتی نمونه انباریست
یا ز دیوان اوست یک دفتر　یا ز دفتر نوشته طوماریست
سوی او میرود نو و دو　هر کرا جنبش و رفتاریست
از پی کیش زلف او بستست　در میان هر کرا که زناریست
رو بمحراب ابروش دارد　در جهان هر کجا که دینداریست
بحقیقت مرا پرستیدست　هر کجا در جهان پرستاریست
یک سخن گوی و صد هزار زبان　از پس پرده‌ها که گفتاریست
دو جهان از جمال او عکسیست　عالم از روی او نموداریست
گشته پیدا ز تاب رخسارش　هر کجا آفتاب [illegible]

نیست جز او کسی دگر موجود غیر او هر چه هست پیدا نیست
این همه کار و بار و گفت و شنید جز یکی نیست هر چه پیدا نیست
چشم بگشای تا عیان بینی کو ترا دیده و دیده‌ای نیست

که جز او نیست در سرای وجود بحقیقت کسی دگر موجود

ای تو مخفی شده ز پیدایی وی نهان گشته از هویدایی
هیچ سویی نه و همه سویی هیچ جایی نه و همه جایی
تا بهجر اشتیاق تماشا را گشته‌ام از پی تو صحرایی
هستم امروز چو حسن بی شک در خود دیدهٔ تماشایی
از پیت در بدر همی گردم شده‌ام از پی تو هرجایی
ار چه ساکن نمیشود دل من چون که تو ساکن سویدایی
تو نشسته درون خانهٔ دل من ز سودات گشته سودایی
چون بچشم همی شوی پیدا بلکه از چشم من تو بینایی
غیر تو نیست کس ترا جویا بحقیقت ترا تو جویایی
با تو یکدم نمی توانم بود پای ام نیست هم شکیبایی
تاب دیدار تو ندارد کس گرچه برقع ز روی بگشایی
من ندانم ترا و کس دانم بجز از من تویی که دانایی
کس نماند درون دریا ما بلکه انکس که هست دریایی
از تو یابد مذاق شیرینی نه ز حلوا و یاد حلوایی
نیست چون تو بجا تو اندر گرد لب شیرین لبان شکرخایی
از خطت یافت باغ سرسبزی وز قدت یافت سرو لالایی
سنبل بر روی تو چو خالی که درخت بالا از وقت زیبایی
تا بگرد عذار تو خطی است یافته نو عذار رعنایی
من چنانم ترا که نمی یابم تو چنانی مرا که می یابی
نیستم غیر آنچه فرمودی نکنم غیر آنچه فرمایی
هر چه در دم دمی همان شنوی که منم چون نی و تو چون نایی

کم و افزون شوم بتو نه بخود اگرم کم کنی ور افزایی
نه بدی دارم و نه نیکی هم نه خودی دارم و نه خودرایی
من که باشم که تا ترا شایم که تویی آنکه خویش را شایی
ذات کس نیستی که ز آن خودی هیچ کس را نه که خود رایی
نیست غیر تو هیچ کس موجود ذات بی شریک و همتایی
دو جهان هم تو جسم و تو جانی دو جهان اسم و تو مسمایی
غیر و عینی و وحدت و کثرت هم تو مجموع و هم تو تنهایی
چون مرا از تو مانع اند اشیا چون تو هستی جمله اشیایی
صفت و اسم غیر تو چون است چون تو هم عین صفات و اسمایی
هر زمان کسوتی دگر پوشی که لباسی دگر برون آیی
که بیالای خویش راست کنی کسوت آدمی و حوایی
چون مرا از تو ما تعدد اشیا هر زمانی قد و قامت خود را
گاه لیلی و گاه مجنونی وامقی گاه و گاه عذرایی
گه عزیزی و گاه مصر عزیز گاه یوسف گاه زلیخایی
چون یکجا شود دلم ساکن یا بگو چون که نیست یکجایی
باید از کاینات یکتا شد از پی وصل یار یکتایی
مغربی یک رهی ز مغرب خود تا ز مشرق چو ماه برنایی
از تو وارست پی تو وا پی از من و ماست پی من و مایی
جهد کن تا شوی بدو بینا چونکه با پی بدوست بینایی
پس ببانی بیقین و نشناسی پس ببینی عیان تو سیمایی

که جز او نیست در سرای وجود بحقیقت کسی دگر موجود

و له ایضا

ای هستی ذات تو نه از کی در جنب تو کاینات لاشی
بحو اند با فتاب ذاتت هم ظلمت و هم ظلال و هم فی
در راه تو موضع قدم نیست زان سوی تو کس نمی نهد پی

کس پای درین بساط ننهاد تا کرده بساط کور لا طی
یک ره نگذشت دل بکویش تا سر و پا نگشت صد پی
وقتست که آن بهار شادی ما را برهاند از غم دی
وقتست که هر دو بی فرده از کوی مهر او کند خوی
ای ساقی باقی که هستی هم ساقی و هم حریف و هم می
عالم همه در سماع و رقصند از قول لحن تو بی دف و نی
عمریست که میرسد ندایی از غیب بگوش جان پیاپی
کای مفلس بی نوای تا چند در دست تهتکی تو و وی

یعنی که طلسم اوست عالم ذاتی که صفات اوست آدم

عالم که نمایش سرابیست در بحر محیط چون حبابیست
از نقش حباب بر سر آب از سر چو بریش او شرابیست
حرفی ز کتاب اوست عالم تا ظن نبری که او کتابیست
از صورة نقشهای امواج پیوسته محیط در حجابیست
رخساره جانفزای جانان از پرتو خویش در نقابیست
پنهانی آفتاب دایم از فرط ظهور آفتابیست
ما مست و خراب چشم یاریم نه مستی ما ازین شرابیست
این عربده نخیشی کردارد در جوش و خروش و اضطرابیست
دلبر پر او ستم چو کشتی پیوسته از آن در انقلابیست
عمارات دلی خراب یکسن مستور درین دل خرابیست

یعنی که طلسم اوست عالم ذاتی که صفات اوست آدم

خورشید بر اوج آسمان شد ذرات جهان ازو عیان شد
افکند بنور خویش تا پی بر جان و جهان جهان و جان شد
سلطان ممالک دو عالم با لشکر خویشتن روان شد
از شهر ولایت خود آمد آن شاه بتیر جهان جهان شد
آن جوهر جسم و گوهر پاک سرمایه واصل بحر و کان شد

انکس

انکس که بذات بی نشان بود از روی صفات با نشان شد
بانکه یگانه است دایم دیدی که چسان یکان شد
پیدا بوجود این و آن گشت ظاهر بظهور این و آن شد
ظاهر تر از این نهفتان بود پیدا تر از این نهفتان شد
پوشید لباس جسم و جان را در کسوة جسم و جان نهان شد

یعنی که طلسم اوست عالم ذاتی که صفات اوست آدم

نفسیست نهاده در دل دل در بیت فتاده در گل دل
جنسیست که گشته است ظاهر در شکل خوش و شمایل دل
آن مهر سپهر لایزالیست در برج روان و منزل دل
شد مملکت وجود معمور از عدل ملیک عادل دل
این کار فوتی مبارک افتاد از همت غلام مقبل دل
چون بحر حقیقت الحقایق پیوسته بحر کامل دل
بحریست که چون دلم که هر گز کس می نرسید بساحل دل
چون بود ز نقش غیر خالی این مظهر پاک قابل دل
زان نقش نگار گشت پیدا در آینه مقابل دل
عمریست که گشته است مخفی در سینه جان و اصل دل

یعنی که طلسم اوست عالم ذاتی که صفات اوست آدم

ای مهر تو مهر خاتم جان وی بندگی از تو در دم جان
بی تو نفسی نشستن زد ای همدم جسم و همدم جان
بر خانه جسم و خلوة دل میمون ز تو بود مقدم جان
دل شاد بروی تو جهانیست کورا نبود دمی غم جان
از بحر محیط تو نشیند بر گلشن جسم شبنم جان
ای صورت و معنی دو عالم وی جد روح و آدم جان
بر قبله ات سویدا سلطان سواد اعظم جان
تا که بغربی فتاد ما را از عالم تن بعالم جان

هم ذات وصفات را تو مظهر — هم غیر تو عیان وهم تو عین

یک نقطه میان غیر وغیرت — آنست میان هر دو ما بین

تو نقطهٔ غیر هیچ کردان — تا غین همان زمان شود عین

هرچند که نیست غیر نقطه — در کسوهٔ غیر وصورت غین

انجاکه مقدر ذات نقطه ست — بی کیف بدید هست وی این

بر غیر وجود نقطه آمد — اشکال جمیع حرفها عین

زاشکال بیان نقطه وحرف — صد بون بدید گشت وصد بین

این غین زپیش عین بردار — پس پیشکش وبی حجاب بی بین

بگشای دو چشم تا ببینی — جون صاحب سینه فایقو بین

[illegible] طلسم اوست عالم — ذاتی که صفات اوست آدم

ای یاد کهن حکایت تو — از مغز پی ضعیف بشنو

خورشید جو گشت طالع انداخت — بر ظلمت کاینات پرتو

آن سایه که نام اوست عالم — خورشید وجود راست پیرو

زان روی که نور گشت با او — تو در پی آن همیشه میدو

دور از پی او مباش یکدم — هرجا که روم تو نیز میرو

در صحبت من مباش غافل — زان سان که منم تو هم چنان شو

چون نیست مراد می نمودن — ای سایهٔ من تو نیز مبغنو

زر خسرو وکیقباد ملکم — تو سایهٔ کیقباد وخسرو

از خرمن بود هستی من — آید اگرت بچنگ یک جو

بینی ز فروغ وتابش او — برتر ز حریفان کهنه و نو

[illegible] طلسم اوست عالم
ذاتی که صفات اوست آدم

ترجیع شیخ اوحدی — اصفهانی قدس الله روحه

تا بکنون پرده نشین بود یار — هیچ دران پرده نبد بار

خود بطلب بودم ورای نبود — راه طلب داشتم از پرده دار

یک تن از پرده نمی کرد رو — دل ز بس پرده همی گشت زار

چونکه دل پرده نشین چند گاه — بر درش او بجسته شد پرده وار

گفت اگر از پردهٔ خود بگذری — زود درین پرده دهندت گذار

گفتمش اندر پس این پرده کیست — گفت توی پرده ز خود بر دار

در پس این پرده شمار کیست — گرچه شد این پرده برون از شمار

پردهٔ من جز منی من نبود — از منی من چو بر آمد دمار

طالب ومطلوب وطلب شد یکی — پردهٔ آن این عدد وشمار

در پس این پرده چوره یافتم — پرده بر انداختم از روی کار

اوحدی این راه چو بی پرده دید — با زن وبا مرد بگفت آشکار

[illegible] لبش می شناخت — در پس این پرده نهان [illegible]

عشق چو خونی که جهان دیده ام — سینه بجوشی که ز [illegible] دیده ام

دل چو زنا که بو صالش رسید — بانگ برآورد که جان دیده ام

گاه زخش بار ز درون جهان — گاه زبیرون جهان دیده ام

آنچه مرا طاقت واندازه بود — وصل باندازهٔ آن دیده ام

رخ بنمود دست بمن ذره — کشتهٔ چندان ذره نشان دیده ام

با تو بگویم که چنین وچنان — کشته نه چنین ونه چنان دیده ام

تا که شد از دیده روان نقش او — خون دل از دیده روان دیده ام

راست نیاید بنخش پرده ها ان — چونکه بردنش نه مکان دیده ام

گرچه زمین وچه زمانم بپرس — چون نه زمین ونه زمان دیده ام

اوحدی او را بیقین دید رخ — تا نگویی بگمان دیده ام

یار مرا دوش نهان رخ نمود — فاش بگویم هرچه نهان دیده ام

[illegible]

پیر شراب خودم از جام داد — نهان بخشش درد سرا رام داد

طفل بدم خلل صبرم بنود — اهل شدم شکر وبا دام داد

سایه من کم شد و او باز جست / مایه من کم شد و او وام داد

گرسنه گشتم برحم نگاشت کرد / تشنه نشستم ز لبم جام داد

مور مرا خانه بی غم نمود / مرغ مرا دانه بی دام داد

دل چو در افتاد بجا سیم تب / شربت طا ها و الف لام داد

آخر کارم بدعا باز خواند / گرچه باول همه دشنام داد

ساخته ام دید و باتش بسوخت / سوخته ام یافت بی خام داد

جسم مرا جای درین بوم ساخت / جان مرا راه بدان بام داد

غیرت او دست مرا زور شد / همت او پای مرا کام داد

خاص شد از حرمت او اوحدی / رفت و ندا در حرم عام داد

کاینجه دل اندر طلبش می شتافت / در پس این پرده نهان بود یافت

آن بت سرکش که نمیداد دست / دوش مرا آمد ز در نیم مست

پای مرا از ره حیرت بداشت / چشم مرا از در غیرت ببست

دل بتقعان آمد و خونش بریخت / تن بمیان آمد و جانش بخست

در سرم انداخت نشاط سبلی / می که بمن داد ز جام الست

از دل من شاخ امیدی برست / جان من از داغ جدایی برست

گفتمش از دست تو بیچاره ام / گفت که بیچاره نیام بدست

گفتمش از وصل خودم مست کن / گفت بمیر از خود و از هر چه هست

گفتمش ای بت ز تو دورم چرا / گفت که از دوریتی ای بت پرست

گفتمش ار توبه کند دل ز عشق / گفت که آن توبه بباید شکست

گفته او آفت جان بود و تن / لیک جان گفت که در دل نشست

دیده ز دوران قد و بالا چو دید / نعره در انداخت بیالا و بست

کاینجه دل اندر طلبش می شتافت / در پس این پرده نهان بود یافت

تا چکنم من که بدین دست تنگ / ساغری خواهم و آواز چنگ

چون می لعل چشانی کنم / بوسه طلب زان لب یاقوت رنگ

عمر چو باد است ز روی شتاب / باده بمن ده که ندارد درنگ

تا بر او زین دل زنگار خورد / زنگ ز دایم ز شراب چو زنگ

دوش چو می خوردم و خوابم ربود / یار بصلح آمد و بگذاشت جنگ

پرده بر انداخت ز روی خیال / دست خوش آن صنم شوخ شنگ

گفتمش آمد ز غمت دل بجان / گفت اگرت جان بلب آمد ملنگ

دست در آغوش من آورد و عور / آنکه همی داشت ز من عار و ننگ

او شکر افشان و دلم شکر گوی / کانچه همی خواستم آمد بچنگ

صبح چو از خواب در آمد سرم / دست خودم بود در آغوش تنگ

اوحدی این راز چو دانست باز / در فلک انداخت غریو و غرنگ

کاینجه دل اندر طلبش می شتافت / در پس این پرده نهان بود یافت

گشنود از پرده کس آواز من / آنکه ندید راست بگفت آز من

من نبخود گویم از آفت عشق / بیخود و حیران شده در راز من

تا نبری ظن که بیازیچه بود / دیده شب تا بسحر باز من

پیش نگویم سخن از ناز او / گر بتو گویم سخن از ناز من

ای که ز گستاخی من غافلی / خیره به بین بر لب او کام من

دیده وری بهر دو جهان ابیین / روی در او رده با غماز من

چند ز شیراز و ز روم دگر / رخت ببوم او و روشیراز من

واقعه عشق بگوید بتو / چون تیش واقعه پرداز من

گرچه منم آخر این کاروان / نیست پدید آخر و آغاز من

بس دل افسرده سرافراز شد / از دم این تیغ سرانداز من

یک بجنبان بال رسی اوحدی / مرغ تو در غایت پرواز من

در همه آفاق بجز اوحدی / کس نرسیدست به پرواز من

من لب خود کردم و گفتن بمهر / شهره آوازه و آواز من

کاینجه دل اندر طلبش می شتافت / در پس این پرده نهان بود یافت

عشق بر آورد ز جانم خروش / من شوم تو توانی بکش

بر بدم ار دیگ بسر میرود / او بچلند آتش تیزیت و جوش

امشب ازین کوچه بدوشم برند / گرم ازان باده دمیدم که دوش
در غلطم یا سخن آشناست / این که مرا میرسد امشب بگوش
میروم از خود چو همی آید او / کیست که آمد که برفتم ز هوش
چون به در آورد ای باد صبح / گر بدهد نامه بیار و بکوش
گو سخن غیر نخواهد شنید / گر برسالت بفرستی سروش
هر پی بیمار خود ار میروی / تا دگرش زنده به بینی بکوش
توش و تنم رفت مرا نیست صبر / مرد بتن صبر کند یا بتوش
مجلس رندان طرب گرم شد / دی چو گذشتم بدر میفروش
اوحدی از غایت مستی که بود / با همه میگفت و نمی شد خموش

کانچه دل اندر طلبش می شتافت / در پس این پرده نهان بود و یافت

نور رخ دوست چو پیدا شود / عقل که باشد که نه شیدا شود
از رخ خورشید چو پرده وا کنند / ذره که باشد که نه دروا شود
بر سر آن کوچه که تن خاک اوست / ره نبرد گر نه بسر پا شود
از دو جهان هیچ نه بینی جز او / گر برخش چشم تو بینا شود
ما همه ادیم ولی او ز دور / منتظر ماست که کی ما شود
بخت نگر تا بتهد سر بخواب / رخت غمی نیست که یغما شود
حرف ببندد ز تو بجرت گرای / تا نگر این اسم مسما شود
قطره بدریا چو دگر باز رفت / نام و نشانش همه دریا شود
پیر تو آن بود که گفتم یکیست / تخلف از متردد و از جا شود
هر چه جز این جمله برادر دو دوست / خواست ازین فتنه که غوغا شود
تا رصد ای سخن اوحدی / بر همه کس روشن و پیدا شود

کانچه دل اندر طلبش می شتافت / در پس این پرده نهان بود و یافت

نفس ترا شد نفست گور کن / زنده شوی گر بکنی گور تن
ای شده نومید چنینت برگ کیست / پاس تو در باغ پرانه با سمن
بیخبری از لب او باز گوی / بیخبر از سخن زان دهن

درد ما بادیه خیبت و بس / وان دگر آثار طلوع و دمن
کوکب لیلی چو رود بر ملا / موکب مجنون چکند بر علن
از پی آن آهوی وحشی بهین / سر بهم آورده هزاران رسن
تا کی ازین جبه و دستار و فش / برد شو و جامه رها کن بزن
جسم تو گورست روان ترا / بر سر این گور چه پوشی کفن
پای بدین صفه نه و باز دان / راز جهل صوفی و نیک تر من
اوحدی این تلخ نشستن ز چیست / شور بشیرین سخنان در فکن
نخ جوابت چو یکی بین شدی / بر سر کشش را بگو این سخن

الترجیع لمولانا جلال الدین رومی قدس الله سره العزیز

آنچه جویی دلا ز خویش بجو / گرد هر چیز روی خیره مپوی
در خرابات عشق جمله یکیست / کاسه و کوزه و شراب و سبوی
همه جستان و هیچ باز نماده / جمله یک چیز و هیچ باز مگوی
یک وجود است و صد هزار صفت / یک کمالست و صد هزاران روی
بود پنهان و نا مویدا شد / پیره و جا بجا و کوی بکوی
روشش گرچه زر و بی مستغنیست / گشت تا بنده از سر هر موی
گر بهر موی دیده بگماری / روی او دیده باشی از هر سوی
آب در بحر آرمیده بود / لیک با شد روان شده هر جوی
همه آب میشود پیدا / گل صد برگ و لاله خود روی
آب خواهی بگرد در دریا / ... می جویی از همه دلجوی

در عدد پیش آنکه اوست همه / کوه و هامون شبان و راه و رمه

تو کسن ودم ما نزن در جنگ / تا با شد عیان ذات بچنگ
بند او را بدست حکمت زین / برکش او را بزور دانش تنگ
بستان از پی شکار ار چه / دور باشد ز تو بصد فرسنگ
تا نیابی پس التفات مکن / سوی هر تلخ و شور و شاد و شنگ

بعد او در جهان مجو که نداد / غیرتش غیر را مجال و درنگ
باش تا دل بصیقل وحدت / بزداید ز روی آینه زنگ
وین همه رنگهای گوناگون / خم وحدت کند همه یک رنگ
ای که مستی ز شوق هستی / دیده گر کستی ز عشق با فرهنگ
بفکن از دست چون کلیم عصا / تا بپردازد این همه نیرنگ
گر ترا نیست جان وحدت آب / پند من بشنو و مشو دلتنگ

در عدد بین احد کو اوست همه / کوه و هامون شبان و راه و رمه

گر کنی ساز از خودت محراب / قبلهٔ روح را ز روی صواب
دیده جز بر جمال حق مگشای / بر بنای هر خیال و ظن منتاب
آبت از پای میرود هشدار / بارت از دست میرود دریاب
گر نه بینی رخش چو پیدا دید / منتوانیش دیدن اندر خواب
چه عجب گر حقیقتی یکتا / بجهتهای مختلف دریاب
متعدد شود بنام جدا یک / خمر و صهبا مدام و راح و شراب
آب دریا یکیست لیک بنام / متکثر نماید او هر باب
یخ و شبنم حباب و قطره و موج / نم و باران تگرگ و برف و سحاب
آب معقود را چه خوانی یخ / یخ محلول را چه خوانی آب
چون شوی غرق اندران دریا / گر نه باشی مست و نه پایاب

در عدد بین احد کو اوست همه / کوه و هامون شبان و راه و رمه

نیست اندر وجود الا حق / متفرد بوحدت مطلق
صفتش بی نهایت اما / همه از عین ذات او مشتق
کفر و اسلام و سنت و بدعت / اصطلاحیست در میان فرق
جای پایت آنچه میخواهی / کفش و نعلین و جوزه و [illegible]
تو بجا فتاده در غلطی / زان بحق در نمیبری الحق
کائنات ار چه فانی اند بخود / نشو غافل ز بقای حق مشتق
و ز حقیقت عین نه صورت / یک کنی تو بغیر او ملحق

جمله بیچون حباب و ما چون موج / شده پیدا و گشته مستغرق
اول و آخر همه دریاست / باطنش آب و ظاهرش زورق
زین مضیق ار خلاص میخواهی / همچو دفتر ز تنگنای [illegible] ورق

در عدد بین احد کو اوست همه / کوه و هامون شبان و راه و رمه

شرح الله صدرنا لنواک / ولنا فیک مرصد الادراک
نشوة الخمر تیک عن عینیک / خطرة البال دال ام مسراک
ای جناب مقدس ذاتت / از غبار حدوث و حادثه پاک
عقل هر عقل و جان هر جانی / از نهم چرخ تا بمرکز خاک
گر به پیوند کی با ستقصا / جز تو کس نیست در وجود الاک
از تو دارد وجود نور بقا / وز تو شادی جان اندوهناک
همه از نورتست مالا مال / لیس فی الکون والوجود سواک
چون بسر اندیشی ستی تو / عقل و نفس و عناصر و افلاک
جلوه [illegible] از روی دیدارت / جامه صبر کرده صد جا چاک
ای [illegible] ستی دوین رجست / ورنه اندرین عمل جالاک

در عدد بین احد که اوست همه / کوه و هامون شبان و راه و رمه

ساقیا دلنواز جان پرور / داد در آب خشک آتش تر
تا ز مستان شدیم [illegible] / جان ما را نماند هیچ خبر
خود چنین است رسم او که ز غیر / نه نشان میکند رها نه اثر
طایر عقل اگر کند پرواز / نکند در هوای او نه بر
آنچه اندر وجود بی بینی / عقل را هست اندرو سه نظر
یک حقیقت دوم خصوص و عموم / سیومی جمع هر دو در مظهر
یک مرادست و طالبان بسیار / یک نهالست و شاخهاش ثمر
کو کند بر سر یکی افشار / که نهد بر سر یکی افسر
خویش را از تغیر بیاراید / بلباس و صور [illegible] دیگر
گفتمت سر وحدت و کثرت / در نمیگردد از منت باور

اندر آیینه یار خود را دید / با خود آغاز گفتگو کرد و شنید
هرچه بنموده است در صف بازار / همه در زیر پرده باز خزید
اوست پنهان و فاش لیس عینی / غیر او در وجود نتوان دید
وین اشارت کفایت است آنکه / پیش ازین در سخن نمی‌گنجید
در مبادی آفرینش کون / چون نسیم جمال او بوزید
بلبل از شوق ناله کرد آغاز / غنچه بر خویش پیرهن بدرید
همه یک رنگ دان که ممکن نیست / گل بی خار از گلستان چید
همه کردم بیان کجا سالک / همه گفتم خنک کسی که شنید
اندر آغوشش آنکسی گیرد / که تواند ز خویشتن ببرید
گر خود از پی آنت بس شد / ور ندانی ز قواعد توحید

در عدد بین احد که اوست همه / کوه و هامون شبان و راه و رمه

عشق چون در وجود پیدا شد / کار هر کس از او مهیا شد
روح آدم آن دم از دم عشق / جسم بیچاره همچو حوا شد
مهر بوسید خاک درگه او / و آسمان همچو حلقه در وا شد
هر دلی کامد از عدم بوجود / روی خویش بدید و شیدا شد
عقل در تاب گشت سرگردان / نفس حیران و جا اسما شد
قطره شد ز بحر با ساحل / وز لب بحر باز دریا شد
ذره بد کز آفتاب بقا / منفصل گشت و باز آنجا شد
وانکه هر دم بصورتی زیبا / از دو کون مظهری سویدا شد
اندر اشیا جمال خود می‌دید / لاجرم عین جمله اشیا شد
تا ببیند جمال این معنی / اندر آیینه چون مصفا شد

در عدد بین احد که اوست همه / کوه و هامون شبان و راه و رمه

عشق چون آمد از عدم بوجود / پیش حسن نگار کرد سجود
حسن را بد بسوی خویش نظر / فارغ از حال ساجد و مسجود
عشق چون حسنش آفتاب نمود / گشته همچو روان ز درش دود

بهر حرفی زنند چون نی و نای / زرد و نالان و سوخته چون عود
چون چون عشق دید گفت مثال / کین چنین است حسن را معهود
هرکه در کاینات عابد اوست / اوست هر جمله را بحق معبود
بلکه جان از روی اعتبار هم اوست / در مقامات حامد و محمود
میکند با جهانیان هر دم / در تجلی برق اسم ودود
عام بسط وجود باشد و بس / خاص حفظ بقای هر موجود
این نوایی دگر ز توحید است / ور نشد ساخته ترا چون عود

در عدد بین احد که اوست همه / کوه و هامون شبان و راه و رمه

محتسب گر کنی ز رندی جنگ / جز و هستی خویشتن یک یک
نه ترا نام ماند و نه نشان / نه طریق یقین نه شیوه شک
ده بدست ساقی بقا جامی / از پی عشق تا شوی مشتک
جنس چو لبت نهد گوید / میکش این جام و این شکر میمک
در وجود تو چگونه رسد هنگام / کل اسرار جز و لا ینفک
وجه هر چیز با شدت چو زمین / ذات هر چیز گرد و چو فلک
نور توحید منبسط با نی / از مناط سماک تا بسمک
عقل و نفس و عناصر و انجم / همه در عین عشق مستهلک
باز اگر بنگری یکی باشند / ملک و ملک و ملک و ملک
گر نشد سر وحدتت معلوم / ور نشد این سخن ترا مدرک

الترجیع للشیخ فخر الدین العراقی قدس الله روحه العزیز

ای زده خیمه حدوث و قدم / هر سرا پرده وجود و عدم
جز تو کس واقف وجود تو نیست / هم تو بی یار خویش را محرم
از تو غایب نبوده‌ام یک روز / وز تو خالی نگشته‌ام یک دم
آن گروهی که از تو با خبرند / هر دو عالم کشیده اند رقم
پیش دریای کبریای تو هست / دو جهان کم ز قطره شبنم

نیست وجود جهان وجود خدا / از جهان تو شد جهان خرم
متجلی تویی بهر کسوت / آشکارا شدت بر عالم

کز غیر از تو در جهان کس نیست / جز تو موجود جاودان کس نیست

تا مرا از تو داده اند خبر / از خودم آگهی نیست دیگر
سر بدیوانگی برآورده ام / تا نهادم بکوی عشق تو سر
تا ز خاک در تو دور شدم / غرقه گشتم میان خون جگر
خاک پای تو میکشم در چشم / درس عشق تو میکنم از بر
جز تو کس نیست در سرای وجود / نظر اینست پیش اهل نظر
گاه واحد گهی کثیر شوی / این سخن عقل کی کند باور

کز غیر از تو در جهان کس نیست / جز تو موجود جاودان کس نیست

همه عالم چو عکس صورت اوست / بجز از خود کسی ندارد دوست
بمجاز این و آن نهی نامش / بحقیقت چو بنگری همه اوست
شد سبو ظرف آب در تحقیق / عجب اینست گر آب عین سبوست
قطره و بحر جز یکی نبود / آب دریا چو بنگری از جوست
بر دلش کشف کی شود اسرار / هر که راضی شود بمغز از پوست
گرچه خود غیر او وجودی نیست / لیک اسباب این حدیث نکوست

کز غیر از تو در جهان کس نیست / جز تو موجود جاودان کس نیست

گر کسی دانشش بود ارم / آب حیات ز دست بلدارم
گرد کویت بشوق میگردم / بیش ازین نیست در جهان کارم
گر مرا از سگان خود شمری / هر دو عالم بهیچ نشمارم
چون خیالی شدم ز تنهایی / تا خیال تو در نظر دارم
کار من جز نشاط و شادی نیست / تا بدام غمت گرفتارم
چون بجز تو کسی نمی بینم / غیر ازین در زبان نمی آرم

کز غیر از تو در جهان کس نیست / جز تو موجود جاودان کس نیست

تا مرا دیده شد بروی تو باز / دامن از غیر تو کشیدم باز

مرغ جان من شکسته درون / در هوای تو میکند پرواز
عشق فرهاد و طلعت شیرین / سر محمود و داستان ایاز
یک نفس بین گر ز روی دلداری / گره از کار من گشایی باز
سر تقصیر با دل شکسته من / سخن عشق خود بکنی آغاز
در حقیقت بجز تو نیست کسی / گرچه پوشیده ای لباس مجاز
گفتم اسرار تو بپوشانم / بر زبانم روانه گشت این راز

کز غیر از تو در جهان کس نیست / جز تو موجود جاودان کس نیست

هر کرا چشم عقل بینا شد / بر جمال رخ تو شیدا شد
همه عالم بچشم تو بیند / دیده بخت هر که بینا شد
باز رست از خیال نادانی / با وجود تو هر که دانا شد
قطره در اصل خویش دریا بود / از الامر عین دریا شد
دل من تا به پیروی ترا / بزبان فصیح گویا شد

کز غیر از تو در جهان کس نیست / جز تو موجود جاودان کس نیست

ساقیا باده الست بیار / تا بمی بشکنیم رنج خمار
انچنان مستم از می عشقت / کز مستی نمیشوم هشیار
با کمال وجود تو نبود / دو جهان نزد هیچ جو مقدار
هاتف غیب گفت در گوشم / که بتحقیق بشنو این اسرار
اصل و فرع جهان وجود شماست / از همه کاینات این گفتار
بزبان فصیح می شنوم / لیس فی الدار غیره دیار

کز غیر از تو در جهان کس نیست / جز تو موجود جاودان کس نیست

حسن پوشیده بود زیر نقاب / عشق برداشت از میان حجاب
هر دو بر روی خویش فتنه شدند / هر دو با هم شدند مست و خراب
در خرابات عاشقی با هم / هر دو خوردند نیز قدح می ناب
هر کرا هست دولت بیدار / نرود چشم بخت او در خواب
چون بجز خود کسی نمی بیند / زان جهت میکند بخویش خطاب

جزو راست سوی کل رغبت | قطره را سوی بحر رغبت
دیدن روی تو خطا باشد | نظر اخیت پیش اهل صواب

گر غیر از تو در جهان کس نیست | جز تو موجود جاودان کس نیست

ای زعکس رخت جهان روشن | بجمال تو چشم جان روشن
گشته از رویت آفتاب خجل | شده از نور تو آسمان روشن
مست از پرتو جمال رخت | از مکان تا بلامکان روشن
بزبان شرح عشق نتوان گفت | گر نگردد از بیان روشن
گرچه خود غیر او وجودی نیست | بر عوام این نشد ازان روشن

مولانا ناصرالدین بخاری فرماید قدس سره

ای روی تو آفتاب انور | ذرات جهان ز تو منور
رخسار تو روز و زلف تو شب | روزی و شبی که دید هم بر
چشم تو و دهن تو قند و بادام | روی و لب تو گلست و شکر
حسن تو نشان دانه و خال | زلف تو نهاده دام عنبر
مرغ دل آدم صفی را | در دام کشید چون کبوتر
وانکه بر سالتش فرستاد | در عالم خاک نامه در بر
مضمون کتاب و نقش عنوان | این سر مستتر مشتهر

بی آینه جمال ساقی نیست | در جام جهان نمای باقی نیست

بنگر ز صفای باده در جام | از اول کار تا بانجام
میخواست که روی خویش بیند | معشوق سمن بر گل اندام
از عکس جمال خویش می ساخت | وز ظل صفای خویشتن جام
ونگه بجمال خود نظر کرد | در آینه مدام با دام
در آینه روی خویشتن دید | بگرفت ببوسه از لبش کام
جام می او ز هستی ماست | جان باده و جام تن بدرام
گر نشنوی از من شهادت غیب | بشنو ز سروش غیب پیغام

بی آینه جمال ساقی نیست | در جام جهان نمای باقی نیست

عشقت بنهاده رخت در جان | چون شکر که در نیست پنهان
از آتش عشق میزند جوش | در خم وجود روح انسان
وز جوشش این میست در دور | خمخانه چرخ دایره سان
از عکس شعاع روی ساقیست | آیینه مهر و ماه تابان
وز بوی نسیم دردی دن | بی خویشتن اند چار ارکان
در جرعه ی که ریخت بر خاک | شد مست نبات و کان و حیوان

بی آینه جمال ساقی نیست | در جام جهان نمای باقی نیست

ساقی سر شیشه بر گشاید | در جام جمال خود نماید
از عکس رخ و صفای باده | در جام لطافتی فزاید
روحی که ز زلف عقل بخشد | جایی که رخ حسن دلربا ید
عقلی که در آن غزاله بیند | دیوانه شود غزل سراید
یکرنگ شوند باده و جام | گرد از دل و از دو بر آید
گویند بزبان قال در حال | آن دم که نقاب بر گشاید

در جام جهان نمای باقیست | بی آینه جمال ساقیست

از قهقهه ریز ساقیا قسم | زان باده صاف تیغ مستانم
زان باده که عقل باز نوشش | لا یعقل کرد پای و سر گم
گلگون قدحی که در صفایش | شد بلبله بلبل از ترنم
از گریه قنینه و دقوابیست | آنگه که قدح کند تبسم
یکدم کف ما مباد خالی | تا کف بلب آوریم چون خم
زان پیش که آب ناب نوشیم | گر جرعه خود دیم پیش کژدم
دوشینه بگوش دل صراحی | میگفت نهان ز چشم مردم

بی آینه جمال ساقی نیست | در جام جهان نمای باقیست

ره پیش شو و رهنما طلب کن | بیرون ز خدا خدا طلب کن
بیرون ز درون خدا مخلصت | گوهر ز محیط ما طلب کن
نزد یکی نفی شو بالا | دوری ز بلا به لا طلب کن

در دیکش و درد مندی باش / صوفیٔ مشو و صفا طلب کن
گنجی که بدست باد غناست / زیر قدم گدا طلب کن
آن بوی که غنچه داشت در جیب / از رهگذر صبا طلب کن
عکس رخ لاله رنگ ساقی / در جام جهان نما طلب کن
از ظلمت نور خود برون آی / از مهر برو ضیا طلب کن

بی آینهٔ جمال ساقیست / در جام جهان نمای باقیست

عنقای هویت سوادار / از قاف قدم بنوک منقار
بال و پر خویشتن بیاراست / وانگه پرید سوی گلزار
از هر پر او بنوع دیگر / نوری شد و سایهٔ پدیدار
جون سایه ز نور زندگی یافت / واحد بعدد نمود بسیار
سیمرغ اگر هزار شد پس / اما نبود بجز یکی اش مشمار
خط گرچه ز نقطه یافت تألیف / هم نقطه بود ولی بتکرار
هر لحظه معنی معانی / این نغمه ادکند یاد وار

بی آینهٔ جمال ساقیست / در جام جهان نمای باقیست

مطرب بسماع عاشقانه / بر گوی نوای ترانه
دف رخ بطپا بجه سرخ میکرد / جون بینی بخور و غم زمانه
نالید زکو شمال هجران / در جنگ مغنیان جغانه
بحر است سماع درد مندان / جون قطره درآی در میانه
تا موج و خروش و جوش بینی / در بحر محیط بیکرانه
پا بر سر غم بکوب کامد / در دست تو گوی هرچگانه
جون شمع اگر زبان بسوزم / از دل زند این سخن زبانه

بی آینهٔ جمال ساقیست / در جام جهان نمای باقیست

در خلوت یار بوده ام دوش / با یار نهاده دوش بر دوش
دیدم رخ خویش جون بر انداخت / از جهت نقاب زلف بر دوش
لب بر لب خویشتن نهادم / خود را بگرفتم اندر آغوش

خود گفتم و خود همی شنیدم / که جمله زبان شدیم و گه گوش
خود ساقی و خود حریف بودم / نوشیده شراب و گفته خود نوش
در بیهوشی ز خود یگانه گشتم / آن دم که شدم ز عشق بیهوش
آن نقش بر آب می نگارد / آن لحظه که خم نمی زند جوش

بی آینهٔ جمال ساقیست / در جام جهان نمای باقیست

ای چشم تو جادوی فسون ساز / گیسوی تو شد وی رسن باز
ابروی تو حاجبی کماندار / پیوسته ترک ناوک انداز
صد ساله نیاز عاشقان را / زلف تو بباد داده از ناز
بوی ز تو باد صبح برده / بر غنچه دریده پردهٔ راز
شمعی که بگرد تو دو عالم / پروانه صفت کنند پرواز
آیی که نشد ربع مسکون / زآوازهٔ حسن پر آواز
با ما سخن شراب و ساقی / آخر شد و عشق کرد آغاز

[illegible] قیست / در جام جهان نمای باقیست

ای رخت آفتاب کشور دل / تاب مهرت مه منور دل
نقش رویت بی صراحی چشم / سوز عشق تو عود مجمر دل
زلف تو برده آب از رخ عقل / خال تو کرده خاک بر سر دل
طرهٔ سنبلت ز خون جگر / مستی نرگست ز ساغر دل
بر شود قصهٔ تو موج وجود / بیر و غصهٔ تو دفتر دل
عشق دریا و دل در و صدفست / روح غواص و بحر گوهر دل
دوش با بلبلان عالم غیب / میزد این داستان کبوتر دل

[illegible] / [illegible]

ای غمت مرهم طلب کاران / چشم مستت بلای هشیاران
ابروی تو مقام رنجوران / حاجب تو طبیب بیماران
عارضت خوبگاه مخموران / گیسویت منزل گرفتاران
جرعهٔ جام تو کسی که جشید / گشت ستای کوی خماران

کاروان کوی یار روانه شود / کاروان شد ز چشم یاران
سخن دوست را نهان گفتیم / تا نیاید بگوش اغیاران
دوش بر چنگ این نوا میزد / مطربی در میان میخواران

گر جهان پر تو نیست از رخ دوست / جمله کاینات سایه اوست

بی دلان زاحیست همدم عشق / که به هر دم سیمی زند دم عشق
بی زبانست و راز میگوید / کو یکی راز دار محرم عشق
چنگ را بین بلاس پوشیده / موی انداخته ز ماتم عشق
میخورد زخم و راز میگوید / نی سراید شکایت غم عشق
ترک مه روی باده نوش کجاست / تا دهد جرعه دمادم عشق
دوش سرمست و جام باده بدست / میگذشتم بسوی عالم عشق
مرغ دل را بگوش جان آمد / این ترانه سرای طارم عشق

گر جهان پر تو نیست از رخ دوست / جمله کاینات

نرگس نیلی کمان ترک پوش / آفتابیست مشتری در گوش
خال او از جبش فتاده برو / کوثری در میان چشمه نوش
من قلندر مزاج و قلاشم / روز و شب میکشیم سبو بر دوش
طالب واصلان در کشش / ساکن آستان باده فروش
دی بباغی گذر همی کردم / دیدم از شوق بلبلان در جوش
تفرج در آمدیم دمی / بر گل سرخ و بلبلی خاموش
نظرش چون بسوی من افتاد / از دل خسته برکشید خروش

گر جهان پر تو نیست از رخ دوست / جمله کاینات

سرو با تو سخن ز بالا گفت / قامت تو جواب رعنا گفت
جان ترا ماه خواند روشن شد / دل ترا سرو خواند زیبا گفت
لب لعلت بطعنه لولو را / حلقه در گوش کرد و لالا گفت
آب شد بحر از اشک دیده من / قصه موج خود بدریا گفت
دی بدکان کوزه گر رفتم / با من این راز آشکارا گفت

در صف کوزها چو بنشستم / زان میان کوزه چو با ما گفت

گر جهان پر تو نیست از رخ دوست / جمله کاینات سایه اوست

همه آن رند عمر داده بباد / که چو من عمر کس بباد نداد
ایمن از فکر و دین و راحت و رنج / فارغ از بوستان و باغ و سرا
بنده ساکنان دیر شده / کشته از بند روزگار آزاد
از دو عالم فارغ و ز درد ایمن / در بلا خرم و بغمها شاد
بر من چون قدح میان بسته / یافته این شراب خانه کشاد
یار من قد بن و من مهجور / کس بحث و رزمانه تر اد
سر من از ناله آشکارا شد / راز من از خون دل بر دیا افتاد
جوق هلی ز خود فنا گشتیم / باز گویم هر چه باد اباد

گر جهان پر تو نیست از رخ دوست / جمله کاینات سایه اوست

ما خراباتی ایم و رند و گدا / که نداریم غیر میکده جا
ایمن از فکر و دین و راحت و رنج / فارغ از بوستان و باغ و سرا
کشته العیان باده بدست / بنده مطربان نغمه سرا
که ببوسیم ساقیان را دست / که بمالیم دلبران را پا
خالی از عشق تا نه پنداری / آشیان غراب و چرخ سما
در قعود دست خاک بنشسته / در سجود دست آسمان برپا
کاروانی مرا به پیش آمد / این ندا بر کشیده بود ندا

گر جهان پر تو نیست از رخ دوست / جمله کاینات سایه اوست

دی شب او زنگار خانه خواب / دیدم آن ماه را چو چشمه آب
خال او از جبش فتاده برو / لعل او در شکر نمکت شراب
ترک چشمش گرفته راه خطا / چین زلفش ببسته راه صواب
هر دو ابروی ماه و این عجبست / کین یکی در جنت و آن در تاب
چین زلف او بخود بنما / صورت رحمت و نشان عذاب
مست خود از جام عشق مست صحو / میگذشتم بتربت احباب

چون ز اسرار عشق پرسیدم — کلمه‌ای زان نیامد داد جواب

ای رخت ساقی و لب تو مدام — عالمی مست گشته از یک جام
باده بر یاد غمزهٔ تو حلال — باده بی بوی طرهٔ تو حرام
جان چو ساغر رسانده‌ایم بلب — وز لب تو نمی‌رسیم بکام
ما ز اسلام و کفر بیرون — کافر و کفر و مومن و اسلام
بزم ما نیست جای زاهد خشک — پیش خاصان چکار دارد عام
بر در دیر عاشقی دیدم — فارغ از کفر و دین و شاه و غلام
پیش او رفتم و سلامی گفت — این سخن گفت در جواب سلام

جملهٔ کاینات

دوش رستم و فارغ از دینی — میکشستم بعالم معنی
همه از جام عشق مست و خراب — همه جویان حضرت مولی
گذر من بسوی دیر افتاد — لات را دیدم انکه عزی
بجو خاص سبو کشان دیدم — برادر دیر ساخته با وی
بی دلی بر رواق دیر آمد — در سرادق ز بهره تقوی
یک نشان دکر دوست کو پیدا — ساعتی درس عشق کرد املی
باده نوشان در آمدند بجوش — در و دیوار بر کشیدند هی

من مقولات شیخ نورالدین عبدالرحمن اسفراینی

من نظر کوش کن نگارم — جانم ظلمت ازل نبانم
نقشی ز جمال او بر آمد — حرفی شد و من ازو جهانم
سیمرغ هوای بام عرشم — من بیخ زمین و آسمانم
من خسرو و کیقباد وقتم — سلطان ممالک جهانم
عنقای هوای کوه قافم — پر بود ملک و فلک فشانم
شهباز هوای وحدتم من — شاهین هوای لامکانم
بر شاخ ازل چه مرغ بودم — کین ملک ابد شد آشیانم

تا تبع شدم بعشق او جان — سر خیل سپاه عاشقانم
در مکتب عاشقان این راه — دریست که من همی ستانم
جانم ز جهان چو نیست خالی — خالی ز جهان مباد جانم
با این همه دولت و جلالت — بنهاده سری بر آستانم
فریاد زنان بکوه و صحرا — خونابه ز دیده می چکانم
باشد که دمی ز لوح تقدیر — این نامهٔ عاشقی بخوانم
عبد از طلب تو خواهد آسود — عمریست که من برین گمانم
از عشق تو دوری بر تابم — تا داد خود از تو واستانم

ایضاً له

ای دوری تو قبلهٔ دل من — چشم تو چراغ منزل من
ایست محبت تو گوئی — کانجیه با گل من
شادم بتو مرحبا و اهلا — ای بخت سعید مقبل من
کوئی که گذشته‌ست و روز — هر جا که منم مقابل من
گفتم که بکو نهان بماند — آنچه از غم تست بر دل من
هر جا که نشسته‌اند جمع — افسانهٔ تست و محفل من
بعد از تو نه اجیب و افسوس — بر دور حیات باطل من
گر تیغ زند بمن نگارم — تا خون شود از مفاصل من
او را بقصاص من نگیرید — کز من طلبست قاتل من

ایضاً له

یار من و نگار من دلبر گلعذار من — قبلهٔ جان جمال تو بر در تو مقصد من
جنت و مست من دلبری بر من — صید شده شکست عشق بود من و وجود من
برده تمام هست من دلبر شوخ مست من — راحت جان حضور تو کعبهٔ من شهود من
شهد منست و شیر من دلبر دلپذیر من — وصل تواست بشیر من بحر تواست حمود من
ناز من و نیاز من دلبر دلنواز من — هست کنون بدست تو صوم من و سجود من

شاه جهت و ماه من دلبر جان پناه من — بود من از وجود تو جود تو بود آیه بود من

صوم من و صلات من موت من و حیوة من — هست جمی وصال تو گفت من و شنود من

صلح منست و جنگ منست دلبر شوخ شنگ من — با همه کس برای تو فتح من و قیود من

حدیث مصطفی صلی الله علیه وسلم

من احب لله وابغض لله واعطی لله ومنع لله فقد استکمل الایمان

وله

درد من و دوای من شربت من غذای من — هست ز شوق روی تو رقص من و سرود من

رب من و یقین من دلبر کفر و دین من — عاصی من مطیع تو عابد تو نبود من

زهد من و فجور من سعی من و فتور من — هست لطف و قهر تو طوع من و جحود من

عهد من و وفای من جرم من و جفای من — هست عطا و منع تو بسط من و صعود من

روز من و زمان من کون من و مکان من — جان من و جهان من زاد و هم درود من

صبح من و صباح من فخ من و نجاح من — فتح تو در صلاح من فاتحه سرود من

شنگ من و عیار من شاه من و نگار من — مایه لطف و عنف تو شکر من و کنود من

طاق من و رواق من منزل تو وثاق من — مرکب من براق تو فوق تو و فرود من

چشم من و چراغ من سرو روان باغ من — هست نهاده بر درت ای مه تو خد من

دار من و دیار من ترک من و سوار من — هست مطیع امر تو مادح و هم حسود من

شرب من و عقار من خمر من و خمار من — هم ز پی وصال تو عربده و غنود من

عید تو است حریق تو گشته کنون عقیق — هست تجیب شور تو ظلم من و جلود من

صبح منست شکر من خال تو و جمال تو — گو هست و دین من زلف و رخ و وجود من

مشک من و عبیر من هست بوی زلف تو — خاک ره حریم تو عنبر و عطر و عود من

شیخ علاءالدوله سمنانی قدس سره فرمایند

مستم ز شراب عشق مستم — وز غلغل عقیله جوی رستم

تا من گل عشق را بچیدم — صد خار بچشم غفلت خستم

برخاستم از سر هوسها — در کوی رضای او نشستم

انصاف بده دلا که بیخود — از دام خودی چه چست جستم

از غایت نیستی چنانم — کاندر عجبم که نیز هستم

من کعبه و قدس می ندانم — این میدانم که بت پرستم

از سمت شیخ خود تحرکاه — در غیرت بت شکستم

لیکن بت من شکسته هیت — زین پس کمر وفا ببستم

گر سمت شیخ نیست گردم — از دیدن آنکه بت شکستم

میگفت علاء دوله باداد — دامان ولایتش بدستم

تا بر در کعبه ولایتش — عالی گردم اگر چه پستم

ایضا

من قطب تمامت جهانم — من هیچ زمین و آسمانم

من نقطه مرکز مکانم — من خط دوایر زمانم

بر سطح وجود مستقیم — هست آدم قعر زیر بانم

من نور دو چشم و اصلانم — سرخیل سپاه انس و جانم

سیمرغ هوای قاف قربم — با نام اگر چه بی نشانم

با نام و بی نشان از آن رو — کز مقعد صدق لامکانم

هست از ره راستی بتحقیق — بالای دو کون آشیانم

بوسند ملایک آستینت — گر بوسه نهی بر آستانم

لیلی صفتا بسان مجنون — در کوی تو من سر دوانم

از غایت لطف و دلنوازی — گر بر خوانی تو داستانم

معلوم شود ترا که پیری — احوال ارادت جوانم

جز لطف تو در ره طریقت — فریادرسی دگر ندانم

در هر دو جهان توی نگارا — مخدوم و قرار و مهربانم

شد مدت چند سال تا من — در بند یکی تو کامرانم

در مدرسه صفا شب و روز — جز درس وفای تو نخوانم

در خلوت انس صبح تا شام — جز یاد تو بر زبان نرانم

[illegible] انم اگر که ذکری — جز نام تو گو مباد این زبانم

در اصل توی کمان من تیر — در شکل تو تیر و من کمانم

ایضا

گوینده و راه بر تویی بس … من با نجیبت تو جانم
من جان جهان بی دلانم … تا دولت جهان جانم
مهمان محنت سند ویا تو … من از دل و جانش میزبانم
سنجاق تو مرا گران خریدی … خروش کنون برایگانم
تو در دل گشته شهوار … من بر در تو چو پاسبانم
بار غم تو کشم من از جان … هرچند ضعیف و ناتوانم
پیدا و نهان من چو دانی … پیدا چه کنم غم نهانم
در مجرمیم مرا شکی نیست … از بد چه بتر بود من آنم
در زلت خویش بر یقینم … در عفو تو من نه در گمانم
گر بنوازی سزای اینی … ور بگدازی سزای آنم
غیر از تو کسی دگر ندارم … تو خواه بخوان و خواه رانم
دشنام تو خوشترست حقا … از مدح و ثنای دیگرانم
یکبار دگر ز لطفت ای شیخ … او رز کنار بر میانم
هرچند که در کنار لطفت … پرورده بوته انجا نیم
کایم بمیان خلق زیرا … کز خلق عظیم بر کرانم
از صحبت جمله خلق جز تو … من سخت ملول و سرگرانم
بر بحر عشق ای دلفروز … چه شرح دهم که بر چه سانم
نامردم اگر بجای یکموت … من ملک دو کون را ستانم
عنقا صفتم نه چون همایم … مغرب جنین باستخوانم
دربای دام قند رضوان … در عشق تو چونک سرفشانم
پیوسته علاء دوله گوید … یارب تو ز لطف بی کرانم
اندر ره عشق او چنان کن … کو ماند دعشق و من نه مانم

ایضا

بندگانت اگر گناه کنند … تکیه بر عفو پادشاه کنند
من گنه کردم و تو خود دانی … که همه بندگان گناه کنند

سرو باشد که گاه آرایش … خال بر روی همچو ماه کنند
نو عروسان دلربا زان رو … زانگشتکان سیاه کنند
گرچه حسن جمال خود نگرند … خال بر خویشتن تباه کنند
بسیاهی خال ایشانرا … اندران جال انتباه کنند
عاشقان دل بدو دهند و بران … حسن معشوق را گواه کنند
در رهش جان فدا کنند از صدق … فی حکایت ز مال و جاه کنند
نیستند عاشقان صادق اگر … از سموم بلاش آه کنند
کار خامان بود که گاه بلا … روی را زرد همچو کاه کنند
ای علاء دوله ترک شعر بگیر … تا هوای تو رو براه کنند

وله … ایضا

بیمار توم طبیب مایی … هم درد منی و هم دوایی
از لطف جوادی بگو بی … آخر تو چگونه کجایی
من برگ و نوای عاشقانم … نی برگ جواد بی نوایی
گستاخ درآ بگو بی جانم … بیگانه نه تو آشنایی
بردار علاء دوله زادی … میدان بیقین که آن مایی
دانه مطلب ز جای دیگر … زیرا که تو مرغ این سوایی
چون خاطر من همیشه باتست … در حفظ و حمایت خدایی

وله … ایضا

ای ببر خرد ای شاه من و سلطانم … بر تو پیداست همه راز دل پنهانم
از همه خلق توام که ببرم همه غم … از تو ای شیخ بر بین بتو ام
شیخ را من چو تن و شیخ مرا چون جانست … دل ز جان بر بکنم گر بلبت آیم جانم
اوم ار چه کردست و خریدست اول … من از ان بیچ دگر کون نشدم من آنم
بر است میگویم و از هیچکسم باکی نیست … اوست در بر دو جهان در دهن و درمانم
اوست چون در یتیم و صدف او دل من … اوست چون گوهر من گوهر او را کانم
ورد من نیست بجز یاد تو در شام و صباح … مرغ کم گر بجز این ورد دگر میدانم

من چو آسایم از نسبت جانی و دلی
ای علاء الدوله اگر کنج وفایش طلبی

گرچه در ظاهر ازین آب و گل بیمنام
نیست جایش بجز از کنج دل ویرانم

وله

بیا بیا که جفایت بجان خریدارم
ببین که چه غم بر دلم رسید از تو
عجب عجب که ترا هیچ رحم بر من نیست
هزار بار دلم گو کریزد از جورت
ببوستان وفایت در آورم او را
اگر وفای تو در جان و دل نیابم من
علاء الدوله چنین گفت از سر تحقیق
قریب شصت و سی سال میرود ای عمر
روا بود و صفا راست ز بهر خدا
اگر تو باسر لطف و صفا بیایی زود
بتیغ غمزه اگر خون من بخواهی ریخت
مرا کسی نتواند خرید در دو جهان
جنین غمزه خونخوار و چشم سرمست

ایضا

هر دم مده که وفایت ز دست بگذارم
مکن مکن که بدین بهانه من سزاوارم
گر حسن خوبی تو دایم قرین ازارم
بلطف یار دگر باسر صفاش آرم
گل وصال ببو گو خوش است با خارم
بحق حق که از ایشان بصدق بیزارم
که غیر نام تو من بر زبان نمی آرم
که در مزارع دل تخم مهر می کارم
که تخم مهر گیاهست جفا دهد بارم
خدای داند تا خود کجا رسد کارم
حلال کردمش او باد تیغ خون بارم
چو داغ مهر تو من بر جبین دارم
که من بجان غم عشق ترا خریدارم

وله

دلکی داشتم اسود دلگی آسانک
در د لعل من مسکین نه زنجر و کانست
جگرم پسته خندان که ز سیمان خیزد
انده عشق تو بگرفت یقین میدانم
عشوه ام چند دهی هیچ نترسی ز خدا
تا که پای دلم افتاد بدام زلفت
بر در حجره وصل تو علاء الدوله کنون
درد خود را که درمان طلبم ای دلدار

ایضا

کرد غارت ز منش دلبر کی پنهانک
هست ای جان و جهان آن لبک و دندانک
هست مطلوب دلم آن دهن خندانک
جای گنج تو بود کنج دل ویرانک
رحم کن بر دلم ای دلبرک بی دانک
بر سرم هست دو دست ای بت بی همتانک
هست از صدق و صفا خاک ره در بانک
تو یکی اند دو جهان درد من و درمانک

ایضا

وقت گل و مل باده پرستان دانند
از بیخبری بیخبرند معذورند
بی تنگ دلان و تنگ دستان دانند
ذوقیست درین شیوه که مستان دانند

ایضا

گر درد دی درد عشق مردان بچشی
روح القدس از سدره سبوی تو کشد
در دل یابی هزار آیین خوشی
گر در عمری سبوی مردی بکشی

ایضا

ما را خواهی ترک سوای خود کن
هر کار که میکنی برای ما کن
در بی برگی برگ و نوای خود کن
جز ترک سوا که آن بجای خود کن

ایضا

جان و دل عاشقان درین ره خون شد
گر بیخبری ز حالشان معذوری
و زره که در دو دیده جهان بیرون شد
مجنون داند که حال مجنون چون شد

ایضا

این باده برا مهران بدخو ندهند
در کوی خرابات بجز عاشق را
وین ذوق بجاهلان بدگو ندهند
ای عابد خود نمای ترا قوند مسند

ایضا

هست که هزار شاخ بر سر دارد
این مشکلتر که چون بر سر او
بر هر شاخی سوای دیگر دارد
گر یافت سوا هر دگر بر دارد

ایضا

یارب چه خوش است این دل روشن ما
مشکوة چراغ ایزدست این دل ما
گویی همه نور گشت پیراهن ما
احسنت زهی روشنی گلشن ما

وله

چون در کوبش قدم نهادند مردان
هرچند که من نیم از ایشان لیکن
گفتند بترک مال و تن و جان
هستم ز میان جان غلام ایشان

ایضا

تو مقصد کل عالم اسبابی / ارز وی با حقیقت همه را محرابی
در دست امانت ودیعت ثقلین / در خود بطلب هر چه خواهی یابی

ایضاً

حسن تو بعشق من برانگیخته اند / خوش خوش ز ذوق در هم آمیخته اند
هستند منزه ز دوبی ایشانرا / گویی که ز یک بوته فرو ریخته اند

ایضاً

آن دست ترا که بوسه دادم امروز / پیوسته در آن خیال باشم شب و روز
تا کی بود اتفاق یکبار دگر / تا دست تو بوسم ای مه جان افروز

ایضاً

درویش همه صاف و درد او درمانست / خوش وقت کسی که بنده فرمانست
درمان طلبان ز درد او ما دانند / درویش بطلب که آن شفای جانست

مگر فرشته رحمت در آمد از در ما / که شد بهشت برین کلبه محقر ما
معطرست که فراش قدسیان هر شب / چراغ صبح فروزد ز شمع منظر ما
ملک بتحفه کروبیان عالم غیب / بخور عود برد هر نفس ز مجمر ما
بروح بخشی از آب حیوة بر گذرد / اگر بخاک رسد جرعه ز ساغر ما
باحتیاج تباجست والتفات بخت / همای بخت چو افکند سایه بر سر ما
ز نقش بند خیالم خوش آمد این معنی / که صورتی بنگارد بشکل دلبر ما
بوقت نقش وجود از خیال ما لیکن / خیال او نرود هرگز از برابر ما
نسیم عطر وفا تا بروز حشر آید / ز هر گلی که دمد از گل معطر ما
عماد رونق عطار گل صبا بشکست / که ساخت عطری از انفاس صبح و دور ما

اسرار تو عشاق تو دانند کما هی / کان خال سیه نیست که بر بسته الهی
اثبات کند دور تسلسل رخ و زلفت / دور قمری سلسله نامتناهی

گر عکس رخ و زلف تو در دیده نیاید / مردم نشناسند سفیدی ز سیاهی
ای نور الهی چه شود یارب اگر تو / بر حال گدایان فکنی سایه شاهی
مشنو سخن غمزه غماز که از بست / شرطست که مسموع ندارند گواهی
دل عکس رخ و زلف تو در آب روان دید / بیخود شد و فریاد بر آورد که ماهی
آنکس سر و سودای تو دارد که ندارد / از دنیی و عقبی طمع مالی و جاهی
بگذر ز عشقت به دو عالم نفروشم / عاقل نفروشد بسرای الهی بملاهی
گفتم که عماد از چه کند توبه خرد گفت / رو توبه ز خود کن که بیچاره گناهی

زلف مشکینت چو دام است ای پسر / عارضت ماه تمام است ای پسر
در فروغ روی مه جبین زلف تو / سایه صد صبح و شام است ای پسر
تا بود بر دیگری وصلت حلال / بر من آسایش حرام است ای پسر
هر زمان گویی که فردا ای دگر / سوختم فردا کدام است ای پسر
گر تو صد بارم بسوزی در فراق / تا نسازی کار خام است ای پسر
در غمت گر بشکنم خود را مرنج / آدمی را ننگ و نام است ای پسر
عالمی را بنده خود کرده / او عمادی بنده غلام است ای پسر

مرغان دل ما که از آن آشیان پرند / پس بیخودند جمله و بی بال و بی پرند
شهباز حضرتند دو دیده بدوخته / تا جز بروی یار بکونین ننگرند
اندر تکاپوی هفت و چهار و پنج و شش / پرواز چون کنند ز کونین یکدرند
اندر چهار خانه وحدت بیک نفس / نقد جهان هر دو جهان را بر می برند
زان میل حب دانه خلق نمی کنند / کز مرغزار عالم وحدت جریده اند
چون قد گلشن بهشت نیاید بچشمشان / کی سر بدید گلخن دنیا در آورند
ساقی شراب صاف تجلی چو در دهد / خم خانه وجود بیکدم فرو برند
جز محکن جلال نسازند آشیان / چون زین نشیمن بشریت برون پرند
زان سوی دامن حدثان سر بر آورند / روزی که سر بجیب تحیر فرو برند

تا چو خاک پای ملک کو شان شدی

[illegible]

امیدوار باش کز نشانت بشمرند

[illegible]